

voice ATHENS

ΣΕ & ΧΑΟΣ

Για τη γενιά που μεγάλωσε
αναλογικά σε μια ψηφιακή ζούγκλα
A.V. team

Κυριάκος Πιερρακάκης

Μια βόλτα από τα Κάτω Πατήσια στο μέλλον

Συνέντευξη: Αγγελική Μπιρμπίλη

Ο **Παντελής Καψής** για την
Πτώση της κεντροαριστεράς

Ένα βιβλίο που θα
ενοχλήσει πολλούς

Συνέντευξη: Αγγελική Μπιρμπίλη

Κωνσταντίνος Ρήγος

«Πεταλούδες στο στομάχι»

Της Ιωάννας Γκομούζα

ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ
ΣΤΟ ΣΤΟΜΑΧΙ

Το μέλλον είναι ήδη εδώ.

Αύξηση της ισχύος σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας με στόχο το μερίδιό μας το 2026 να ανέλθει στο 40% της χώρας.

Άμεση τοποθέτηση 1.000 σταθμών φόρτισης σε όλη την Ελλάδα που θα αυξηθούν σε 10.000 μεσοπρόθεσμα.

Νέα πρόσθετη υπηρεσία GreenPass που εγγυάται στους καταναλωτές πως όση ενέργεια καταναλώνουν, τόση παράγεται για εκείνους από ανανεώσιμες πηγές.

Σημαντική μείωση της λιγνιτικής παραγωγής κατά 49% μεταξύ 2019 και 2021.

Ένα με το μέλλον
dei.gr

«Εκεί στη Μητροπόλεως ήθελε να κτίσει ένα πολυώροφο κτίριο αλλά δεν τον άφησε η βασίλισσα γιατί από τα ανάκτορά της που ήταν τότε η Βουλή, της έκοβε τη θέα για τη θάλασσα».

(Κομψός ηλικιωμένος αφηγείται ιστορίες στην παρέα του, σε εστιατόριο του Κολωνακίου, Τρίτη βράδυ)

(Ο ίδιος κύριος)
«Ήμουν στα μεγαλύτερα σαλόνια ευπρόσδεκτος αλλά όλη μου η ζωή ήταν ένας αγώνας για την καλοσύνη, με ευγένεια, από τη Νέα Υόρκη μέχρι την Αθήνα».

Δύο κορίτσια συζητούν:
-Γνώρισες κανέναν ωραίο στη σχολή;
-Μπα, όχι. Γνώρισα δύο αλλά είναι σαν τον Σέλντον και τον Λέοναρντ από το «Big Bang Theory». Τι να το κάνεις;
(Μετρό, Σύνταγμα, Τρίτη βράδυ)

«Βγαίνει στο μίτινγκ, ανοίγει κάμερα και μικρόφωνο, της μιλάω και δεν μιλάει και μου ανεβάζει την πίεση στο 100».

(Κυρία στο τηλέφωνό της, μετρό Ευαγγελισμός, Δευτέρα πρωί)

Διάλογος σε γραφείο:
-Πήρα καινούργιο μπουφάν.
-Τι βαθμό παίρνει στο χιποτερόμετρο;
-Δεν είναι χιποτερ σου λέω, είναι σπορ.
(Σύνταγμα, Δευτέρα πρωί)

«Μα πες μου ειλικρινά, μπορείς να ζήσεις με 450 ευρώ μέχρι τις 31 Ιανουαρίου;»
(Βράδυ 29ης Ιανουαρίου, Πατριάρχου Ιωακείμ, δύο ώριμες κυρίες)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΝΕΣ
panikoval500@gmail.com

©ΕΛΕΝΗ ΜΠΕΖΙΑΝΟΓΛΟΥ

Ο παράδεισος που όλοι ονειρευόμαστε.
(στην Αίγινα)

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτήν την εβδομάδα το φωτογραφίζει ο **Κωνσταντίνος Ρήγος**. Γεννήθηκε και μεγάλωσε στη Θεσσαλονίκη. Ασχολείται με τη σκηνοθεσία, τη ζωγραφική και την ψηφιακή επεξεργασία εικόνας και βίντεο. Έχει σκηνοθετήσει ταινίες μικρού και μεγάλου μήκους, ντοκιμαντέρ, μουσικά βίντεο, διαφημιστικά σποτ καθώς και τηλεοπτικές σειρές και εκπομπές. Παράλληλα έχει συμμετάσχει σε συναυλίες και θεατρικές παραγωγές με video projections. Το σημερινό εξώφυλλο έγινε με αφορμή την παράστασή του «Πεταλούδες στο στομάχι» που κάνει πρεμιέρα στις 10/2 στο Θέατρο του Νέου Κόσμου (περισσότερα στη σελ. 18) Artwork: Βασίλης Κεχαγιάς

Info~DIET

Της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ

ΤΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Μπαίνουν σε ένα μπαρ ένας μετεωρολόγος, ένας σεισμολόγος και ένας εκλογολόγος.

Η MADONNA ΣΤΑ GRAMMYS

Εμφανίστηκε με μαύρο σμόκιν σακάκι – μακριά φούστα, μαύρη γραβάτα σε λευκό πουκάμισο, τζιντζερ μαλλί κοτσιδάκια στιλ Γκρέτελ και μαστίγιο στο χέρι. Queen.

ΤΟ ΤΑΝΡΟΡΟ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΗ ΚΟΝΤΙΖΑ

Μόλις άνοιξε, για «τίμιο και καυτό ράμεν». Το όνομα σημαίνει το φυτό ταραζάκο και είναι παρμένο από Παπωνέζικο φιλμ του '86 με θέμα το ράμεν που «δεν είναι φαγητό, είναι μια ζεστή αγκαλιά». (Ευριπίδου και Αριστείδου)

TAR

Να δείτε αυτή την Πέμπτη το φιλμ με το πιο σίγουρο φετινό Όσκαρ για την Cate Blanchett στον ρόλο μιας μαέστρου συμφωνικής ορχήστρας και την κατάρρευσή της.

ΔΙΑΣΗΜΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΜΕ 20 ΛΕΞΕΙΣ (ΑΚΡΙΒΩΣ)

John & Yoko

«Λίβερπουλ. Επαναστάτης εκατομμυριούχος χίπης μουσικός γνωρίζει εξωτική καλλονή. Πλακώνονται στα installations στην Νέα Υόρκη. Τελικά εκείνος πεθαίνει – εκείνη κληρονομεί. Κρίμας.»

Bonnie & Clyde

«Ποτοαπαγόρευση. Περιπετειώδης τύπος γνωρίζει αγριογκόμενα με μεπερέ. Ρημάζουν τράπεζες, βενζινάδικα, ψιλικάτζιδικα σε όλο το Δυτικό Ντάλας, Τέξας. Σκοτώνονται. Επόμενο ήταν.»

(από αγιοβαλεντινιάτικο παλιό άρθρο του Γιάννη Νένε στο περιοδικό LOOKmag)

Η ΜΠΑΡΜΠΑΡΑ

Ήταν one night stand τελικά.

ΟΙ ΝΤΕΛΙΒΕΡΑΔΕΣ ΣΤΟ ΧΙΟΝΙ

Όχι παιδιά, 50 λεπτά φιλοδώρημα δεν τους κάνει να νιώσουν καλύτερα. Ούτε εσάς που παραγγέλνετε.

ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

«Άσκοπη μετακίνηση» και «χιονοκουβέρτες».

ΠΡΟΣ ΤΟ 112

Μήπως να αλλάξετε το ringtone γιατί θα πάμε από καρδιά; Κάτι πιο απαλό ίσως, κάτι πιο Βιβάλντι;

ΔΕΛΤΙΑ ΤΥΠΟΥ ΠΟΥ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΟΥ

«Η Barbie παρουσιάζει την Chelsea, την πρώτη κούκλα με κηδεμόνα σκολιώσης, συνεχίζοντας να πρεσβεύει τη διαφορετικότητα και τη συμπερίληψη. Από το 1959, σκοπός της Barbie είναι να εμπνεύσει κάθε κορίτσι να γίνει ό,τι ονειρεύεται...» (!)

ΟΙ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΕΝΑΡΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝΑ

Καλή; Κακή; Κις; Νεοπλουτιστική; Ρουστίκ; Φανταστική; Αθώα; Μίνιμαλ; Μαξιμαλιστική; Αποφασίστε για να τελειώνουμε, έρχεται Βαλεντίνος.

ΑΓΙΟΒΑΛΕΝΤΙΝΙΑΤΙΚΟ

«Κάθε βράδυ κόβω φλέβες ξενυχτάω με φραπέδες και ξηλώνω καναπέδες γιατί σ' αγαπώ» (Λεπά)

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελές

Σύμβουλος Έκδοσης Σταυρούλα Παναγιωτάκη
Διευθύντρια Σύνταξης Αγγελική Μπιρμπίλη

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης
Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πελιβαλίδης

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης

Αρχισυνταξία
Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide)
Ελένη Μπεζιριάνογλου

Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συντισιρμάς

Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος
Επιμέλεια ύλης Δήμητρα Γκρους
Διόρθωση κειμένων Φανή Κουλούντζου

Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης, Μ. Βελέντζας, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελές, Μ. Γκανά, Ι. Γκομούζα, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Θ. Ευθυμίου, Τ. Ζαβαβέλα, Μ. Ζουμπουλάκη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Καλαμαντή, Κ. Καμπόσου, Δ. Καραθάνος, Α. Κερώση, Γ. Κοροβέσης, Β. Κορωναίος, Σ.Π. Λαμπρόπουλος, Μ. Μανωλοπούλου, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου, Τζ. Μελιτά, Ευ. Μουζακίτη, Γ. Μπελεσιώτης, Γ. Νένης, Γ. Χ. Παπαδόπουλος, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Μ. Προβατάς, Τζ. Ρουσάκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Τ. Σκραπαλιώρη, Ζ. Σφυρη, Α. Τριανταφυλλίδη, Σ. Τριανταφύλλου, Α. Τρούγκου, Zarastro, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Χελιώτη, Γ. Ψύχας

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα
info@athensvoice.gr
avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos
LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου

Εικονογραφήσεις art@athensvoice.gr
Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαρκώνης, Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάτσος, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκέζη, Πέτρος Νικολήτσος

Account Directors
Γιώτα Αθανασοπούλου, Γιάννης Γαλανός, Βαγγέλης Περιμένης

Creative Marketing Director Βασιλική Κώτσου

Direct Market Advertising Managers
Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου, Νώντας Νταμπάνης

Advertising Manager ATHENS VOICE Radio 102,5
Μαρία Μαθιουδάκη

Υποδοχή Διαφήμισης Νίκη Σκαμάγκα
Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη
marketing@athensvoice.gr
Digital Traffic Manager Εύη Ταρνάρη
Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη
Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη, Βασίλης Νάκος, Μαίρη Λυκούση

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση
«Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.
Χαρ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369
fax: 210 3632.317
Διαφημιστικό: 210 3617.530, fax: 210 3617.310
Athens Voice Radio 102.5: 210 3648.213
Αγγελίες: 210 3617.369
Λογιστήριο: 210 3617.170

www.athensvoice.gr

Αν δεν βρίσκετε την Α.Υ. στα σημεία διανομής, επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369
Κωδικός εντύπου: 7021
ISSN 1790-6164

Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.

#xarisesena

Από νέος στο
γραφείο,
νέος Team Leader

Αναστασία

Recruiter Γραφείου
Προσωπικού

Στέφανος

Υπεύθυνος Γραφείου
Προσωπικού Αττικής

Μιχάλης

Υπάλληλος Γραφείου
Προσωπικού

Δεν λέμε κάτι νέο. Λέμε όμως κάτι σπουδαίο.

Είμαστε Κορυφαίος Εργοδότης στην Ελλάδα
για 6η συνεχόμενη χρονιά.

Γιατί φροντίζουμε οι 6.500 άνθρωποί μας σε όλη την Ελλάδα, στα καταστήματα, στις αποθήκες και στα γραφεία, να βρίσκουν όλα όσα χρειάζονται για να είναι χαρούμενοι. Εδώ, η ομαδικότητα, το φιλικό περιβάλλον, η εκπαίδευση, οι ίσες ευκαιρίες και η εξέλιξη, είναι για μας καθημερινότητα. Γι' αυτό δεν είναι τυχαίο ότι αναγνωριζόμαστε από τον ανεξάρτητο διεθνή οργανισμό Top Employers Institute ως Κορυφαίος Εργοδότης

Όλα όσα είμαστε,
χάρη σε σένα.
team.lidl.gr

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΩΠΙΔΕΣ

Πόσο καλά τα πηγαίνει η ελληνική οικονομία; Σε αυτή τη μίνι σειρά άρθρων, ο **Μάνος Ματσαγγάνης** και η **Σοφία Τσαρούχα** ρίχνουν μια ψύχραιμη ματιά στην πρόσφατη πορεία, στις σημερινές προοπτικές, στα νέα δεδομένα, καθώς και στα παλιά άλυτα προβλήματα.

5

Κάτω από την επιφάνεια των επενδύσεων

Στα προηγούμενα άρθρα αυτής της μίνι σειράς επισημάναμε ότι η χώρα πλέον βρίσκεται σε τροχιά ανάκαμψης και αναφερθήκαμε στις πιο προβληματικές πτυχές αυτής της θετικής εξέλιξης: στη σύνθεση (και χαμηλή τεχνολογική στάθμη) των εξαγωγών, και στη διόγκωση του εξωτερικού ελλείμματος, που φανερώνουν τις διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας.

Σε αυτό το άρθρο επικεντρωνόμαστε σε μια από τις μεγαλύτερες πληγές που άφησε πίσω της η κρίση της προηγούμενης δεκαετίας: το επενδυτικό κενό, που καθηλώνει την εθνική οικονομία σε χαμηλές επιδόσεις και υποθηκεύει τις μελλοντικές προοπτικές ανάπτυξης.

Η κρισιμότητα των επενδύσεων

Η συσσώρευση κεφαλαίου μέσω των επενδύσεων είναι αποφασιστική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της οικονομίας. Χωρίς επενδύσεις, ο κεφαλαιουχικός εξοπλισμός συρρικνώνεται. Για να διατηρηθεί το απόθεμα κεφαλαίου (σε κτίρια, μηχανήματα κτλ.) στα σημερινά επίπεδα, θα πρέπει ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (αυτό που ονομάζουμε «επενδύσεις») να φτάσει το επίπεδο που αντικαθιστά την απαξίωση του κεφαλαιακού αποθέματος λόγω της φθοράς του χρόνου («αποσβέσεις»). Κατ' αναλογία, για να αυξηθεί το συνολικό απόθεμα κεφαλαίου, θα πρέπει οι επενδύσεις να ξεπερνούν τις αποσβέσεις.

Βέβαια, σημασία δεν έχει μόνο το ύψος των επενδύσεων, αλλά επίσης η σύνθεσή τους. Οι παραγωγικές επενδύσεις συμβάλλουν στην αναβάθμιση του κεφαλαιακού αποθέματος της οικονομίας, στον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής βάσης και των υποδομών, καθώς και στην επίτευξη οικονομικών κλίμακας. Όλα αυτά οδηγούν στην άνοδο της παραγωγικότητας, από την οποία εξαρτάται σε τελευταία ανάλυση η ευημερία κάθε χώρας.

Αντίθετα, οι μη παραγωγικές επενδύσεις, ενώ βραχυπρόθεσμα τονώνουν την οικονομική δραστηριότητα, δεν διευρύνουν τις μελλοντικές παραγωγικές δυνατότητες της εθνικής οικονομίας. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν π.χ. οι δημόσιες επενδύσεις σε σήραγγες που μένουν κλειστές, οι επιχειρηματικές επενδυτικές επιλογές που στη συνέχεια αποδεικνύονται άστοχες, ακόμη και οι επενδύσεις των νοικοκυριών σε εξοχικές κατοικίες που αυξάνουν την ευμάρεια των ιδιοκτητών τους αλλά οποδδήποτε όχι την παραγωγή της επόμενης περιόδου.

Οι επενδύσεις από την υιοθέτηση του ευρώ έως την κρίση χρέους

Στη διάρκεια της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα, ο λόγος των επενδύσεων στο ΑΕΠ στην Ελλάδα ήταν υψηλότερος από ό,τι στην

του επιπέδου στο οποίο είχαν φτάσει προ δεκαετίας. Συγκεκριμένα, το συνολικό ύψος τους το πρώτο εννεάμηνο του 2022 ήταν 59% χαμηλότερο από ό,τι την αντίστοιχη περίοδο του 2007. Απέχουμε ακόμη απειριστικά πολύ από το να έχουμε αναπληρώσει το μεγάλο επενδυτικό κενό της προηγούμενης δεκαετίας. Επιπλέον, μια προσεκτική ματιά στο είδος των επενδυτικών δαπανών που αυξάνονται ταχύτερα δείχνει κυριαρχία των μη παραγωγικών επενδύσεων. Τα τελευταία τρία χρόνια οι επενδύσεις σε οπλικά συστήματα υπερ-εξαπλασιάστηκαν, ενώ οι

υπόλοιπη Ευρώπη. Συγκεκριμένα, έφτανε το 23,8% κατά μέσο όρο την περίοδο 2000-2009 (έναντι 22,5% στο σύνολο της Ευρωζώνης).

Ωστόσο, πολλές από αυτές τις επενδύσεις δεν αναβάθμιζαν τις παραγωγικές δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας μέσω της ενσωμάτωσης νέας γνώσης και τεχνολογίας. Έως και το 2013, πάνω από τις μισές επενδύσεις επένδυαν τις κατασκευές (ιδίως κατοικίες). Αντίθετα, οι επενδύσεις σε μηχανολογικό και μεταφορικό εξοπλισμό περιορίζονταν στο 30% ή 40% των συνολικών επενδύσεων. Άλλωστε, οι περισσότερες επενδύσεις προέρχονταν από τα νοικοκυριά, και όχι από τις επιχειρήσεις.

Με άλλα λόγια, είχαμε μια οικονομία όπου το ύψος των επενδύσεων φαινομενικά κυμαίνονταν σε ικανοποιητικό επίπεδο, αλλά η σύνθεσή τους υποδήλωνε κυριαρχία των αντιπαραγωγικών επενδύσεων.

Όμως ένα παραγωγικό μοντέλο με τέτοια χαρακτηριστικά δεν είναι διατηρήσιμο μακροπρόθεσμα. Το ξέσπασμα της κρίσης χρέους επιβεβαίωσε αυτήν την πικρή αλήθεια.

Οι επενδύσεις από την κρίση χρέους έως την πανδημία

Εξαιτίας της κρίσης, οι επενδύσεις στην Ελλάδα χωρίς υπερβολή κατέρρευσαν. Οι συνολικές επενδύσεις το 2019 (τελευταίο έτος πριν τον κορωνοϊό) ήταν 70% χαμηλότερες από ό,τι το 2007 (τότε που η ελληνική οικονομία έφτασε το υψηλότερο σημείο της πριν από την κρίση χρέους). Κατά μέσο όρο, την περασμένη δεκαετία οι συνολικές επενδύσεις στη χώρα μας έπεσαν στο 11,8% του ΑΕΠ (έναντι 20,7% στο σύνολο της Ευρωζώνης).

Παραδόξως, η κρίση καταβάρθρωσε μεν τις επενδύσεις, αλλά διόρθωσε κάπως την ποιότητά τους. Αυτό συνέβη επειδή οι επενδύσεις σε ακίνητα εξανεμίστηκαν, ενώ οι παραγω-

γικές επενδύσεις (π.χ. σε μηχανολογικό και μεταφορικό εξοπλισμό) υποχώρησαν σε μικρότερο βαθμό. Συγκεκριμένα, το 2007-2019 οι επενδύσεις των νοικοκυριών κυρίως σε ακίνητα-μειώθηκαν κατά 89%, ενώ οι επενδύσεις των επιχειρήσεων κατά 44%. (Η μείωση των δημόσιων επενδύσεων ήταν 62%.) Το πλήγμα στην ελληνική οικονομία ήταν βαθύ και παρατεταμένο. Η επενδυτική αποχή στέ-

ρησε πολύτιμους πόρους από τον παραγωγικό ιστό. Η μείωση των επενδύσεων ήταν τρομακτική. Μετά το 2010, το ύψος του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου δεν αρκούσε ούτε για την αντικατάσταση του εξοπλισμού που απαξιωνόταν. Για έντεκα συνεχόμενα έτη ο συνολικός όγκος παγίου κεφαλαίου συρρικνωνόταν, καθώς οι νέες επενδύσεις υπολείπονταν των αποσβέσεων. Η σωρευτική διαφορά σε όλη την περίοδο έφτασε το ιλιγγιώδες ποσό των 100 δις. Αυτό είναι το επενδυτικό κενό που λέγαμε στην αρχή του άρθρου.

Οι επενδύσεις από την πανδημία έως σήμερα

Με το τέλος της πανδημίας, οι επενδύσεις στη χώρα μας σημείωσαν σημαντική άνοδο: το πρώτο εννεάμηνο του 2022 ήταν 30% υψηλότερες από ό,τι στην αντίστοιχη περίοδο του 2019. Είναι ικανοποιητική αυτή η άνοδος; Μας φέρνει πιο κοντά στο να κερδίσουμε το κρίσιμο στοίχημα για το μέλλον της οικονομίας, δηλαδή τη βιώσιμη ανάπτυξη; Η πορεία των επενδύσεων είναι οπωσδήποτε ενθαρρυντική, αλλά δύσκολα δικαιολογεί πανηγυρισμούς. Παρά την πρόσφατη άνοδο, οι επενδύσεις παραμένουν κάτω από το μισό

επενδύσεις σε κατοικίες σχεδόν διπλασιάστηκαν. Αντίθετα, οι επενδύσεις σε τεχνολογικό, μεταφορικό ή μηχανικό εξοπλισμό (εκτός οπλικών συστημάτων) αυξήθηκαν ελάχιστα. Παράλληλα, παρότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις παρουσιάζουν επίσης σημάδια τόνωσης, ο τομέας που πρωταγωνιστεί στις σχετικές εισροές είναι τα ακίνητα.

Έχουμε βέβαια μια μοναδική ευκαιρία για να καλύψουμε το επενδυτικό κενό της προηγούμενης δεκαετίας: το Ταμείο Ανάκαμψης και το νέο ΕΣΠΑ εξασφαλίζουν στη χώρα μας σημαντικό μέρος των πόρων που απαιτούνται. Όμως, η απορρόφηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων από μόνη της δεν αρκεί. Το ζητούμενο είναι οι διαθέσιμοι πόροι να διοχετευθούν σε παραγωγικές επενδύσεις που αυξάνουν το συνολικό απόθεμα κεφαλαίου, φυσικό και ανθρώπινο. (Τα προγράμματα κατάρτισης για να μπορούν να θεω-

ρούνται παραγωγικές επενδύσεις θα πρέπει να αναβαθμίζουν τις πραγματικές δεξιότητες των εργαζομένων και των ανέργων.)

Εάν τα ευρωπαϊκά κονδύλια σπαταληθούν για μια ακόμη φορά σε άχρηστα έργα, ή σε προσημαστικά προγράμματα, η μοναδική αυτή ευκαιρία θα χαθεί. Και τότε, η ελληνική οικονομία θα συνεχίσει να παραμένει καθυλωμένη για πολλές ακόμη δεκαετίες.

Θα είναι κρίμα. **Α**

Ο Μάνος Ματσαγγάνης είναι καθηγητής Δημόσιας Οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου, και επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής & Ευρωπαϊκής Οικονομίας του ΕΛΙΑΜΕΠ. Η Σοφία Τσαρούχα είναι οικονομολόγος (πτυχίο ΟΠΑ, μεταπτυχιακό LSE), και υποψήφια διδάκτωρ ΕΜΠ.

Brexit Τρία χρόνια μετά, μία άλλη Βρετανία

Της ΣΟΦΙΑΣ ΚΑΛΑΜΑΝΤΗ

Τρία χρόνια συμπληρώθηκαν από την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ. Πολλά έχουν αλλάξει από τότε και τα αποτυπώματα της απόφασης του δημοψηφίσματος φαίνεται να μην είναι αυτά που είχαν φανταστεί οι Βρετανοί, όπως δείχνουν οι σφυγμομετρήσεις της κοινής γνώμης, που δημοσιεύονται στον απόηχο της επετείου. Σύμφωνα με δημοσκοπήση της εταιρίας ερευνών Ipsos, το 45% των Βρετανών πιστεύει ότι το Brexit εξελίσσεται χειρότερα από όσο πίστευαν, ποσοστό που τον Ιούνιο του 2021 βρισκόταν στο 28%. Πλέον, με αυτήν την άποψη συντάσσονται τα 2/3 όσων είχαν ψηφίσει υπέρ της παραμονής στην ΕΕ, αλλά και το 1/4 όσων στήριξαν την επιλογή της εξόδου.

Σχετικά με τις αρνητικές συνέπειες της εξόδου, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφωνεί πως το σοβαρότερο πλήγμα ήρθε από τους φραγμούς που τέθηκαν στο εμπόριο μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και ΕΕ. Στα θετικά, πρώτο έρχεται το ζήτημα του εσωτερικού ελέγχου στα πράγματα της χώρας, ιδιαίτερα σε ό,τι έχει να κάνει με τους χειρισμούς στην πανδημία. Όμως, ο πολυπόθητος «έλεγχος» που διακαώς επιθυμούσαν οι ψηφοφόροι της εξόδου δεν ήρθε χωρίς τίμημα. Σε ανάλυσή του το ΔΝΤ προβλέπει συρρίκνωση της βρετανικής οικονομίας κατά 0,6%, στοιχείο που έρχεται σε σύγκρουση με την εικόνα όλων των υπόλοιπων κρατών της «Ομάδας των Επτά» όπου ανήκει και η Βρετανία, για τις οποίες οι προβλέψεις του Ταμείου κάνουν λόγο για ανάπτυξη στις οικονομίες τους. Σύμφωνα με το Reuters, ο αναπληρωτής διοικητής της Τράπεζας της Αγγλίας, Μπεν Μπρόντμπεντ, δήλωσε με αφορμή την αύξηση των επιτοκίων από την τράπεζα στο 4%, ότι τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα του Brexit εμφανίζονται ταχύτερα στην οικονομία από ό,τι είχε εκτιμηθεί. Παρόλο που η δυνητική παραγωγή της χώρας είχε μειωθεί σημαντικά στις αξιολογήσεις της τράπεζας για τη βρετανική οικονομία τα τελευταία χρόνια, για τον Μπρόντμπεντ τα αποτελέσματα της εξόδου χρειάζεται να επανεκτιμηθούν ως προς τη σοβαρότητα και τον χρόνο στον οποίο τελικώς έρχονται.

Όλα αυτά ενόσω η χώρα συνεχίζει να βρίσκεται παραλυμένη εν μέσω απεργιακού κλοιού, στο επίκεντρο του οποίου βρίσκεται το βρετανικό ΕΣΥ (NHS). Οι απεργίες των νοσηλευτών συνεχίζονται και όπως αναφέρει το euronews, 6,8 εκ. άνθρωποι βρίσκονταν έως τον Ιανουάριο σε λίστα αναμονής στα νοσοκομεία της Αγγλίας και της Ουαλίας. Περισσότεροι από 40.000 νοσηλευτές αποχώρησαν μέσα στο 2022 και τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους οι κενές θέσεις προσωπικού υπολογίζονταν σε 134.000, νούμερο που αντιπροσωπεύει περίπου το 10% του συνολικού εργατικού δυναμικού στο NHS. Σύμφωνα με τον Guardian, μόνο τον περασμένο Δεκέμβριο υπολογίζεται ότι στην Αγγλία είχαν 2.200 επιπλέον θανάτους που συνδέονταν με καθυστερήσεις και έλλειψη προσωπικού στα επείγοντα των νοσοκομείων. Σε ρεπορτάζ της η εφημερίδα αναφέρει πως 88.000 ιατρικά ραντεβού έχουν ακυρωθεί τις τελευταίες 7 εβδομάδες, ελλείψει νοσηλευτικού προσωπικού και προσωπικού στα ασθενοφόρα. Γεγονός είναι ότι για την απαράδεκτη αυτή κατάσταση ευθύνονται και οι συντηρητικές κυβερνήσεις της τελευταίας δωδεκαετίας, οι οποίες προχωρούσαν σε συνεχείς περικοπές στον τομέα της υγείας, ως μέρος των πολιτικών για τη μείωση του δημόσιου χρέους. Θα ήταν η παραμονή στην ΕΕ πανάκεια για ό,τι κακό συμβαίνει στη Βρετανία; Βεβαίως και όχι.

Η ευρωπαϊκή οικογένεια χωρών έχει και αυτή με τη σειρά της να αναμετρηθεί με δικά της οικονομικά και πολιτικά βαρίδια στο εσωτερικό, καθώς και με τις προκλήσεις που έχει φέρει ο πόλεμος στην Ουκρανία, συνθήκη που απαιτεί δύσκολες ασκήσεις γεωπολιτικής ισορροπίας. Ιδιαίτερα σε θεσμικό επίπεδο, το Qatargate έχει καταστήσει το κύρος των θεσμικών οργάνων και του Ευρωπαϊκού νοβουλίου ευάλωτο σε νέα ευρωσκεπτικιστικά ξεσπάσματα, προκαλώντας εύλογα ερωτήματα για το κατά πόσον υπάρχει ο απαραίτητος έλεγχος και τα θεσμικά αντίβαρα για την πρόληψη τέτοιας κλίμακας σκανδάλων. Παρόλα αυτά, υπό τη σκιά του ραγδαία μεταβαλλόμενου γεωπολιτικού σκηνικού, δεν μπορεί κανείς να αμφισβητήσει το γεγονός πως ΕΕ και Βρετανία έχουν περισσότερα να τις ενώνουν από όσα τις χωρίζουν. Στόχος των δύο πλευρών θα πρέπει να είναι η επίτευξη συνεργασίας και συναίνεσης σε μία σειρά ζητημάτων, με απώτερο σκοπό την ευρύτερη ενδυνάμωση του δυτικού μπλοκ απέναντι στην Κίνα και τη Ρωσία. Ήδη το πνεύμα αυτό επιχειρείται να ευοδωθεί, με αφορμή το ζήτημα της Βόρειας Ιρλανδίας. Σύμφωνα με διαρροές στα βρετανικά μέσα, οι δύο πλευρές είναι πολύ κοντά στην υπογραφή μιας συμβιβαστικής τελωνειακής συμφωνίας, με την οποία θα δοθεί ένα τέλος στην πολυετή διαμάχη γύρω από το καθεστώς εμπορικών συναλλαγών της Βόρειας Ιρλανδίας, και με τη νέα συμφωνία θα αποφεύγονται οι τακτικοί έλεγχοι στα προϊόντα που θα εισέρχονται σε αυτήν.

«Να πάρουμε πίσω τον έλεγχο» ήταν το βασικό σλόγκαν που χρησιμοποιήθηκε στην καμπάνια υπέρ της εξόδου στο δημοψήφισμα το 2016, μία αόριστη αλλά ταυτοχρόνως μεγαλεπήβολη υπόσχεση, ικανή να ερεθίσει το φαντασιακό των νοσταλγών της πάλαι ποτέ βρετανικής αυτοκρατορίας. Δεν είναι τυχαίο ότι όλες οι έρευνες για τους λόγους υποστήριξης της εξόδου προέβλεψαν την επιθυμία για ανάκτηση της κυριαρχίας ως βασικό ζητούμενο, που θα κερδιζόταν μόνο μέσω του «διαζυγίου» Βρετανίας και ΕΕ. Μίας κυριαρχίας που κατά βάθος ταυτιζόταν απολύτως με την επιθυμία για έλεγχο των μεταναστευτικών ροών, το μεγαλύτερο αγκάθι στις σχέσεις των δύο πλευρών, που καθόρισε και το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος. Σήμερα, ο αρχηγός των Εργατικών Κιρ Στάρμερ, με το κόμμα του να βρίσκεται κοντά στο 48% στην πρόθεση ψήφου σε σχέση με το 25% των Συντηρητικών του Ρίσι Σούνανκ, σύμφωνα με στοιχεία του YouGov, διατρανώνει ότι εάν εκλεγεί θα μετουσιώσει το σλόγκαν υπέρ της εξόδου σε λύση. Στόχος, όπως τονίζει, είναι να δοθεί πίσω ο έλεγχος στους ανθρώπους και στις κοινότητες της Βρετανίας.

Οι πολλαπλές κρίσεις που γνώρισε η Βρετανία τα τελευταία χρόνια έχουν προκαλέσει τεράστια κόπωση στο κυβερνών κόμμα των Συντηρητικών. Από το κεφάλαιο Brexit, στον κορωνοϊό, στα σκάνδαλα του Τζόνσον, στην ενεργειακή κρίση, στις εναλλαγές στην ηγεσία του κόμματος, έως τη σπερμική απεργιακή λαίλαπα, είναι αδύνατο να μη σκεφτεί κανείς ότι οι επόμενες εκλογές θα σημάδουν ένα διάλειμμα στη συντηρητική διακυβέρνηση της χώρας. Διάλειμμα απαραίτητο και για το ίδιο το Συντηρητικό κόμμα, που έχει υποστεί φθορά και μπορεί να εκμεταλλευθεί την κατάβαση από το βήμα της κυβερνητικής εξουσίας για να ανασυνταχθεί. Το σίγουρο είναι ότι η Βρετανία έχει ανάγκη να ξαναβρεί τον βηματισμό της, ώστε να έχει το περιθώριο να δώσει νέα πνοή στο προφίλ των αξιών που την κατέστησαν διαχρονικά συνώνυμο της σταθερότητας, του ορθολογισμού, της σωφροσύνης και της συνετής μετριοπάθειας. **A**

FESSA

MARTHA
GRAMMENIDOU
NIKOS FESSAS

CARPETS
& RUGS

Χαλιά
Χειροποίητα
GREAT
DESIGNS
INNOVATION
& PASSION

Special
Orders &
Trends

Αρμονία
Νομάδων

Κλασσική
Πολυτέλεια

Hotel
Projects
Special
Orders

Φροντίδα
Συντήρηση

Αθήνα

Η Εταιρεία μας οργανώνει
την νέα περιοδική Έκθεσή μας!

10 έως 21/02/2023

Theoxenia Palace

Hotel Κηφισιά

Φιλαδελφείας 2

Tel. 210 6233622

Mob. 6945 492313

Καθημερινά 10:00-21:00

Είσοδος Δωρεάν

Bazaar 50%

Θεσσαλονίκη

Πλουτάρχου 8 (Πλ. Αριστοτέλους)

Tel. 2310 222406

Μητροπόλεως 89

Tel. 2310 240415

info@fessacarpets.gr

www.fessacarpets.gr

ΜΙΑ ΒΟΛΤΑ ΜΕ ΤΟΝ *Κυριάκο*

ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ ΠΑΤΗΣΙΑ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΤΟΥ
ΓΕΙΤΟΝΙΑ, ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ, ΤΟΝ ΚΥΡΙΑΚΟ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ,
ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΤΙ ΧΩΡΑ ΘΕΛΟΥΜΕ.

Της **ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ**

Φωτό: **ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΡΜΑΡΑΣ**

ΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2005. Κάπου στη μέση του Ατλαντικού, στα 36.000 πόδια, θυμήθηκε το φάκελο που του έδωσε ένας συγγενής του στο αεροδρόμιο. «Άνοιξέ τον», του είπε, πολύ σκηνοθετικά, «όταν βρεθείς στη μέση του Ατλαντικού». Τον άνοιξε. Μέσα είχε μια φωτογραφία, Αρεόπολη 1934. Ο παππούς με τα τρία του αδέρφια, δύο αγόρια και ένα κορίτσι και η μάνα τους. Τα παιδιά είναι ξυπόλυτα.

Αυτή η μικρή ιστορία που ο Κυριάκος Πιερρακάκης διηγήθηκε όταν ανέλαβε το νεοσύστατο υπουργείο Ψηφιακής Ανάπτυξης περιγράφει όχι μόνο την πορεία του ίδιου και της οικογένειάς του αλλά και της Ελλάδας. Το ξυπόλυτο παιδί έκανε το γιό του γιατρό, και το εγγόνι του διέσχισε έναν ωκεανό και σπούδασε με υποτροφία στα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου. Η ιστορία της προόδου της χώρας όπως τη φωτίζουν οι παλιές οικογενειακές φωτογραφίες.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2023, ΚΑΤΩ ΠΑΤΗΣΙΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ 10 ΤΟ ΠΡΩΪ. Έχω στη διάθεσή μου δύο ώρες για μια συνέντευξη με τον Υπουργό Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Συναντηθήκαμε στη γειτονιά που μεγάλωσε, στα παλιά του λημέρια. Τα Πατήσια έχουν τη δική τους μυθολογία για εκείνον, είναι το σημείο αναφοράς. «Ως το 2018 που ζούσε η γιαγιά μου ερχόμουν στη γειτονιά συχνά, την έχω στην καρδιά μου». Στην καρδιά μας φυλάμε πάντα ό,τι μας θυμίζει τα πιο ανέμελα χρόνια της ζωής μας και ο Πιερρακάκης τώρα ξαναγίνεται Κυριάκος. «Εδώ με το ποδήλατο έπεσα κι έσπασα το κεφάλι μου, 10 ράμματα. Εδώ πήγαινα δημοτικό, Σχολή Λάμπου, δεν υπάρχει πια, ένα μικρό ιδιωτικό με 14-15 παιδιά ανά τάξη όλα κι όλα. Στις παρελάσεις ήμουν σημαιοφόρος, ήμουν ψηλό παιδί και είχα μεγάλη αγάπη για το μπάσκετ, αλλά οι απόπειρες να παίξω, αποτυχία» γελάει. Θυμάται κάθε μαγαζάκι, το βίντεο κλαμπ που νοίκιαζε συνεχώς ταινίες, το συγκλονιστικό σουβλατζίδικο Περικοκλάδα, το Baggie το μπιλιαρδάδικο, τον Κόμη και το Tithora που είχε φοβερή πλάκα, με μουσική rock. Εκεί που μια φορά ήρθε ο Παπακαλιάτης, όταν γύριζε την πρώτη του σειρά «Η ζωή μας μία βόλτα» και όλη η Λεόντειος πήγε να δει τους πρωταγωνιστές. «Η γειτονιά είναι η πατρίδα μέσα στην πατρίδα μας» σχολιάζει. Στο απέναντι πεζοδρόμιο βλέπουμε μια μικρή ουρά έξω από τον Δήμο, ταλαντευόμαστε αν θα πάμε «για την καλύτερη τυρόπιτα της περιοχής» αλλά συγκρατιόμαστε.

Είναι Κυριακή, είναι ακόμα πρωί και ο κόσμος είναι λίγος. Ένας άντρας και μια γυναίκα ταχτοποιούν καφάσια σε ένα μανάβικο. Τον γνωρίζουν από παλιά, τον αγκαλιάζουν. Κοιτάζω γύρω μου, μια συνηθισμένη γειτονιά, κέντρο-απόκεντρο, αυτοκίνητα παρκαρισμένα παντού, συνοικιακά μαγαζάκια, κάποια που το παλεύουν και άλλα κλειστά πια, με σκονισμένες βιτρίνες, τα τσάκισε η κρίση ή η τεχνολογία. Ένα κλειστό φωτογραφείο με την ταμπέλα Κόντακ θυμίζει παλιές δόξες.

«Η Κόντακ κάποτε ήταν μία εταιρία από τις μεγαλύτερες σε όλο τον πλανήτη, θεωρούσαν ότι έχουν τον ανταγωνισμό απολύτως υπό έλεγχο και εν τέλει ο ανταγωνισμός τούς προέκυψε να είναι το κινητό τηλέφωνο. Μέσα σε λίγα χρόνια τους είχε πλήρως αντικαταστήσει. Ο Σουμπέτερ έλεγε, οι αγορές βρίσκονται σε δυναμική ανισορροπία και κινητήριος δύναμη είναι ο τεχνολογικός ανταγωνισμός, αυτό δηλαδή που περιέγραφε ως “δημιουργική καταστροφή”. Εδώ πάλι που λέει “αντρικά-γυναικεία από €2” ήταν το μεγαλύτερο βίντεο κλαμπ της περιοχής. Αυτές τις αλλαγές έχω στο μυαλό μου. Αλλαγές που δρουν βελτιωτικά σε σχέση με την οικονομία ενός τόπου συνολικά, αλλά δημιουργούν παράλληλα ένα σύμπαν κερδισμένων και χαμένων. Αυτό θα επιταχυνθεί ακόμα περισσότερο στο μέλλον».

— **Το μέλλον αφορά τους νέους. Ένα 18χρονο παιδί που τελειώνει το σχολείο σήμερα πρέπει να προβλέψει τον κόσμο 20 χρόνια μετά. Ποια είναι η συμβουλή σας;**

Είναι τέτοια η τεχνολογική επιτάχυνση που πολλά πράγματα τα οποία μαθαίνουν στη διάρκεια των σπουδών θα αλλάζουν στην πορεία. Ενώ η γενιά των γονιών μου ήταν η γενιά του ενός πτυχίου και η δική μου του μεταπτυχιακού, η γενιά των παιδιών μου θα πρέπει να πάρει κάποιες πάγιες δεξιότητες στην αρχή αλλά στην πορεία οφείλει να ξέρει ότι θα πρέπει να επιμορφώνεται διαρκώς γιατί θα χρειαστεί να κάνει παραπάνω από μια καριέρα.

Περπατώντας έχουμε φτάσει έξω από το παλιό του σπίτι, σε ένα μικρό δρομάκι στα Πατήσια. Μια κλασική μεσοαστική πολυκατοικία των 80s, με βεράντες, πράσινες τέντες, πρασιές, λεμονιές. «Μέχρι να φύγω στην Αμερική έμενα εδώ με τους γονείς μου. Όταν πέρασα στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο μετακόμισα σε μια γκαρσονιέρα σε άλλον όροφο».

— **Πώς και δεν ακολουθήσατε το επάγγελμά τους, γιατρός ή δικηγόρος;**
Οι γονείς μου είχαν άγχος να είμαι αυτόφωτος, ήθελαν να κάνω κάτι που θα το είχα επιλέξει ο ίδιος. Και πολύ απλά, επέλεξα κάτι άλλο.

— **Ήταν αγαπημένοι οι γονείς σας; Ήταν πολιτικοποιημένοι;**
Ναι, αρκετά. Ο πατέρας μου είχε ευκαιρίες να ανακατευτεί με την πολιτική αλλά δεν το έκανε. Προτίμησε να ασχοληθεί με το επάγγελμά του, τη χειρουργική. Ο Έκο λέει «γινόμαστε αυτό που οι γονείς μας μάς διδάσκουν όταν δεν προσπαθούν να μας διδάξουν». Το ίδιο ισχύει και για τους δασκάλους και τους φίλους μας. Σε μένα βασικό ρόλο έπαιξαν κάποιοι δάσκαλοι που προσπάθησαν να ενδύσουν το βασικό ενδιαφέρον που είχα σε πρωτόλεια μορφή με πολιτικό μανδύα, δίνοντάς μου να διαβάσω βιβλία ακαδημαϊκής φύσεως, ιστορικά, βιβλία που εκτείνονταν από την κουμουνιστική αριστερά μέχρι τη δεξιά. Ήμουν τότε στην πρώτη Λυκείου.

Έχουμε πια φτάσει στη Λεόντειο. «Το αγαπούσα πάρα πολύ το σχολείο μου» λέει και είναι φανερό, όχι μόνον από τον τρόπο που μιλάει για την εμπειρία και τους καθηγητές του αλλά και από το γεγονός ότι στέλνει και τον γιο του στο ίδιο σχολείο – οι δυο του κόρες είναι λίγο μικρότερες. Επίσης, είναι ενδιαφέρον ότι χαρακτηρίζει το συγκεκριμένο σχολείο «αταξικό», κάτι το οποίο περιγράφει με θετικό χρώμα.
Στα σκαλιά τον περιμένει κόσμος, μεταξύ τους ο κ. Μαμαλής, πρόεδρος του συλλόγου αποφοίτων, και ο κύριος Νάκης, γενικός διευθυντής. Είναι περήφανος για τον μαθητή του. «Η εικόνα που μου έχει μείνει πιο πολύ είναι αυτή η τζαμαρία. Θυμάμαι, είχα τεράστια αγωνία αν θα περάσω στις εξετάσεις εσαγωγής για το γυμνάσιο, και με έφεραν οι γονείς μου να δω τα αποτελέσματα που είχαν αναρτήσει. Θυμάμαι την ακραία συγκίνηση που ένιωσα. Χρόνια μετά μου αποκάλυψαν ότι είχαν έρθει από το πρωί και ήξεραν ότι είχα περάσει αλλά με άφησαν να το ζήσω!».
Μια ξενάγηση στο παλιό σχολείο είναι πάντα συγκινητική. Στον 2ο όροφο έχουν δημιουργήσει ένα πραγματικά όμορφο μουσείο, μας πάνε και στην αίθουσα που κάποτε έκανε τις πρώτες του απόπειρες να μιλήσει μπροστά σε κόσμο. «Ήταν καλός μαθητής» ρωτάω; «Ναι, και εξαιρετικός μπασκετμπολίστας» («Ψέματα», λέει ο ίδιος!).

— **Ήσασταν δημοφιλής στο σχολείο;**
Πέρασα φάσεις εξωστρέφειας και εσωστρέφειας. Θυμάμαι τον εαυτό μου να είμαι πρόεδρος της τάξης αρκετές φορές και σε άλλες φάσεις να με απορροφούν άλλα ενδιαφέροντα, όπως οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές. Η πολιτική με ενδιέφερε από πολύ νεαρή ηλικία. Μου άρεσε η έννοια της εκπροσώπησης και των σχολικών συμβουλίων, στην πορεία όμως άρχισε να με ενδιαφέρει η πολιτική και η ιστορία ευρύτερα.

— **Γιατί;**
Γιατί...; Αυτό είναι λίγο ψυχαναλυτικό ερώτημα... (το σκέφτεται). Έχει πολύ ενδιαφέρον το πώς μέσα στην ίδια μου την οικογένεια μεταβιζόταν η πολιτική. Οι δύο παππούδες, ο ένας ήταν κεντρώος, ο άλλος δεξιός, το ίδιο και οι γιαγιάδες. Και στο οικογενειακό τραπέζι έβλεπες μια διαρκή διαμάχη Νέας Δημοκρατίας - ΠΑΣΟΚ, τα χρόνια της μεταπολίτευσης. Οι δύο παππούδες είχαν πολεμήσει μαζί στον εμφύλιο, στην πορεία ο ένας έγινε ΕΡΕ, ο άλλος Ένωση Κέντρου, και στη μεταπολίτευση ο ένας Νέα Δημοκρατία και ο άλλος ΠΑΣΟΚ. Αυτές τις διαχωριστικές γραμμές πρέπει κανείς να μην τις αντιλαμβάνεται ως στατικές μέσα στον χρόνο. Τα οικογενειακά τραπέζια έπαιξαν ρόλο ώστε να μπορέσω να είμαι πάντοτε ανοιχτός και στην άλλη άποψη. Έβλεπα ότι άνθρωποι τους οποίους αγαπούσα πάρα πολύ, μπορούσαν να έχουν διαφορετική πολιτική τοποθέτηση.

Πηγαίνουμε προς το αυτοκίνητό του, δεν είναι φανατικός της οδήγησης, μόνο στον δρόμο για τη Μάνη του αρέσει να οδηγεί. «Η Λακωνία των παιδι-

κών μου χρόνων σήμερα είναι η Λακωνία των διακοπών των παιδιών μου. Και όταν τα βλέπω στις πλατείες της να τρέχουν και στις αμμουδιές της να παίζουν τα δικά τους παιχνίδια και να κάνουν τους δικούς τους φίλους, σκέφτομαι αυτούς που κάποτε έβλεπαν εμένα εκεί. Και τους φαντάζομαι να χαμογελάνε» έγραφε στην Athens Voice πριν από δύο καλοκαίρια.

— **Διακοπές πάτε στη Μάνη;**
Κάθε καλοκαίρι πηγαίνω στη Λακωνία, είναι το αγαπημένο μου μέρος. Έχουμε σπίτι στις Κροκεές. Είναι το χωριό των γιαγιάδων μου που ήταν συμμαθήτριες στο σχολείο. Ο παππούς μου, ο Κυριάκος –ο Κούλης Πιερρακάκης, όπως τον έλεγαν–, ήταν από την Αρεόπολη, είχε μετέπειτα πρακτορείο με φορτηγά στην Αθήνα, ο άλλος από το Δαφνί, δίπλα. Εκείνος ήταν ο δάσκαλος των Κροκεών. Είχα πολύ στενή σχέση μαζί τους, ήμουν και το μόνο τους εγγόνι, όλοι επένδυσαν πάρα πολύ χρόνο σε μένα.

— **Οι παππούδες της φωτογραφίας... Ποια ήταν η πιο δύσκολη στιγμή όταν πήγατε στην Αμερική;**
Μεταφορικά μιλώντας, το να μπω στο αεροπλάνο την πρώτη φορά. Δηλαδή το να το πάρω απόφαση. Αυτή η εικόνα του να διασχίζεις έναν ωκεανό για έναν στόχο είναι πολύ έντονη. Κάπου διάβαζα ότι δεν θα έχεις το κουράγιο να ανακαλύψεις νέους τόπους, εάν δεν έχεις την αττοχή να βλέπεις την ακτή να εξαφανίζεται από τα μάτια σου. Υπάρχει μία πρόσθετη διάσταση που αφορά την Αμερική, την οποία συνοψίζει η φωτογραφία. Το ελληνικό όνειρο – οικογένειες που είναι διατεθειμένες να δώσουν τα πάντα για να σπουδάσουν τα παιδιά τους, παιδιά που είναι διατεθειμένα να διασχίσουν τον κόσμο για να προοδεύσουν.

— **Εξακολουθεί να υφίσταται σήμερα αυτό το όνειρο ή έχει αλλάξει η κοινωνία;**
Είναι το ίδιο, απλώς σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση έχει μετατοπιστεί. Εγώ είμαι το παιδί ενός γιατρού και μιας δικηγόρου που δεν έγινε γιατρός και δικηγόρος, γιατί με αποδέσμευσε το οικογενειακό μου περιβάλλον στο να μπορέσω να οριοθετηθώ σε πράγματα τα οποία μου γεννούσαν ενδιαφέρον. Αυτή είναι η συμβουλή που θα έδινα σε ένα νέο παιδί, αυτή θα δώσω και στα δικά μου, το να ασχοληθούν με κάτι που αγαπάνε. Η συνταγή της επιτυχίας είναι να αναπτύξεις τα θέλω σου, και τα θέλω σου να μην είναι δανειακά. Η δουλειά του γονιού και του δασκάλου είναι να δημιουργήσουν το περιβάλλον ώστε να μπορέσει να αναπτύξει ένα παιδί τα ταλέντα, τις δεξιότητές του, τα χόμπι του. Είναι αυτό το οποίο λέμε πολύ συχνά και για τα κράτη αλλά και για τις επιχειρήσεις. Με ρωτάνε τι επιχειρήσεις θέλετε να στηρίξετε στην Ελλάδα και προσπαθώ να απαντάω ότι, φιλοσοφικά μιλώντας, δεν είναι η δουλειά των πολιτικών να πουν πού πρέπει να επενδύει κανείς. Η δουλειά τους είναι να δημιουργούν το περιβάλλον για να μπορούν όλα τα «λουλούδια να ανθίσουν.

— **Πώς επηρέασε η κουλτούρα των αμερικανικών πανεπιστημίων τον τρόπο που σκέφτεστε;**
Νομίζω ότι οι μεγάλες διαφορές της Αμερικής με την Ελλάδα είναι δύο. Η μία είναι το «proximity», δηλαδή η αίσθηση της εγγύτητας που έχεις με άτομα τα οποία μπορεί να είναι διάσπηση. Στο Χάρβαρντ είχε τύχει να έρθει ο πρόεδρος Κλίντον και να κάθεται στα πέντε μέτρα να μιλά στους φοιτητές. Μπόρεσα να του σφίξω το χέρι μία φορά! Ή θυμάμαι να μπαίνω στο Kennedy School ένα πρωί για να δώσω ένα διαγώνισμα, και να βλέπω μπροστά μου σε ένα ασανσέρ τον Βοπο των U2. Στο MIT, κοντά στο γραφείο μου, είχε γραφείο ο Νόαμ Τσόμσκι. Βλέπεις μια τεράστια προσωπικότητα η οποία σου λέει: «Μίλα μου στον ενικό, με το μικρό μου όνομα». Αυτό σου δίνει μία διάσταση απομυθοποίησης. Για εμένα Αμερική σημαίνει απομυθοποίηση. Στην Ελλάδα αντίθετα ενίοτε υπάρχει μια κοινωνική απόσταση που τη μεταφράζουμε ως ευγένεια, είναι λάθος. Πρέπει να μπορέσουμε να θεμελιώσουμε την εγγύτητα με ευγένεια. Δεν είναι όμως μάθημα μόνο της Αμερικής αυτό. Εάν πρόσεξες στο μουσείο της Λεοντείου υπάρχει στον τοίχο γραμμένη η λέξη “humilité”, ταπεινότητα, και νομίζω ότι η ταπεινότητα είναι κάτι που πρέπει να αφορά συνολικά όλα τα δημόσια πρόσωπα, οποιοδήποτε ζήτημα κι αν διαχειρίζονται. Ειδικά η πολιτική είναι σαν το τέτρις που παίζαμε παιδιά. Το θυμάσαι; Υπάρχει ένα θεμελιακό μάθημα σε αυτό το παιχνίδι, ότι οι επιτυχίες εξαφανίζονται και τα λάθη συσσωρεύονται μέσα στον χρόνο. Εάν δεν το αντιληφθείς αυτό στη ζωή, κινδυνεύεις να χάσεις τον αγώνα.

Το δεύτερο μάθημα της Αμερικής αφορά πάλι την Ελλάδα. Μελετώντας πολύ και σε βάθος, σε αυτά τα πανεπιστήμια, διάφορες χώρες που πέτυχαν, και κοιτώντας την Ελλάδα από απόσταση, συνειδητοποιούσες τι μπορούσαμε να έχουμε πετύχει με μικρές μόνο αλλαγές. Ήταν μία αίσθηση παραπόνου. Βλέπεις σε κάθε μεγάλη εταιρία στο εξωτερικό, σε κάθε πανεπιστημιακό ίδρυμα η Ελλάδα να υπερεκπροσωπείται με ποσοστά μεγαλύτερα από αυτά τα οποία ο πληθυσμός θα δικαιολογούσε. Βλέπεις ταλέντα μέσα στη χώρα τα οποία απλώς δεν είχαν απελευθερωσει τις δυνατότητές τους για να φτιάξουν επιχειρήσεις, να ερευνήσουν. Γιατί; Διότι δεν είχαν τα εργαλεία. Αυτό έχει περιγραφεί από κάποιους ως *Greek paradox*. Τα τελευταία χρόνια, με ουσιαστικές αλλαγές που έχουν γίνει σε κάποιους τομείς, όπως για παράδειγμα τα ψηφιακά για το κράτος, συνειδητοποιείς τον χαμένο χρόνο, που έγινε όμως ξανακερδισμένος χρόνος.

— **Έχετε κάποια εξήγηση για το «ελληνικό παράδοξο»;**
Έχω καταλήξει ότι για όλα αυτά φταίει το γεγονός ότι δεν είχαμε software. Δηλαδή το software είναι οι θεσμοί, οι στρατηγικές, η κουλτούρα, πράγματα τα οποία μπορούσαν με κάποιες βασικές αλλαγές να απελευθερώσουν ένα δυναμικό που στο παρασκήνιο ήταν πάντα εκεί. Και θεωρώ ότι αυτό που έχουμε πετύχει εμείς ως κυβέρνηση είναι το βασικό case study ως προς την εφικτότητα της αλλαγής.

— **Αν έπρεπε να βάλουμε σε μια ζυγαριά τις γνώσεις που αποκομίσατε αλλά και τις γνωριμίες που κάνατε, το lobbying (δαιμονοποιημένη λέξη στην Ελλάδα αλλά πολύ ουσιαστικό στην πραγματικότητα), τι πιστεύετε ότι σας ωφέλησε περισσότερο;**

Έπαιξαν τεράστιο ρόλο οι γνώσεις. Ήθελα να εμπλουτίσω το πρώτο πτυχίο της πληροφορικής με πράγματα τα οποία αφορούν περισσότερο τις κοινωνικές επιστήμες και τη διακυβέρνηση ή τη διακυβέρνηση έργων πληροφορικής και μεγάλων τεχνολογικών έργων. Βρίσκω πολύ ενδιαφέρον ότι αυτό που σπούδασα μετά στο MIT, την τεχνολογική πολιτική, είναι εν τέλει αυτό το οποίο κλήθηκα από τον πρωθυπουργό να κάνω. Όμως παίζει τεράστιο ρόλο και το δίκτυο γνωριμιών το οποίο αναπτύσσεις, αυτή η κουλτούρα να δημιουργείς σχέσεις ανθεκτικές στον χρόνο. Κι έπαιξε καταλυτικό ρόλο για να μπορέσω να αντλήσω γνώση από αυτό. Να σας πω ένα παράδειγμα: όταν ήμουν στη διαNEOσις φέραμε στην Ελλάδα τον David Eaves, καθηγητή ψηφιακής διακυβέρνησης στο Harvard, ο οποίος μελετούσε χώρες ως προς τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους. Αυτή η πολύ χρήσιμη επαφή, απότοκος του δικτύου εκείνης της εποχής, επετεύχθη όχι, όπως πολύ σωστά λέτε, με το lobbying στην παρεξηγημένη του διάσταση, αλλά με την έννοια του ότι ζούμε σε ένα διασυνδεδεμένο κόσμο και πρέπει να αξιοποιούμε αυτές τις διασυνδέσεις. Αυτό παίζει τεράστιο ρόλο στο πώς βελτιώνουμε τον τρόπο σκέψης μας. Ένα δίκτυο ανθρώπων με τη θετική διάσταση είναι ένα δίκτυο διδασκαλίας και γνώσης.

Στον μη κερδοσκοπικό οργανισμό ερευνών «διαNEOσις» ανέλαβε διευθυντής Ερευνών το 2015, μέχρι το 2019 που κλήθηκε από τον πρωθυπουργό να συμμετάσχει στην κυβέρνηση. Η πολιτική του σταδιοδρομία όμως είχε ξεκινήσει αρχικά από την κεντροαριστέρα. Την περίοδο της συγκυβέρνησης ΝΔ - ΠΑΣΟΚ ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης, Ευάγγελος Βενιζέλος, τον συμπεριέλαβε στην ομάδα διαπραγμάτευσης με τους θεσμούς, ενώ παλαιότερα συνεργάστηκε και με την Άννα Διαμαντοπούλου.

«Εκεί που σήμερα βρίσκεται στην Αχαρνών το Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης, παλαιότερα βρισκόταν το Ινστιτούτο Νεολαίας. Το 2010 η Άννα Διαμαντοπούλου με είχε τοποθετήσει Πρόεδρο σε αυτόν τον μικρό οργανισμό. Αυτό για εμένα ήταν σαν το τρίτο μεταπτυχιακό, να καταλάβω πώς δουλεύει το κράτος και οι δομές του. Η Άννα είναι ένας άνθρωπος που σέβομαι πάρα πολύ και εκτιμώ βαθιά. Το ίδιο και ο Ευάγγελος Βενιζέλος, με τον οποίο επίσης συνδέθηκα σε μεταγενέστερο χρόνο. Στα τέλη του 2014 είχα αποφασίσει να γυρίσω στον ιδιωτικό τομέα. Τότε προέκυψε η πρόταση της διαNEOσις, η πιο δημιουργική —μέχρι την «ωρινή» δουλειά που είχα κάνει ποτέ. Με ενδιέφερε η ιδέα να «τρέχεις» έναν ερευνητικό οργανισμό και να προτείνεις στο πολιτικό σύστημα πράγματα που να μην είναι θεωρητικά και αφηρημένα αλλά πρακτικά, ιδέες γειωμένες, όπως λέμε».

— **Η γνωριμία με τον Κυριάκο Μητσοτάκη πώς προέκυψε;**

Τον είχα γνωρίσει σε πρώτη φάση κοινωνικά, από φίλους. Πολιτικά όμως ήρθαμε κοντά στις διαπραγματεύσεις στο Παρίσι, το 2014. Η προετοιμασία του ως υπουργός Διοικητικής Μεταρρύθμισης και ο τρόπος με τον οποίο είχε σταθεί σε εκείνη τη διαπραγμάτευση, με είχαν εντυπωσιάσει. Όταν έγινε πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας είχαμε έρθει ήδη κοντά και τον πίστευα τόσο, που για εμένα ήταν αυτονόητη πράξη η συστράτευσή μου.

— **Είχατε δουλέψει μαζί πριν από το 2018;**

Ατύπως από τότε που εξελέγη πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας, αλλά από το 2018 πλέον αυτό έγινε συστηματικό, όταν μου ζήτησε να στήσω το σχέδιο του Ψηφιακού Μετασχηματισμού του κράτους. Είναι εντυπωσιακή η εμπειρία που είχα μαζί του ως διευθυντής ερευνών της διαNEOσις, πόσο ο Μητσοτάκης ως αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης έβρισκε χρόνο και διάβαζε όλες τις μελέτες με ανατριχιαστική λεπτομέρεια, μελετούσε τα θέματα τα οποία βγάzaμε ως οργανισμός και έκανε ερωτήσεις οι οποίες ήταν πάντα πάρα πολύ καίριες και δύσκολες. Ήξερε ότι θα γίνει πρωθυπουργός και καταλάβαινε ότι τον ενδιέφερε πάρα πολύ το τι θα κάνει και πώς θα τον δει η Ιστορία αργότερα μέσα από το μεταρρυθμιστικό έργο το οποίο θα υλοποιούσε. Είναι και βαθύς γνώστης της ελληνικής ιστορίας, των καλών μεταρρυθμιστικών της περιόδων. Εάν αναλογιστεί κανείς πότε η Ελλάδα πέτυχε ιστορικά, ήταν όταν συνδύαζε ένα μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα ιδιόκτητο, που να έρχεται ως κοινωνικό αίτημα και να υλοποιείται από ένα πολιτικό πρόσωπο και την ομάδα του, με τη σωστή ανάγνωση των γεωπολιτικών εξελίξεων.

Μας διακόπτουν. Συνεχώς. Στον δρόμο, στα καφενεία, στο Σπόρτινγκ, όπου και να πάμε ο κόσμος του μιλάει, «Κυριάκο, μπράβο, λεβέντη μου» και «Συνέχισε έτσι». Ακόμα και από ένα μπαλκόνι του φωνάζουν με ενθουσιασμό. Είναι ακραία δημοφιλής. Τον παρατηρώ όσο μιλάει στον κόσμο, είναι έξυπνος (προφανώς), ακούραστος, χαλαρός (όσο μπορεί να είναι ένας υποψήφιος), άμεσος. Από άποψη φαντάζομαι, γιατί θα μπορούσε να ήταν κι αλλιώς. Με πατέρα χειρουργό, μπτέρα δικηγόρο, ιδιωτικό σχολείο, Χάρβαρντ και MIT, θέσεις κλειδιά από τα 26 του, δεν είναι μια συνηθισμένη περίπτωση, ούτε είναι δύσκολο να την «ψωνίσει» κανείς με όλα αυτά.

— **Θα λέγατε ότι σας έχει επηρεάσει η γρήγορη άνοδός σας;**

Την εξέλιξη του χαρακτήρα μας δεν μπορούμε να την κρίνουμε οι ίδιοι. Είμαστε κακοί κριτές. Από εκεί και πέρα δεν θα το περιέγραφα ως άνοδο, θεωρώ ότι αυτό το οποίο κάνω στην πραγματικότητα είναι μια δουλειά, απλώς σε μεγάλη κλίμακα, με αυξημένη δυσκολία λόγω της κλίμακας αυτής, αλλά διέπεται από έναν χαρακτήρα προσωρινό. Όταν είναι κανείς στην πολιτική και δεν αντιλαμβάνεται τον εαυτό του με όρους προσωρινότητας, αυτό αποτελεί συνταγή ενδεχόμενης αποτυχίας.

— **Και η δημοφιλία σας, αυτή η καθολική αποδοχή που βλέπουμε και ζωντανά σήμερα;**

Νομίζω ότι η παράμετρος της αποδοχής της δουλειάς του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης στον κόσμο έχει δύο απαντήσεις. Η μία απάντηση είναι η μη αναμενόμενη διάσταση της ψηφιακής μεταρρύθμισης. Κανείς δεν πίστευε ποτέ ότι η γραφειοκρατία του Δημοσίου θα ξεκινήσει να αλλάξει με αυτή την ταχύτητα, και όμως συνέβη. Δεύτερον, το υπουργείο αυτό έχει την προνομιακή διάσταση να φθάνει αδιαμεσολάβητα στον πολίτη. Και η σχέση αυτή που διαμορφώνεται με τον κόσμο είναι κάτι που δημιουργεί και μία διάσταση δημοφιλίας, εάν κάνεις καλά τη δουλειά σου. Γενικά πάντως η χώρα χρειάζεται λιγότερο μια συνθήκη status και περισσότερο δουλειά, περισσότερο «να» και λιγότερο «θα», περισσότερο «κυβερνάν» και λιγότερο «εκλέγεσθαι». Παρά το γεγονός ότι αυτό σας το λέει κάποιος ο οποίος αυτή τη στιγμή διεκδικεί το «εκλέγεσθαι».

— **Γιατί μπήκατε στη διαδικασία να διεκδικήσετε το εκλέγεσθαι; (Θα είναι υποψήφιος στην Α΄ Αθηνών)**

Διότι θεωρώ ότι αυτός είναι ο σωστός τρόπος για να μπορεί κανείς να τοποθετείται στην πολιτική. Πρέπει να μπορεί να συνδέει απευθείας το πολιτικό πρόταγμα το οποίο υλοποιεί, με τους ανθρώπους τους οποίους αφορά. Σε τελική ανάλυση, ας μου επιτραπεί αυτό να το πω, δεν πιστεύω στη διάκριση τεχνοκράτη και πολιτικού. Είναι μία διάκριση ελλιπέστατη γιατί πρέπει να έχει κανείς και τα δύο χαρακτηριστικά για να μπορέσει να υλοποιήσει και να παράξει αποτελέσματα. Πρέπει να έχεις την τεχνική γνώση για να καταλαβαίνεις τι είναι αυτό το οποίο χειρίζεσαι, διαφορετικά θα είσαι υποδουλωμένος στις τεχνικές συμβουλές τις οποίες λαμβάνεις χωρίς να μπορείς να τις αξιολογήσεις.

Έξω από ένα καφενείο, με πιάνει ένας ηλικιωμένος κύριος. «Για την ακρίβεια να κάνετε κάτι», μου λέει χαμηλόφωνα. Του το μεταφέρω.

«Η κυβέρνηση έκανε μία σειρά από ενέργειες για να μπορέσει να συγκρατήσει αυτό το οποίο συντελείται διεθνώς, που είναι η αύξηση του πληθωρισμού που χτυπά κάθε νοικοκυριό. Η παρέμβαση στους λογαριασμούς της ΔΕΗ και στο Market Pass, που το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης υλοποιεί και θα είναι έτοιμο σε λίγες εβδομάδες, νομίζω ότι δείχνει τη διάθεση να κάνουμε το μέγιστο δυνατό για να στηρίξουμε την κοινωνία, στο πλαίσιο πάντα των δημοσιονομικών περιορισμών της χώρας. Τη στήριξη της κοινωνίας ο πρωθυπουργός την έθεσε ως κυβερνητική προτεραιότητα σε κάθε μία από τις κρίσεις που κλήθηκε να διαχειρισθεί η χώρα, είτε στην υγειονομική κρίση και στις οικονομικές συνεπαγωγές του COVID, είτε τώρα στην κρίση του πληθωρισμού και την ενεργειακή κρίση. Πριν από λίγα χρόνια, θα μπορούσε άραγε κανείς να σκεφτεί ότι σε μία τέτοιου τύπου παγκόσμια κρίση η Ελλάδα θα έδειχνε ότι έχει και αντανакλαστικά και δυνατότητες; Πέρυσι είχαμε διπλάσιο ρυθμό ανάπτυξης από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, φέτος η πρόβλεψη, σε μία χρονιά χαμηλής ανάπτυξης, είναι ότι θα έχουμε τον τριπλάσιο, ίσως και παραπάνω. Η ανεργία έχει πέσει από το 19% στο 11,5% μέσα σε λίγα χρόνια. Όλο αυτό, για να το πω πολύ απλά, δεν έτυχε, πέτυχε».

— **Και γιατί δεν αντανакλά στον κόσμο, γιατί ο κύριος μας κάνει αυτή την παρατήρηση;**

Πάντοτε στην πολιτική τα προβλήματα παραμένουν ή

Η ΧΩΡΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΚΟΛΛΗΣΕΙ ΚΑΙ ΧΑΙΡΟΜΑΙ ΠΟΥ ΗΔΗ ΟΙ ΤΑΧΥΗΤΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΟΥΜΕ ΑΝΤΑΝΑΚΛΟΥΝ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΩΝ ΜΑΣ. ΠΡΕΠΕΙ, ΣΑΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΝΑ ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΕΝΩΝΟΥΝ ΚΑΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΥΤΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΧΩΡΙΖΟΥΝ.

αναδύονται καινούρια και υπάρχει κόσμος γύρω μας ο οποίος δυσκολεύεται πάρα πολύ. Το ερώτημα είναι ποιο αποτελεί το μάξιμουμ που μπορούμε να κάνουμε για να βελτιώσουμε τις συνθήκες ζωής του. Στο Υπουργείο, η κεντρική σύλληψη ήταν να φτιάξουμε μία δομή η οποία με έναν οριζόντιο τρόπο να συμβάλλει στην πολιτική όλων των άλλων υπουργείων. Αποδείξαμε ότι ένα απλό SMS, όπως με τη συνταγογράφηση, μπορεί να κάνει διαφορά στην εμπειρία της εξυπηρέτησης του πολίτη από το κράτος, αλλά αυτό το οποίο προσπαθούμε είναι να αλλάξουμε στον πυρήνα την εξίσωση του τι σημαίνει κράτος και κράτος πρόνοιας. Διότι το κράτος βασικά δεν έχει σχεδιασθεί για τον πολίτη, αυτό που λέω είναι κάθετο και κατηγορηματικό. Θα έλεγα μάλιστα ότι το κράτος δεν έχει καν σχεδιαστεί, το κράτος έχει προκύψει ως υποπροϊόν ανεξάρτητων σχεδιασμών που στον πυρήνα τους δεν έχουν την έννοια της εξυπηρέτησης του πολίτη.

— **Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, τον όποιο και πιστώνεστε, πώς σχεδιάστηκε;**

Υπήρχε η ανάγκη να φτιαχτεί ένας κεντρικός μηχανισμός διαχείρισης και υλοποίησης γρήγορων έργων. Ο πρωθυπουργός είχε διαγνώσει από πολύ νωρίς την ανάγκη. Από το 2018, από τα χρόνια της αντιπολίτευσης, με πολύ ήσυχο τρόπο βρήκαμε την ομάδα και ανέλαβα project manager στο να σχεδιασθεί το νέο Υπουργείο, κι από κοινού επιλέξαμε το ανθρώπινο δυναμικό. Νομίζω πετύχαμε σημαντικά αποτελέσματα. Οι 1.510 ψηφιακές υπηρεσίες, όσες έχουν φθάσει τώρα που μιλάμε, τα 1,2 δις ψηφιακές συναλλαγές όταν στην πράξη το 2018 ήταν πρακτικά μηδενικές (με εξαίρεση το σύστημα φορολογίας που είχε ήδη ψηφιοποιηθεί), η διαχείριση της κρίσης του COVID-19 όπου έπρεπε να υλοποιηθούν πλατφόρμες, ενίοτε μέσα σε λίγες ώρες, ο εθνικός εμβολιασμός που υλοποιήθηκε σε επτά εβδομάδες, το 13033 που υλοποιήθηκε σε λιγότερο από ένα εικοσιτετράωρο...

— **Πώς φτάνετε τόσο γρήγορα σε αποτελέσματα;**

Έχουμε μία ομάδα η οποία υλοποιούσε γρήγορα αποφάσεις και όλοι μαζί κατανοούσαμε έγκαιρα τι μπορεί και τι δεν μπορεί να δουλέψει. Δεν υπήρχε ιεραρχία με την κλασική πολιτική έννοια, πιο πολύ υπήρχε κουλτούρα μίας start up μέσα στο δημόσιο, η ιεραρχία είναι οριζόντια. Αυτό μας επέτρεψε σε πάρα πολλά πράγματα που ήθελε ο πρωθυπουργός να υλοποιήσουμε, να μπορούμε να ανταποκριθούμε πολύ γρήγορα με καινοτομίες ιδέες και με ένα feedback του τι μπορεί και τι δεν μπορεί να δουλέψει ή κυρίως το πότε μπορεί να γίνει αυτό. Υπάρχουν θέματα τα οποία ήταν εύκολο να λυθούν και θέματα τα οποία ήταν τρομακτικά πολύπλοκα. Το σημαντικό είναι να μπορούμε να στήνουμε ομάδες ανθρώπων οι οποίοι αθροίζουν τη γνώση για ένα ζήτημα διεπιστημονικά, και από κοινού διαμορφώνουν τις νομικές, τεχνολογικές, πολιτικές, οικονομικές πτυχές. Πλέον έχει γίνει σαφές ότι στο δωμάτιο λήψης των αποφάσεων, δεν πρέπει απλώς να υπάρχει ένας νομικός και ένας οικονομολόγος όπως είναι η συνηθισμένη δομή, αλλά και κάποιος που καταλαβαίνει τεχνολογία και πώς μπορεί να συμβάλει στην υλοποίηση ενός πρότζεκτ. Αυτό το οποίο θα περιγράφαμε στα αγγλικά ως public interest technologist.

— **Έχετε κηρύξει έναν «ψηφιακό ανένδοτο», με στόχο να εξοντώστε τη γραφειοκρατία για να κάνετε τη ζωή των Ελλήνων πιο εύκολη, να τους κερδίσετε ποιοτικό χρόνο. Δεν θα έπρεπε να είναι η παιδεία η πρώτη προτεραιότητα;**

Φυσικά και είναι. Και η κυβέρνηση έχει επενδύσει σημαντικά σε αυτό με πολλαπλές μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες. Παρατηρήστε όμως το εξής: στην Ελλάδα ακόμα και τώρα, όταν μιλάμε για θέματα παιδείας και εκπαίδευσης, η συζήτηση από μεριάς της αντιπολίτευσης περιορίζεται στη Βουλή πολύ συχνά σε θέματα συμβολικής φύσης που αφορούν το παρελθόν, όπως το άρθρο 16. Δηλαδή, η Ελλάδα ασχολείται ακόμα με το άρθρο 16! Προσέξτε, μιλούσαμε για το άρθρο 16 και για το άσυλο, όταν ήμουν ακόμη εγώ φοιτητής. Τα ίδια και τα ίδια, ενώ ταυτόχρονα γύρω μας ο κόσμος τρέχει! Η Κίνα εισάγει την τεχνητή νοημοσύνη στα λύκειά της και οι συζητήσεις που γίνονται εκεί αφορούν το τι θα γίνει αύριο, μετά από δεκαετίες. Η χώρα πρέπει να ξεκολλήσει, να το πω έτσι, και χαίρομαι που ήδη οι ταχύτητες που αναπτύσσουμε αντανакλούν το μέγεθος των εκκρεμοτήτων μας. Πρέπει, σαν κοινωνία, να σκεφτόμαστε περισσότερο τα θέματα που μας ενώνουν και λιγότερο αυτά που μας χωρίζουν.

— **Με αυτήν την πόλωση, την τοξικότητα στο πολιτικό σύστημα, πώς θα επιτευχθούν συναινέσεις στην κοινωνία;**

Εάν υπάρχει ένα πράγμα που ζηλεύω σε κάποιες χώρες

είναι το ότι οι πολίτες και τα πολιτικά κόμματα έχουν διαφωνίες μεταξύ τους, αλλά οι διαφωνίες αφορούν το πώς, όχι το τι. Στην Ελλάδα ακόμα διαφωνούμε εν πολλοίς και για το τι. Πρέπει να φτάσουμε σε έναν πιο δημιουργικό πολιτικό ανταγωνισμό, να μπορούμε να συμφωνούμε και σε πέντε-δέκα πράγματα στα οποία ούτως ή άλλως συμφωνούμε στο παρασκήνιο, όχι να γίνεται αυτό που λέμε δομική αντιπολίτευση, «όχι σε όλα». Ο κόσμος έχει βαρεθεί το «όχι σε όλα», θέλει να μπορούμε να έχουμε το σθένος να λέμε τα πράγματα τα οποία θα κάνουμε από κοινού. Αυτό νομίζω είναι σήμερα ο Ρουβίκωνας που πρέπει να διαβεί η αντιπολίτευση για να μπορέσει κι αυτή να φθάσει εκεί που πρέπει. Στο σήμερα.

— **Πιστεύετε ότι τα κόμματα έχουν απαντήσεις για το «πώς», αλλά απλώς έχουν επιλέξει τη δομική αντιπολίτευση;**

Εδώ νομίζω ότι είναι η συνεισφορά μας. Υπάρχει μία κουλτούρα αποτελεσμάτων που είναι καταλυτική και βοηθά να ανακτήσει ο πολίτης την εμπιστοσύνη στο πολιτικό σύστημα ως ένα μηχανισμό παραγωγή αποτελεσμάτων. Όσο αυτό θα γίνεται, τόσο περισσότερο θα μετατοπίζει τον δημόσιο διάλογο από ένα αμιγώς αξιακό πλαίσιο σε ένα πλαίσιο το οποίο είναι πραγματολογικό, απτό, λύνει προβλήματα τα οποία ο κάθε πολίτης έχει στην καθημερινότητά του.

— **Για τι είστε υπερήφανος, ή να το πω αλλιώς, τι θα θέλατε να «γκουγκλάρουν» τα παιδιά σας σε 10 χρόνια από τώρα, και να λένε αυτό το έφτιαξε ο πατέρας μου;** Περισσότερο υπερήφανο νομίζω με κάνει το γεγονός ότι χαμηλόφωνα και συστηματικά σχεδιάσαμε όλα αυτά από το 2018, όπως είπαμε πριν, και τα υλοποιήσαμε σύμφωνα με το πλάνο συμβάλλοντας με πρακτικό τρόπο στις ζωές εκατοντάδων χιλιάδων συμπολιτών μας. Ότι το κράτος έδειξε μέσω της ψηφιακής μεταρρύθμισης σεβασμό στον έλληνα πολίτη, ειδικά τον πιο αδύναμο. Ότι κάποια πράγματα, δηλαδή, που εμείς ξεκινήσαμε, έκαναν τη διαφορά στις ζωές μεγάλου αριθμού ανθρώπων, αυτό θα ήθελα να έχουν ως κληρονομιά.

— **Ευγενική φιλοδοξία...**

Πιστεύω ότι ένας άνθρωπος μπορεί να κάνει τη διαφορά αλλά στο τέλος της ημέρας αυτός που κερδίζει δεν είναι η μονάδα αλλά η ομάδα. Η φιλοδοξία της μονάδας πρέπει να είναι να δημιουργήσει την καλύτερη ομάδα που μπορεί. Θυμάμαι μία ιστορία που μας έλεγαν στο πανεπιστήμιο στην Αμερική, όταν ο Kennedy είχε επισκεφτεί τη NASA και είχε συναντήσει στην είσοδο έναν κηπουρό. Τον ρώτησε, ποια είναι η δουλειά σας; Λέει, είναι απλό, κύριε πρόεδρε, προσπαθώ να βοηθήσω να πάει ένας άνθρωπος στο φεγγάρι.

— **Ήσασταν τόσο πειθαρχημένος στην αρχή της καριέρας σας όσο είστε σήμερα μετά την υπουργική εμπειρία;**

Όχι, ήμουν περισσότερο άναρχος, με την έννοια των ωραρίων. Η ζωή όμως έρχεται και σου βάζει φόρμα. Η πειθαρχία και τα ωράρια τα οποία απαιτούνται για να μπορέσεις να υλοποιήσεις project τόσο πολύπλοκα, κυβερνούν το ωράριο της ζωής μας. Τρέχουμε με τους συνεργάτες μου να τελειώσουμε αρκετά πριν τις εκλογές –τη στρατηγική για την τεχνική νοημοσύνη, την πλατφόρμα για τις μεταβιβάσεις ακινήτων, το πρόγραμμα του ψηφιακού ιατρικού φακέλου– έτσι ώστε να μπορέσουμε πραγματικά να λέμε ότι και το τελευταίο πράγμα το οποίο σκεφτήκαμε και ήταν εφικτό να πραγματοποιηθεί, το κάναμε.

— **Εάν εκλεγείτε, ποιο είναι το επόμενο ψηφιακό σας όραμα;**

Το όραμα είναι τη δεύτερη τετραετία να φθάσουμε στο εσθονικό μοντέλο, μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, με τη δημοπράτηση όλων των μεγάλων έργων. Αυτή τη στιγμή ψηφιοποιούμε υπηρεσίες, το gov.gr έχει 1.510. Το site του «ΜΙΤΟΣ» καταγράφει και χαρτογραφεί τη γραφειοκρατία του δημοσίου, πάνω από 5.000 διαδικασίες. Τη δεύτερη τετραετία λοιπόν πρέπει πραγματικά να μιλάμε για ένα πλήρως ψηφιακό κράτος, ακόμα πιο αποτελεσματικό.

— **Προέρχεστε από τον κεντρώο χώρο με την ευρύτερη έννοια της παλιάς πολιτικής γεωγραφίας, αλλά τα διλήμματα τα οποία η χώρα καλείται να αντιμετωπίσει σήμερα δεν είναι διαφορετικά;**

Έχουν αλλάξει πάρα πολλές φορές στην ελληνική ιστορία οι διαχωριστικές γραμμές. Πράγματι, η παλιά πολιτική γεωγραφία δεν ανταποκρίνεται στα σημερινά διακυβέματα. Τα διλήμματα σήμερα είναι περισσότερο παρελθόν-μέλλον, ανοικτά και κλειστά συστήματα, θέματα τα οποία αφορούν τις αναδυόμενες προκλήσεις της τεχνολογικής αλλαγής, της περιβαλλοντικής κρίσης,

των κρίσεων πολιτικής προστασίας, των οικονομικών κρίσεων. Τα εργαλεία του παραδοσιακού πολιτικού συστήματος δεν αφορούν αυτές τις συζητήσεις και πρέπει να εφεύρουμε νέα, οπότε θα έλεγα ότι αυτή η κεντρώα καταγωγή για την οποία μιλάμε, είναι περισσότερο μία νοοτροπία και λιγότερο μία πολιτική κατάταξη. Για εμένα αυτό το οποίο θα περιγράφαμε ως μία προοδευτική προοπτική είναι αυτό που είχε κάνει ο Θεμιστοκλής με τον χρυσό των Δελφών για τη ναυμαχία της Σαλαμίνας, που είχε πει ότι τα ξύλινα τείχη θα σώσουν την πόλη. Τα κλειστά μυαλά αντιλαμβάνονται τα τείχη κυριολεκτικά, τα ανοικτά μυαλά της εποχής αντιλαμβάνονται τα τείχη ως πλοία και καταφέρνουν να κερδίσουν τη ναυμαχία. Τα τείχη του αύριο είναι ακριβώς αυτά τα πλοία, αυτή τη λογική των ανοικτών οριζόντων που συμπεριλαμβάνει όμως την ιστορική μας ταυτότητα και τα μαθήματα της, είναι αυτό που κατά κάποιο τρόπο κομίζει και ο Κυριάκος Μητσοτάκης, αυτό είναι που πιστεύω και εγώ και οι δικοί μου συνεργάτες σε αυτή την προσπάθεια.

— **Κάθε μέρα όταν σταματάτε τη δουλειά και επιστρέφτε στο σπίτι, είστε σε θέση να σταματήσετε να σκέφτεστε γι' αυτή; Σβήνεται τις μηχανές, βγαίνετε από τον ρόλο του υπουργού ή τον κουβαλάτε μαζί σας;**

Δυστυχώς όχι. Στο τέλος της ημέρας αυτή είναι η πρόκληση την οποία προσπαθώ να απαντώ και εγώ ο ίδιος, να αποφορτίζομαι, να βγαίνω από την πρίζα που λέμε, αλλά δεν νομίζω ότι αυτό το έχω καταφέρει στον βαθμό στον οποίο θα ήθελα. Και σίγουρα όχι με την πυκνότητα των γεγονότων που εκ των πραγμάτων αυξάνεται όσο πλησιάζουμε προς τις εκλογές. Αισθάνομαι ότι λείπει ο

Ο Κ.Πιερρακάκης στην παλιά του γειτονιά, στα Κάτω Πατήσια. Σε καφε-νεία, στο σχολείο του, τη Λεόντειο, στο Σπóρτινγκ.

χρόνος, αυτό που ο Mitterrand έλεγε, *donner du temps au temps*, δώστε χρόνο στον χρόνο, να μπορείς να δημιουργείς πυκνότητες χρόνου τέτοιες ώστε να κάνεις ιδανικά ολοένα και περισσότερα πράγματα από αυτά τα οποία θα μπορούσες.

— **Ποιο θεωρείτε το μεγαλύτερο ταλέντο σας;**

Η μετάφραση της περιέργειας σε πράξη. Προσπαθώ να μαθαίνω πράγματα από πολλές και διαφορετικές πλευρές, να ακούω την αντίθετη άποψη και να μαθαίνω από εκείνη. Το να μπορώ να συνδέω τη θεωρία με την πράξη είναι κάτι το οποίο έχω προσπαθήσει να αναπτύξω.

— **Έχετε κάτι «λοξό»;**

Πολλά λοξά, όχι μόνο ένα. Το ερώτημα είναι ποιο από όλα αυτά θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σας και ποιο όχι! Σίγουρα δεν πρόκειται ποτέ να πω ότι είναι ένα, εντέλει, κεκαλυμμένο ταλέντο, π.χ. το πόσο ειλικρινής είμαι ή το πόσο εμπιστεύομαι τους ανθρώπους (γελάει)! Τα ταλέντα μας και οι αδυναμίες μας πολύ συχνά είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Και κάτι που μπορεί σε ένα περιβάλλον να σε κάνει πολύ επιτυχημένο, σε άλλο μπορεί να σε ωθήσει στην αποτυχία. Λοιπόν, συνήθως είμαι ανυπόμονος. Ψυχολογικά ανυπόμονος. Έχω μία λογική «τώρα, τώρα, τώρα». Οπότε η έλλειψη υπομονής που φαίνεται στην ταχύτητα με την οποία έχουμε κινηθεί μέχρι σήμερα, σε κάποια πράγματα μπορεί να είναι κακή.

— **Όσο περνάνε τα χρόνια και μεγαλώνουμε, αφηνούμε κάποια πράγματα στην άκρη, γινόμαστε όλο και πιο περιληπτικοί. Εσείς τι αφήνετε;**

Νιώθω ότι δεν βρίσκω αρκετό χρόνο ή τέλος πάντων προσπαθώ να ανακαλύψω περισσότερο χρόνο για διάβασμα. Η μεγάλη μου δυσκολία δεν είναι να βλέπω κάποια σειρά στο Netflix για να πρεμίσω το βράδυ, είναι να μπορέσω, όπως παλιότερα, να διαβάσω ένα βιβλίο. Η κατάρκτηση θα είναι εάν καταφέρω να βρω περισσότερο χρόνο και μέσα στην ημέρα για να κάνω focus και να μπορέσω να διαβάσω κάτι.

— **Ποια βιβλία από εκείνα που διαβάζατε στη νεανική σας ηλικία σας έχουν επηρεάσει περισσότερο;**

Σκέφτομαι ότι από τα βιβλία επιστημονικής φαντασίας τα οποία διάβαζα μικρός και με επηρέασαν πάρα πολύ, δύο είναι που συγκεντρώνεται δημιουργικά κυρίως μεταξύ τους: το *Dune* του Herbert και το *Foundation* του Asimov. Το δεύτερο μας δείχνει ότι υπάρχει ντετερμινισμός, ότι μπορείς να προβλέψεις, αυτό που λένε οι «ψυχο-ιστορικοί» του βιβλίου, το μέλλον. Το *Dune* περισσότερο μιλά για το πώς ένα άτομο μπορεί να αλλάξει τη ροή της ιστορίας. Αυτή είναι μία λογική σύγκρουση που συμβαίνει και στους ιστορικούς. Υπάρχει η θέση του Marx η οποία λέει ότι όλοι μας λειτουργούμε στο πλαίσιο γεγονότων που μας έχουν κληροδοτηθεί από τις προηγούμενες γενιές και άρα γινόμαστε εργαλεία της ιστορίας, και του Carlyle που διαβάζει την ιστορία της Γαλλικής Επανάστασης, αλλά και όλη την ιστορία, μέσα από την ιστορία των σπουδαίων ανθρώπων. Σκέφτομαι ότι όσο μεγαλώνω τόσο περισσότερο ταυτίζομαι με τον Carlyle.

Μπορεί να είχατε φανταστεί τη συνέντευξη με τον μάγο της ψηφιακής διακυβέρνησης σε ένα γραφείο με κομπιούτερ και καλώδια, αλλά εμείς βρεθήκαμε σ' ένα ζαχαροπλαστείο των 60s, ένα μέρος με μνήμες από χαρούμενα παιδικά χρόνια, εδώ που ξεκίνησαν όλα. Στη Χαρά, το θρυλικό ζαχαροπλαστείο στο τέρμα Πατησίων, τα τραπέζια είναι γεμάτα κόσμο. Έχει πάει 3 το μεσημέρι και καταλήξαμε εδώ μετά από τη μακριά βόλτα στη γειτονιά που γεννήθηκε, μεγάλωσε, πήγε σχολείο, έπαιξε, ξενύχτησε, αγάπησε. Τα περισσότερα ορμούν στο κανταΐφι με παγωτό που παραγγείλαμε, την ώρα που η συζήτηση μας έχει παρσούρει. Σχεδόν χωρίς να το καταλάβουμε μπλέχτηκα και εγώ στο βαρύ πρόγραμμα που είχε ετοιμάσει το επιτελείο του: Λεόντειος, Σπóρτινγκ, κοπή πίτας κάπου εκεί κοντά, συγκέντρωση κάπου αλλού και πάει λέγοντας με αυτό τον καταγιστικό ρυθμό ως το βράδυ. Την προηγούμενη μέρα ήταν στο Λονδίνο για μια δι-άλεξη στο King's College για τον ψηφιακό μετασχηματισμό ως παράδειγμα ιστορικής αλλαγής στις σχέσεις πολιτ-κράτους. Μετά από λίγες μέρες, στο Τόκιο. Μια ανάσα μόνο για μεσημεριανό με τους γονείς και την οικογένειά του σε μια κοντινή ταβέρνα. Ο Πιερρακάκης έχει βάλει τις μηχανές στο φουλ, η χώρα είναι όμως έτοιμη να ακολουθήσει; Τι πολιτικούς θέλουμε; Πονηρούς, λαϊκιστές, καπάτσους, παραδοσιακούς; Πατι είμαστε μια χώρα μπερδεμένη και α-νεκτική; Φοβόμαστε το μέλλον ή το προσδοκούμε; Και είναι άνθρωποι σαν τον Πιερρακάκη, τεχνοκράτες πολιτικοί με συναισθηματική ευφυΐα, το μέλλον;

Το μέλλον θα δείξει. **A**

ΤΑ ΝΟΥΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Του ΣΤΑΜΑΤΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

9 θέσεις κέρδισε η Ελλάδα στην κατάταξη του Economist Intelligence Unit για την ποιότητα της δημοκρατίας στον κόσμο. ΧΟΥΝΤΑ.

25η είναι πλέον η χώρα μας στη σχετική κατάταξη έναντι της 34ης πέρυσι.

39η θέση και προτελευταία στην Ευρώπη ήταν η θέση της χώρας στην ίδια λίστα το 2018. Συμβόλαιο δημοκρατίας και δικαιοσύνης με τον λαό, ωστόσο, υπέγραψε ο Αλέξης Τσίπρας κατά την ομιλία του στη Θεσσαλονίκη.

118.000 είναι οι συνολικές απώλειες του ρωσικού στρατού, δηλαδή όσοι τέθηκαν εκτός μάχης λόγω τραυματισμού, θανάτου, ή αγνοούνται, σύμφωνα με έρευνα της ρωσικής υπηρεσίας του BBC και του ρωσικού ιστότοπου Mediaszona.

13.030 είναι οι ταυτοποιημένοι Ρώσοι που σκοτώθηκαν στην Ουκρανία.

1.665 δηλαδή σχεδόν το 15%, ήταν αξιωματικοί. Ανάμεσά τους ήταν 4 στρατηγοί και 54 συνταγματάρχες.

38.000 εκτιμούν οι αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες ότι έχουν φθάσει οι Ρώσοι νεκροί, σύμφωνα μόνο με επιβεβαιωμένα στοιχεία.

4.500 αγγελίες αναζήτησης προσώπων έχει εντοπίσει μόνο στα social media το BBC.

20% αύξηση σε σχέση με πέρυσι παρουσίασε ο όγκος των θαλάσσιων πάγων στην Αρκτική θάλασσα, σύμφωνα με τον μετεωρολόγο Θωδωρή Κολουδά και είναι λίγο κάτω από τον μέσο όρο 2004-2013. Πριν προλάβετε να πανηγυρίσετε και δικαιώσετε τον Τραμπ και τη ΓΕΝΟΠ ΔΕΗ (ποια κλιματική αλλαγή!), δείτε και άλλες πηγές.

13,35 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα ήταν η έκταση των πάγων στον Αρκτικό κύκλο τον Ιανουάριο του

© EPA/DENİZ TEKİN

7,7 και 7,8 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ ήταν η ισχύς των σεισμών, οι οποίοι σκόρπισαν τον θάνατο στον νότο της Τουρκίας και στη Βόρεια Συρία.

4.825 ήταν ο αριθμός των νεκρών μέχρι το πρωί της Τρίτης σύμφωνα με την επίσημη καταμέτρηση. Ο ΠΟΥ εκτιμά ότι ο αριθμός μπορεί να ξεπεράσει τις 20.000. Ελπίζουμε να κάνουν λάθος.

45 χώρες έχουν προσφερθεί να στείλουν βοήθεια. Ανάμεσά τους και η Ελλάδα. Η αποστολή απαρτίζεται από 21 πυροσβέστες της 1ης Ειδικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών, 2 ειδικά εκπαιδευμένα σκυλιά και ειδικό όχημα, 5 γιατρούς και διασώστες του ΕΚΑΒ. Μαζί τους στείλαμε και τον πρόεδρο του ΟΑΣΠ Ευθύμιο Λέκκα, για τον οποίο άφησε ήδη αιχμές ο σεισμολόγος Γεράσιμος Παπαδόπουλος. Μη σπάσουμε και την παράδοση.

1.000 φορές μεγαλύτερος από τα 5,9

Ρίχτερ που «χτύπησαν» την Αθήνα το 1999, αφήνοντας 100.000 ανθρώπους άστεγους, ήταν ο σεισμός στην Τουρκία σύμφωνα με τον επίσης σεισμολόγο Ακν Τσελέντη.

7^ο Κελσίου έδειχνε το θερμόμετρο τα ξημερώματα της Τρίτης, μία ημέρα μετά το σεισμό.

33.000 σεισμικές δονήσεις χτύπησαν την Τουρκία το 2020. 332 εξ αυτών ήταν μεγαλύτερες από 4 βαθμούς της κλίμακας Ρίχτερ.

9,4-9,6 βαθμοί της κλίμακας Ρίχτερ είναι ο μεγαλύτερος καταγεγραμμένος σεισμός στην ιστορία της ανθρωπότητας. Συνέβη στις 22 Μαΐου 1960 στην πόλη Lymaco της Χιλή. Η διάρκεια του ήταν 10 λεπτά!

8,2 βαθμοί της κλίμακας Ρίχτερ ήταν ο μεγαλύτερος καταγεγραμμένος σεισμός στην Ελλάδα. Συνέβη στις 12 Οκτωβρίου 1856 στη Ρόδο και άφησε πίσω του 618 θύματα.

έτους.

27,7 εκατ. δολάρια κέρδη ανακοίνωσε για το 2022 η BP έναντι μόλις 12,8 δισ. δολάρια κέρδη το περασμένο έτος. Ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει νικητές και κερδισμένους.

200 με 250 εκατομμύρια ευρώ θα επενδύσει η κοινοπραξία ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ - AD Holdings τα επόμενα πέντε έτη για την αναδιάρθρωση της ΛΑΡΚΟ καθώς ανακηρύχθηκε προτιμότεος

επενδυτής για τα μεταλλεία και το εργοστάσιο της εταιρείας.

350 εκατομμύρια ευρώ έφθασε να χρωστάει η ΔΕΚΟ στη ΔΕΗ αλλά υπάρχουν ακόμη και σήμερα μέσα ενημέρωσης και αντιπολιτευόμενοι οι οποίοι μιλούν για ξεπούλημα.

145 εκ. ευρώ χρωστούσε στη ΔΕΗ το 2012.

400 εκατ. ευρώ αρνητική θέση είχε η ΛΑΡΚΟ το 2022 λόγω συνεχών ζημιογόνων χρήσεων. Ο τελευταίος δημοσιευμένος ισολογισμός της ήταν του 2014.

90 εκ. ευρώ ζημία είχε το 2019.

136 εκατ. ευρώ ήταν οι παράνομες κρατικές ενισχύσεις προς τη ΛΑΡΚΟ για τις οποίες καταδικάστηκε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Οι πολιτικάντηδες δεν έχουν φυσικά ιδεολογία.

170 εκ. ευρώ έχουν φθάσει τα ποσά που πρέπει να ανακτηθούν (μαζί με τα πρόστιμα) καθώς, παρά την καταδίκη, δεν ανακτήθηκαν από το 2015 και μετά.

4,3 εκατ. ευρώ επιβαρύνονται οι Έλληνες πολίτες για κάθε εξάμηνο καθυστέρησης που η ΛΑΡΚΟ δεν επιστρέφει τα λεφτά – που δεν έχει, άλλωστε, να δώσει.

2,7 εκατ. ευρώ εκτιμάται η αξία διαμερίσματος ιδιοκτησίας της οικογένειας Λεβέντη στην Ηρώδου Αττικού το οποίο βγήκε στο σφυρί για 100.000 ευρώ.

4.000 θεατές είναι η χωρητικότητα των καθημένων στο κλειστό γυμναστήριο του Περιστερίου όπου μίλησε ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, Αλέξης Τσίπρας

2.500 καθήμενοι χωρούν στο Ιβανόφειο, όπου έκανε ομιλία ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ. Εκεί όπου η Πόπη Τσαπανίδου τον κάλεσε στη σκηνή λέγοντας «πρόεδρε, έλα με φόρα».

VERBA VOLANT

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΠΙΡΤΖΗΣ

«Θα επαναφέρουμε τη Δημοκρατία, είτε με το καλό είτε με το άγριο». Ο σκοπός -ως γνωστόν- αγγίζει τα μέσα και εμείς οι «πολύ δημοκράτες» δεν θα ανεχτούμε όσους δεν ξέρουν το συμφέρον τους. Αλλωστε ο Ιωσήφ, ο Ενβέρ, ο Νικολάε, ο Κιμ Ιόνγκ, ο Φιντέλ και τόσοι άλλοι, εγκατέστησαν όμορφες, ιδανικές δημοκρατίες με επίκεντρο τον άνθρωπο παρά το γεγονός ότι σκοτεινά κέντρα επιχείρησαν να τους εμποδίσουν.

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΛΕΚΚΑΣ

«Είναι σεισμοί-Γολιάθ, πιθανόν να γίνουν σεισμοί σε Ισραήλ, Συρία, Βηρυτό». Πιθανόν και όχι. Προχωράμε.

ΑΛΚΙΝΟΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

«Μας γεννά η θυσία των ωραιότερων ανθρώπων που πάτησαν τη γη. Ερχόμαστε από τους αιώνες. Κι εσείς, προσωρινοί διαχειριστές της αθλιότητας, ακαλλίεργητοι δούλοι της ασχήμιας, νομίζετε πως ορίζετε τις ζωές μας». Αν είσαι υπηρέτης του «έντεχνου», είναι αδύνατον να αποτινάξεις τον στόμφο και τον λυρισμό ακόμη και αν παραγγέλνεις σουβλάκια. «Θέλω δύο πδύσματα του ουρανίσκου πλήρη. Αυτή την αρχέγονη τροφή των κατοίκων του ομφαλού του κόσμου». Τώρα αν «το παιδί» θα σου φέρει ένα κοτομπέικον και μια πίτσα σε ταψάκι είναι άλλο θέμα...

ΚΛΕΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

«Η διαφορά Αλέξη Τσίπρα και Κυριάκου Μητσοτάκη με παράδειγμα: Έστω ότι έχουμε δύο βασανιστές, ο μὲν Κ. Μητσοτάκης θα μας βασανίσει με σθένος ενώ ο Α. Τσίπρας με βαριά καρδιά. Το ζήτημα δεν είναι να διαλέξουμε βασανιστή αλλά να ξεφύγουμε από το βασανιστήριο». «Είναι καλύτερα να είμαστε βίαιοι, αν έχουμε βία μέσα μας, παρά να φοράμε τον μανδύα της μη-βίας για να καλύψει την ανικανότητά μας», έχει πει ο Μαχάμα Γκάντι. Σ' έφαγα, μουστάκια...

ΣΟΦΙΑ & ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΣΙΑΡΤΑ

«Ουδεμία απολύτως σχέση έχουμε ή πρόκειται ή θέλουμε να έχουμε με την προσπάτως ανακύψασα πολιτική δραστηριότητα του ανωτέρω (σ.σ. του Τσιάρτα) και την υποψηφιότητά του με συγκεκριμένο πολιτικό σχηματισμό». Με αυτή τη λιτή ανακοίνωση, η μητέρα και η αδελφή του παλαίμαχου ποδοσφαιριστή έκαναν πραγματικότητα τη φράση «δεν θα τον ψηφίσει ούτε η μάνα του».

ΣΥΡΙΖΑ
Πολιτική
απομόνωση
σε τοξικό
προεκλογικό
περιβάλλον

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΑΣΤΑΝΑ

Έναρξη προεκλογικής εκστρατείας, υπό τους ήχους του ύμνου του ΕΑΜ; Αλήθεια, πόσο «1945» έχετε στοκάρει εκεί στον ΣΥΡΙΖΑ ως απόθεμα για τον πολιτικό χειμώνα; Υπάρχουν απαντήσεις που δεν δόθηκαν μετά από τόσα χρόνια; Και ποια είναι η ερώτηση που απομένει αναπάντητη; Είναι η χώρα υπό ξένη κατοχή; Οι υπερβολές του ΣΥΡΙΖΑ και του Α. Τσίπρα σε μια κατά τα άλλα νορμάλ πολιτική περίοδο δεν βοηθούν ούτε την πατρίδα, ούτε φυσικά τον ίδιο και το κόμμα του. Συσπειρώνουν βεβαίως την αριστερή, την «Αυριανική», ή τη λαϊκίστικη βάση σε ένα ντεμέκ επαναστατικό κλίμα αλλά μέχρις εκεί. Ο στόχος βέβαια είναι ένα εκλογικό αποτέλεσμα καλύτερο από αυτό που δείχνουν οι σημερινές δημοσκοπήσεις. Αλλά όταν δεν έχεις καλύτερο χαρτί, ρίχνεις και «1945» και «ΕΑΜ» και «Α-νένδοτο». Και κανένα poster του Άρη. Και όσοι τσιμηψούν.

το ΠΑΣΟΚ πρέπει να ξαφνιάστηκαν από το γύρισμα του ΣΥΡΙΖΑ. Μέχρι χτες κάποιος μιλούσαν για κυβερνήση μειοψηφίας πλην όμως ειδικού και «ιερού» σκοπού και έψαχναν για «ψήφο ανοχής» που θα στείλει τον Κ. Μητσοτάκη στο Ειδικό Δικαστήριο για τις «επισυνδέσεις». Για κυβερνήση των προοδευτικών και σοσιαλδημοκρατικών δυνάμεων, για μια «αριστερή», τέλος πάντων, λύση που φυσικά θα στηρίζονταν στη συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ-ΠΑΣΟΚ. Και ξαφνικά ο ΣΥΡΙΖΑ γυρίζει το φύλλο και θεωρεί τον Νίκο Ανδρουλάκη ως «εκβιαζόμενο» αν συνεργαστεί κυβερνητικά με τη ΝΔ. Τι «αν» δηλαδή, αφού η μετωπική επίθεση υπονοεί βεβαιότητα. Ο μέχρι πρότινος προστάτης του Νικόλα για το θέμα των παρακολουθήσεων γίνεται εχθρός και μάλιστα με μπροστάλ πολιτικό τρόπο. Αφήνοντας σαφές υπονοούμενο ότι «από κάπου τον κρατάνε». Αλλά δεν θα υποκύψει, όπως προσπάθησαν να το γλυκάνουν αργότερα.

Ο ΣΥΡΙΖΑ έχει επιλέξει τη γραμμή της πολιτικής περιχαράκωσης. Ανοίγει γύρω του πολιτική τάφρο, ορίζει περίμετρο. Δεν θέλει να έχει νταραβέρια ούτε με το ΠΑΣΟΚ ούτε με κανέναν άλλον, έστω αριστερής κοπής, χώρο. Θεωρεί ότι όλη αυτή η πρεμούρα του ΠΑΣΟΚ να τον προσεγγίσει και να τον προβάλλει ως πιθανό σύμμαχο, τον βλάπτει και αποφάσισε να του κόψει την καλημέρα. Και γι' αυτό ξαφνικά το αγριεύει. Η δημοκρατία κινδυνεύει από την ορμπανοποίηση που δόθεν επιχειρεί η ΝΔ και θα έρθει ο ΣΥΡΙΖΑ να την αποκαταστήσει είτε με το καλό, είτε με το άγριο. Όταν θα έρθει η αριστερά και πάλι στα πράγματα θα είναι αλλιώς και οι «ακροκεντρώοι», οι

δεξιοί και οι παντός είδους «πουλημένοι» αντίπαλοι θα κυνηγηθούν, θα βρεθούν και θα πληρώσουν. Γιατί, αλήθεια, λέγονται τόσο ακραία πράγματα στην αρχή μιας μακράς προεκλογικής περιόδου; Σε ποιους απευθύνονται και πόσο συμφωνούν; Κι αν η ηγεσία διαφωνεί γιατί δεν διαχωρίζει τη θέση της;

Αυτή η εκλογική μάχη είναι καθοριστική τόσο για την πολιτική πορεία του ΣΥΡΙΖΑ όσο και του προέδρου του. Μια ακόμα ήττα και μια νέα τετραετία Μητσοτάκη θα επιφέρουν ανακατατάξεις στον χώρο του με απρόβλεπτες συνέπειες. Θα τεθούν ερωτήματα και θα υπάρξουν αμφισβητήσεις – τόσο ηγετικών προσώπων όσο και πολιτικών επιλογών. Και επειδή αυτή η αριστερά διακρίνεται για τον συντηρητισμό της, προσπαθεί να συσπειρώσει τον πυρήνα της τρυγώντας ταυτόχρονα από τον ευρύτερο αριστερό και αριστεριστικό χώρο. Και ξέρει ότι το κάθε τι ακραίο που λέγεται συγκινεί. Ειδικά όταν θυμίζει τη λενινιστική βία. Ελάχιστοι τα πιστεύουν πραγματικά, πολλοί όμως θέλουν να τα ακούνε. Και φτιάχνονται.

Μετά την άνοδο Ν. Ανδρουλάκη στην ηγεσία των σοσιαλδημοκρατών, ο ΣΥΡΙΖΑ έχασε αριστερούς ψηφοφόρους από το ΠΑΣΟΚ και προσπαθεί να τους ανακτήσει. Στη γραμμή αυτή, δεν διστάζει να παίξει και με ζητήματα κοινοβουλευτικής φύσης κλείνοντας το μάτι σε όσους απεχθάνονται την αστική δημοκρατία στην οποία δήθεν είναι παγιδευμένη αυτή η δήθεν αντισυστημική αριστερά. Και γι' αυτό δηλώνει ότι αποχωρεί από τις ψηφοφορίες του κοινοβουλίου αμφισβητώντας την αρχή της δεδηλωμένης. Βάζει δηλαδή ζήτημα δημοκρατικής νομιμότητας αυτής της Βουλής, επειδή δεν ψήφισε τη δική του πρόταση μομφής. Μια ελαφρά τη καρδία «συνταγματική απρέπεια» που ενθουσιάζει όμως τον κόσμο όχι μόνο της άκρας αριστεράς αλλά και της τραμπικιάς Ελλάδας.

Με αυτήν την πολιτική ο ΣΥΡΙΖΑ χάνει κεντροαριστερούς ψηφοφόρους που αγανακτούν από τις παρακολουθήσεις της κυβέρνησης και ίσως σκέφτονταν να τον δοκιμάσουν και πάλι. Ενδεχομένως να χάνει και κάποιους δεξιούς που του απέμειναν από τη συνεργασία με τους ΑΝΕΛ ή αυτούς που μισούν αφόρητα τον Μητσοτάκη – και δεν είναι λίγοι. Σίγουρα δεν προσελκύει ούτε δεξιό, ούτε κεντρώο κόσμο όπως το 2015. Φιλοδοξεί όμως να μαζέψει και ψήφους από το ΚΚΕ και το ΜΕΡΑ 25 και από τον άστεγο πολιτικό χώρο της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς. Προσποιούμενος, τι άλλο, τον ηγέτη του μαζικού κινήματος. Με δήθεν άμεση αναφορά στο λαό, ηρωική έξοδο στους δρόμους και τις πλατείες, πολιτικές απεργίες και δυναμικές κινητοποιήσεις και άλλα τέτοια παλαιοκομμουνιστικά, που βέβαια συγκινούν ακόμα αρκετό κόσμο στην Ελλάδα. Εκτός των άλλων και η αριστερά όταν πεινάσει, τα παλιά τεφτέρια πιάνει. Επιστρέφει δήθεν στις λενινιστικές γραφές. Για άλλους στα σύγχρονα «τραμπικά» κακέκτυπα και τα «κίτρινα γιλέκα». Δικαίωμά της.

Αν ο ΣΥΡΙΖΑ χάσει, που όπως δείχνουν οι μετρήσεις θα χάσει, θα αμφισβητήσει το αποτέλεσμα ως απότοκο παρακολουθήσεων και εκβιασμών, αντιδημοκρατικής εκτροπής, ορμπανικής διολίσθησης, ή αφρικανικής μετάλλαξης και μετά θα

μπει σε μακρά περίοδο ενδοσκοπησης. Φυσικά και δεν θα χαθεί από τον αφρό του πολιτικού μας roster, αφού κάθε δημοκρατία δικαιούται να έχει και την αριστερή της συνιστώσα σε όποια παραλλαγή ταιριάζει στη συγκυρία, στον τόπο και την ιστορία του. Η εκδοχή ΣΥΡΙΖΑ θα παραμείνει και μάλιστα ακμαία στην επικαιρότητα στο μέτρο που η «αντιμνημονιακή» περίοδος δίχασε βαθιά την Ελλάδα και το ρήγμα που άνοιξε ο σεισμός, δεν έχει κλείσει ακόμα. Ούτε θα κλείσει εύκολα. Ειδικά όταν λείπει μια σοβαρή σοσιαλδημοκρατική συνιστώσα με την ανάλογη ηγεσία. Η πρόσφατη πανδημία, αλλά και ο πόλεμος της Ουκρανίας μάς το υπενθύμισαν εμφατικά.

Οι στόχοι του ΣΥΡΙΖΑ σήμερα δεν εξαντλούνται στην εκλογική μάχη. Αυτή είναι η αφετηρία τους. Η ρητορική του φανερώνει ότι ο βαθύτερος στόχος είναι η αμφισβήτηση αυτού του τύπου φιλελεύθερης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και η αντικατάστασή της με κάτι άλλο, άγνωστο τι. Γι' αυτό και οι αγριάδες, οι απειλές και οι ύμνοι του ΕΑΜ. Μπορεί να είναι ο έλεγχος των αρμών της εξουσίας – όπως είχε ειπωθεί παλαιότερα –, μπορεί να είναι το τέλος της διακρίσης των εξουσιών, μπορεί η αλλαγή του διεθνούς προσανατολισμού της χώρας όπως αυτή που επιχειρήθηκε το 2015, μπορεί και τίποτα από αυτά. Εξάλλου το κόμμα αυτό δεν διακρίνεται για τον προγραμματισμό και τη λεπτομερή σχεδίαση πολιτικής γραμμής. Αλλά στροφή προς το κέντρο δεν είναι σίγουρα.

**Ο ΣΥΡΙΖΑ
ΕΧΕΙ ΕΠΙΛΕΞΕΙ
ΤΗ ΓΡΑΜΜΗ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΠΕΡΙΧΑΡΑΚΩΣΗΣ**

Η κυβέρνηση της ΝΔ με την ολέθρια γκάφα της διαρροής κάποιων παρακολουθήσεων και την αμήχανη διαχείριση αυτής, έδωσε στον ΣΥΡΙΖΑ το ξικό έδαφος να αναπτύξει τοξικές πολιτικές, και αυτός φυσικά δεν έχασε την ευκαιρία. Κακώς εχόντων των πραγμάτων το κλίμα θα οξύνεται όλο και περισσότερο – ειδικά αν οι μετρήσεις δείξουν ότι το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης ευνοείται από την πολιτική αυτή. Ωστόσο, η όξυνση θα περιοριστεί, ως μια θεατρική καρικατούρα, στον χώρο των ΜΜΕ και του διαδικτύου. Δεν θα περάσει στην κοινωνία, αφού τα επίδικα πάνω στα οποία η όξυνση δήθεν αρθρώνεται δεν απασχολούν και τόσο τον πολίτη.

Ο καθένας ξέρει ότι η δημοκρατία μας δεν είναι καχεκτική έστω και αν γίνονταν μυστήριες «επισυνδέσεις». Που πάντα γίνονταν. Σύμφωνα με τον δείκτη δημοκρατίας του Economist για το 2022, η Ελλάδα ανέβηκε στην 25η θέση σε σύνολο 167. Ο καθένας θυμάται τον βίο και την πολιτεία των σημερινών δήθεν αγανακτισμένων δημοκρατών, την κολεγιά με τους ΑΝΕΛ, την απόπειρα ελέγχου των ΜΜΕ, την πολύμηννη αναζήτηση αίθουσας για τη δίκη της Χ.Α, τα βοσκοτόπια και το σκάνδαλο Novartis. Και στο φινάλε, άλλα είναι αυτά που η κοινωνία ιερραχεί ως πρώτα και σημαντικά. Οικονομία, Ασφάλεια, Διεθνή Πολιτική, Υγεία και Παιδεία. Σε αυτά η αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ δεν έχει κάποια σύγχρονη και σοβαρή διαφορετική πρόταση και γι' αυτό θα αποφύγει να μεταφέρει εκεί την προεκλογική συζήτηση. Και κυρίως δεν έχει την ηγεσία και το στελεχικό δυναμικό που θα πείσουν ότι μπορούν να κάνουν τα πράγματα καλύτερα σε ένα αβέβαιο διεθνές περιβάλλον. Τι να πουν δηλαδή; Ότι θα ζητήσουν τεχνογνωσία από τη Ρωσία και το Ιράν; **Α**

Μορφές εθνικού πένθους

Του ΒΑΣΙΛΗ ΒΑΜΒΑΚΑ

Τρία εντελώς διαφορετικά γεγονότα τον τελευταίο καιρό δημιουργούν ένα κλίμα δημόσιου πένθους. Το πιο πρόσφατο, οι απώλειες του σμηνναγού Ευστάθιου Τσιτλακίδη και του υποσμηνναγού Μάριου-Μιχαήλ Τουρούτσικα μετά την πτώση του μαχητικού τους αεροπλάνου. Απώλειες που πήραν τις διαστάσεις εθνικής οδύνης σε μεγάλο βαθμό επειδή σύσσωμη η πολιτική ηγεσία έδωσε το παρόν και τίμησε τους δύο πιλότους της πολεμικής αεροπορίας ως ήρωες που έχασαν τη ζωή τους (όπως και δεκάδες άλλοι τις τελευταίες δεκαετίες) την ώρα του καθήκοντος και όχι ως θύματα ενός απλού ατυχήματος. Οι επικήδειοι που εκφωνήθηκαν από τους συγγενείς υπήρξαν υπόδειγμα λόγου θρηνητικού και παράλληλα παρηγορητικού. Πραγματικά σπαράγματα πατριωτισμού. Η τελετουργία των κηδείων βοήθησε πολύ στην εκδήλωση αυτού του εθνικού πένθους, αφού στην ροή της επικαιρότητας το δραματικό αυτό συμβάν έτεινε να υποτιμηθεί.

Την ίδια περίοδο όμως υπάρχουν δύο ακόμα πολύ σημαντικά γεγονότα του πρόσφατου παρελθόντος που επιτείνουν μια ατμόσφαιρα διαρκούς ή μεταχρονολογημένου πένθους. Εδώ το τελετουργικό πλαίσιο που δίνει την αφορμή για μια τέτοια εκδήλωση είναι δύο δίκες. Η δίκη για τα 102 θύματα της πυρκαγιάς στο Μάτι το 2018 και η δίκη για τη δολοφονία του Άλκη Καμπανού πριν έναν χρόνο. Δύο υποθέσεις που παραμένουν κρίσιμες και ανοιχτές πληγές, δύο υποθέσεις που παραπέμπουν σε δύο διαφορετικά είδη βίας που απειλούν τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία.

Η υπόθεση στο Μάτι δεν υπήρξε μια απλή φυσική καταστροφή με τα θύματά της. Οι καταθέσεις των μαρτύρων στη δίκη μάς θυμίζουν ότι οι νεκροί εγκαταλείφθηκαν στο έλεος της φωτιάς από την αναποτελεσματικότητα της κρατικής μηχανής, αλλά και το ακόμη σημαντικότερο ότι στη συνέχεια στιγματίστηκαν από τους τότε κυβερνώντες ως οι πραγματικοί υπαίτιοι του θανάτου τους. Η δίκη αυτή αποτελεί ένα μνημείο των μορφών που μπορεί να πάρει η σύγχρονη κρατική βία, τόσο μέσα από αμέλειες ή λάθη της όσο και ως βεβήλωση των νεκρών ως «αυθαίρετων». Θα πρέπει πάντα να θυμόμαστε ότι η μεγαλύτερη σύγχρονη τραγωδία, δεν αντιμετωπίστηκε ως εθνικό ζήτημα, δεν εκδηλώθηκε πάνδημο εθνικό πένθος εκείνη την περίοδο, αλλά ότι επιχειρήθηκε να στηθεί ένα επικοινωνιακό-πολιτικό παιχνίδι επάνω στα καμένα πτώματα έτσι ώστε να μετακυλήσουν οι ευθύνες στα ίδια τα θύματα. Ευτυχώς, ως έναν βαθμό, και μέσα από τις πολύτιμες μαρτυρίες που ακούγονται στη δίκη, το

πένθος για τους νεκρούς στο Μάτι αποκτά σήμερα τις εθνικές διαστάσεις που δεν έλαβε το 2018.

Η δολοφονία του Άλκη Καμπανού, γίνεται άλλο ένα πολύ σημαντικό σημείο αναφοράς για μια από τις απεχθέστερες μορφές κοινωνικής βίας που μεταλλάσσεται τα τελευταία χρόνια. Της οπαδικής βίας που έρχεται να συγχρονιστεί και να εξελιχθεί με πρακτικές και λογικές μαφιόζικων χτυπημάτων και εκκαθαρίσεων. Αυτό που συνέβη στη Θεσσαλονίκη δεν ήταν μια ακόμη συμπλοκή μεταξύ ταραξιών-χούλιγκαν στα γήπεδα, όπως πολλές άλλες από το 1980 και ύστερα. Η δολοφονία του Άλκη αποτελεί το ακραίο παράδειγμα στο οποίο μπορεί να οδηγήσει το περίεργο υβρίδιο κοινωνικής βίας που παίρνει τη μορφή συμμοριτοπόλεμου και η οποία μπορεί να εκδηλωθεί άλλοτε για οπαδικούς λόγους, άλλοτε για πολιτικούς (ας θυμηθούμε τα εκτεταμένα επεισόδια στη Νέα Σμύρνη την εποχή της καραντίνας) άλλοτε απλά εκφοβιστικούς (σε σχολικά περιβάλλοντα και αλλού). Οι οργανωτές και υποκινητές αυτής της βίας έχουν πολλά πρόσωπα και ταυτότητες. Η δικαίωση του Άλκη Καμπανού, ενός τυχαίου θύματος αυτής της αιμοσταγούς βίας, δεν θα έρθει μόνο με την καταδίκη των δραστών, αλλά και με την αποκάλυψη του δικτύου που τους υποστηρίζει. Είναι γεγονός ότι οι γονείς του Άλκη με την τραγική αλλά συγχρόνως απολύτως ειρηνική τους στάση, έχουν συμβάλει

τα μέγιστα στο να καταδειχτεί όχι μόνο το άδικο αλλά και το αποτρόπαιο της βίας που του ασκήθηκε και να αποκτήσει ο γιος τους τα χαρακτηριστικά ενός νεκρού ήρωα πέρα από οπαδικές, πολιτικές ή άλλες μερικές ταυτότητες.

Όλες οι παραπάνω υποθέσεις μέσα στην απόλυτη δραματικότητα τους, έχουν στρέψει έμμεσα ή άμεσα το δημόσιο ενδιαφέρον σε θέματα που

τείνουμε να βάλουμε κάτω από το χαλί. Από την εξωτερική απειλή (βλέπε Τουρκία), την εσωτερική κρατική αναληψία και αδιαφορία και την υπέρπουσα αλλά πανταχού παρούσα κοινωνική βαρβαρότητα. Οι νεκροί αυτών των τραγικών περιστατικών μάς κάνουν όλο και περισσότερο να συνειδητοποιούμε ότι το πένθος για τα θύματα μπορεί να είναι λόγος συναίνεσης, ότι ο άδικος χαμός τους δεν χρειάζεται να μας χωρίσει σε ιδεολογικά στρατόπεδα. Πάντα θα υπάρχουν βέβαια τα τρολ της μνησικακίας που θα εμφανίζονται σε όλες τις περιστάσεις, όμως σε αυτά τα τρία γεγονότα φαίνεται ότι η ελληνική κοινωνία διατηρεί ακόμη κάποια νήματα ενότητας και ενσυναίσθησης. Η συντριπτική πλειονότητα φέρει τις υποθέσεις αυτές ως τραύματα και πυξίδες των πραγματικών απειλών. Ως υποθέσεις που θα μπορούσαν να έχουν θύματα όλους μας. **Α**

**ΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΤΙ
ΜΑΣ ΘΥΜΙΖΟΥΝ ΟΤΙ
ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΕΓΚΑ-
ΤΑΛΕΙΦΘΗΚΑΝ ΣΤΟ
ΕΛΕΟΣ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ**

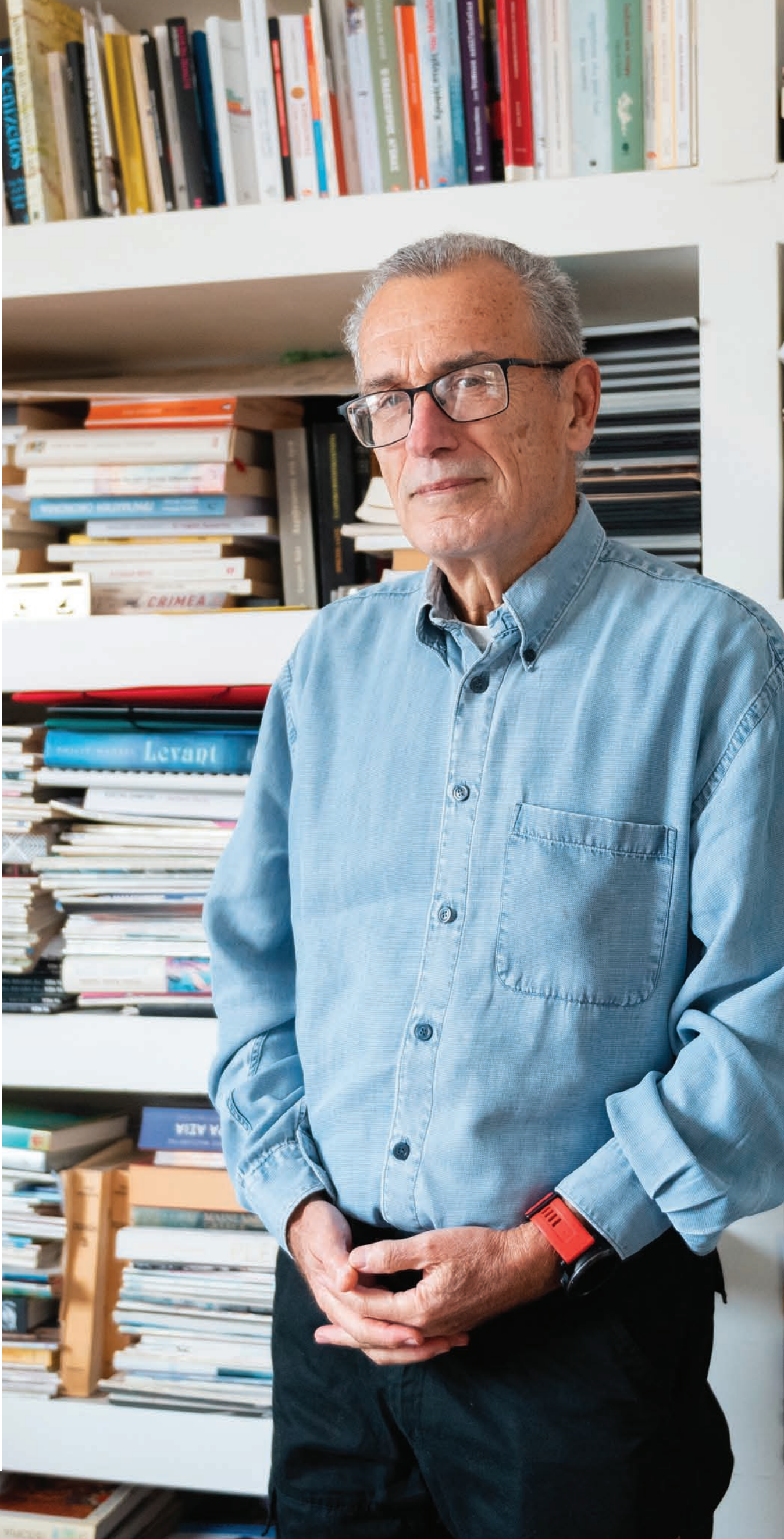
Ο ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΨΗΣ

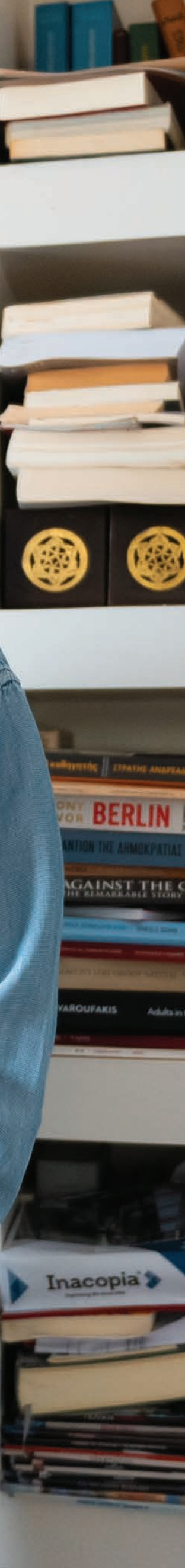
και ένα βιβλίο που θα ενοχλήσει πολλούς

Της ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ
Φωτό: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Α

ΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΟΥ πολιτικό βιβλίο και ο Παντελής Καψής έχει μια μικρή αγωνία. Μου την εξομολογείται ενώ πίνουμε καφέ στο Φίλιον. Συμβολικό μέρος, το άτυπο «στέκι» της κεντροαριστεράς. Μιας κεντροαριστεράς που βρέθηκε το 2009 στο μάτι του κυκλώνα και έκτοτε δυσκολεύεται να ανακάμψει. Ο ίδιος έχει ζήσει από μέσα και από διάφορες θέσεις τη δύσκολη αυτή, για το ΠΑΣΟΚ και τη χώρα, περίοδο και καταθέτει την προσωπική του μαρτυρία στο βιβλίο με τίτλο «*Η πτώση - 2011: Το έτος μηδέν της Κεντροαριστεράς*» που κυκλοφορεί αυτή την Πέμπτη από τις εκδόσεις Μεταίχμιο. Για αυτήν την «πτώση», υπήρχε και υπάρχει μια αίσθηση «ιστορικής αδικίας» στα στελέχη του ΠΑΣΟΚ. Θεωρούν ότι θυσιάστηκαν για να σώσουν τη χώρα πληρώνοντας τις αμαρτίες της κυβέρνησης Καραμανλή, ενώ η ΝΔ και μετά ο ΣΥΡΙΖΑ που υπέγραψαν τα δικά τους μνημόνια τη γλίτωσαν. Είναι όμως έτσι; Είναι πολύ χρήσιμο να διαβάζουμε τις προσωπικές μαρτυρίες των πρωταγωνιστών για να καταλάβουμε μια ταραγμένη περίοδο της ιστορίας μας, όπως την έζησε ή την αντιλήφθηκε ο καθένας από αυτούς. Ο Παντελής Καψής, με μεγάλη θητεία στη δημοσιογραφία, διευθυντής στα ΝΕΑ (2001-2009), στο Βήμα και στο Βήμα της Κυριακής (2009-2011) και έπειτα, τον Δεκέμβριο του 2011, ως κυβερνητικός εκπρόσωπος και υπουργός Επικρατείας στην κυβέρνηση συνεργασίας του Λουκά Παπαδήμου, καταθέτει τη δική του ματιά στα γεγονότα. Ο έμπειρος δημοσιογράφος ξεκινά την εξιστόρηση από το 2007, που, όπως σημειώνει, ξεκίνησε ο μίτος της κατάρρευσης. Περιγράφει το έντονο παρασκήνιο της σύγκρουσης Γιώργου - Βενιζέλου για τη διαδοχή, την εμπλοκή Σημίτη και εκδοτών Λαμπράκη - Μπόμπολα, ακόμα και ένα απειλητικό τηλεφώνημα στελέχους εφημερίδας στην Άννα Διαμαντοπούλου και άλλα πολλά, όπως τα βίωσε ο ίδιος σαν διευθυντής των Νέων. Διαβάζουμε για την αλληλουχία λαθών και τραγικών επιλογών που οδήγησαν στην καταστροφή. Για την αδυναμία του Γιώργου ως πρωθυπουργού να παίξει τον επιτελικό του ρόλο, για την ακατανόητη καθυστέρηση στη λήψη μέτρων μετά τις εκλογές του 2009, για την καταστροφική απόφαση του δημοψηφίσματος, όμως και για το πόσο ανέτοιμη και ανεπαρκής ήταν και η αντιπολίτευση — με τη λογική των Ζαππειών, τους λαϊκισμούς, τη βία και τους οργανωμένους προπηλακισμούς του ΣΥΡΙΖΑ σε βάρος των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ. Ανέτοιμη δυστυχώς, όπως σημειώνει, ήταν και η κοινωνία. Το βιβλίο αυτό θα προκαλέσει συζητήσεις, θα ενοχλήσει πολλούς. 15 σχεδόν χρόνια μετά, οι πρωταγωνιστές δεν βρίσκονται πια στο προσκήνιο αλλά το κρίσιμο ερώτημα: πού βρίσκεται η κεντροαριστερά κι αν έχει χαθεί οριστικά το παιχνίδι ή μπορεί να ανακάμψει, παραμένει πάντα επίκαιρο. Αυτός, άλλωστε, είναι ο ρόλος των βιβλίων-μαρτυριών, να θέτουν τα ερωτήματα. Σε μας μένει το καθήκον να βγάλουμε χρήσιμα συμπεράσματα με νηφαλιότητα και ψυχραιμία. Γιατί αυτοί που ξεχνούν την Ιστορία είναι καταδικασμένοι να την επαναλάβουν...

— Στο νέο σου βιβλίο μελετάς τα αίτια, τα λάθη και τις σπασμωδικές κινήσεις που οδήγησαν στην κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ και γενικότερα της κεντροαριστεράς. Πώς προέκυψε η ιδέα για ένα βιβλίο τόσα χρόνια αργότερα;

Στο ΠΑΣΟΚ υπάρχει χρόνια η άποψη ότι θυσιάστηκε για να σωθεί η χώρα. Ως έναν βαθμό αυτό ισχύει. Από την άλλη πλευρά, ξέρουμε ότι και τα τρία κόμματα υπέγραψαν μνημόνιο κάνοντας το καθένα τη δική του κωλοτούμπα. Ήθελα να δω, λοιπόν, τι ήταν αυτό που έκανε τη δική του διακυβέρνηση διαφορετική και αν θα μπορούσε να αποφύγει την κατάρρευση.

— Κατέληξες σε κάποιο συμπέρασμα;

Δεν υπάρχει απλή απάντηση ούτε ένας μοναδικός λόγος. Υπήρξε, ωστόσο, μια αλληλουχία καταστάσεων αλλά και λαθών που έφεραν αυτό το αποτέλεσμα.

— Δεν σε ανησυχεί το ότι η χρονική στιγμή που βγαίνει θα προκαλέσει αντιδράσεις; Είμαστε λίγους μήνες πριν τις εκλογές.

Η απλή αλήθεια είναι ότι βγαίνει τώρα επειδή τώρα το τελείωσα. Έτσι κι αλλιώς πιστεύω πως η αναζήτηση των λαθών πάντα λειτουργεί θετικά για έναν πολιτικό σχηματισμό. Άλλωστε το βιβλίο δεν αφορά μόνο το ΠΑΣΟΚ. Προσπαθώ να δω πώς αντιμετωπίσαμε ως συγκροτημένη κοινωνία και ως πολιτικό σύστημα μια πολύ δύσκολη περίοδο. Ιστορικά έχουμε την τάση να ρίχνουμε την ευθύνη στους ξένους, όταν είναι δική μας ευθύνη η αντιμετώπιση των προβλημάτων μας.

— Γιατί όμως γράφεις ότι το ΠΑΣΟΚ δικαιώθηκε ηθικά; Το μνημόνιο ήταν μια υποχρεωτική επιλογή.

Προφανώς. Το ΠΑΣΟΚ, ωστόσο, με όλα τα λάθη του, ανέλαβε την ευθύνη. Σε μια σειρά ζητήματα, εξάλλου, για τα οποία του έχει ασκηθεί κριτική—όπως για τη συμμετοχή του ΔΝΤ ή για το καθυστερημένο κούρεμα του χρέους—ξέρουμε σήμερα ότι ήταν άδικη, άλλοι τα επέβαλαν. Το βιβλίο είναι πολύ καθαρό γι' αυτά και για τα φέικ νιουζ που κυκλοφορούσαν. Από την άλλη πλευρά τόσο η Νέα Δημοκρατία όσο και ο ΣΥΡΙΖΑ, όχι μόνο δεν τήρησαν υπεύθυνη στάση αλλά αντιθέτως, στην πράξη, υπονόμειαν την προσπάθεια της χώρας. Έχει κυθεί πολύ μελάνι για τα λάθη της τρόικας που οδήγησαν στην αποτυχία του πρώτου μνημονίου. Πολύ μεγάλο βάρος όμως είχε και η απουσία πολιτικής συναίνεσης. Ήταν μία από τις βασικές διαφορές ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Πορτογαλία—η οποία βγήκε τόσο πιο γρήγορα από την Ευρωπαϊκή κηδεμονία. Εμείς κολλήσαμε στο τέλμα του λαϊκισμού.

— Ξεκινάς από το 2007, όχι το 2009 που κέρδισε το ΠΑΣΟΚ τις εκλογές.

Ναι, πιστεύω ότι οι εσωκομματικές διαδικασίες του 2007 προκάλεσαν ένα ρήγμα στο ΠΑΣΟΚ που επηρέασε καθοριστικά το πώς κινήθηκε στη συνέχεια ο Γιώργος Παπανδρέου. Στην πραγματικότητα κράτησε σε απόσταση όλα τα έμπειρα στελέχη του ΠΑΣΟΚ και στηρίχθηκε σε έναν κύκλο ανθρώπων που οι περισσότεροι αποδείχθηκαν ακατάλληλοι για τις θέσεις που κατείχαν και μάλιστα μπροστά σε μια τόσο μεγάλη κρίση.

— Γι' αυτό το ζήτημα θεωρείς ότι φέρουν ευθύνη και οι εσωκομματικοί του αντίπαλοι, μεταφέρεις και την προσωπική σου εμπειρία για το πώς έζησες εκείνη την αναμέτρηση. Βενιζέλος, Σημίτης και κάποιοι εκδότες ήταν σε κοινή γραμμή;

Ναι, μπορείς να το πεις. Υπήρξε αρκετό παρασκήνιο, η αμφισβήτηση του Γιώργου έγινε άγαρμπα, το ίδιο βράδυ με την εμφάνιση του Βενιζέλου στο Ζάππειο, ενώ στον χορό μπήκε και το *Βήμα* με τον άτυχο τίτλο «Παραιτηθείτε, κύριε πρόεδρε». Δεν έγιναν τυχαία αυτά και ενίσχυσαν την καχυποψία που, έτσι κι αλλιώς, είχε ο Γιώργος τόσο απέναντι στα μέσα ενημέρωσης όσο και στα παραδοσιακά στελέχη του κόμματος. Βέβαια, αυτή η αμφισβήτηση και η εμπλοκή παραγόντων εκτός του κόμματος ήταν και ένας από τους λόγους που κέρδισε τόσο άνετα ο Γιώργος την εσωκομματική αναμέτρηση.

ΠΙΣΤΕΥΩ ΠΩΣ Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΛΑΘΩΝ ΠΑΝΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΘΕΤΙΚΑ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ. ΑΛΛΩΣΤΕ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΝ ΑΦΟΡΑ ΜΟΝΟ ΤΟ ΠΑΣΟΚ.

— Μεταφέρεις και τις συνομιλίες που είχες τότε με κάποιους από τους πρωταγωνιστές.

Ναι. Πιστεύω ότι αποδίδουν το κλίμα που είχε δημιουργηθεί και εξηγούν πολλές μετέπειτα συμπεριφορές.

— Μπορείς να μας μεταφέρεις κάποια από αυτά;

Μου είχε κάνει εντύπωση το τηλεφώνημα του Σημίτη του οποίου η λογική ήταν ότι κάθε υποψήφιος έχει τα μειονεκτήματά του, το σημαντικό ήταν να επιλεγεί αυτός που θα μπορούσε να πάει την παράταξη «στην πηγή». Και δεν θα ξεχάσω το τηλεφώνημα της Άννας Διαμαντοπούλου η οποία είχε μια πολύ δυσάρεστη συζήτηση με στέλεχος του *Βήματος*.

— Θα είχαν εξελιχθεί διαφορετικά τα πράγματα αν δεν υπήρχε αυτή η εσωκομματική σύγκρουση;

Το ΠΑΣΟΚ είχε πολλά στελέχη με μακρά ευρωπαϊκή θητεία, πείρα στην αντιμετώπιση των κρίσεων αλλά και γνώση των οικονομικών. Αν είχαν αξιοποιηθεί, πιστεύω ότι η κυβέρνηση θα είχε αποφύγει το κορυφαίο λάθος του Γιώργου—το ότι δεν πήρε εγκαίρως αποτελεσματικά μέτρα όταν τον πίεζαν οι Ευρωπαίοι και βοούσε η αγορά. Μπορεί να μην αποφεύγαμε τελικά το μνημόνιο, η κυβέρνηση Καραμανλή άφησε ένα τρομακτικό έλλειμμα. Όπως μου είχε πει όμως κορυφαίο στέλεχος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το μνημόνιο θα ήταν πολύ λιγότερο τιμωρητικό. Μπορεί και να είχε καθυστερήσει η εκδήλωση της κρίσης και να μην ήμασταν οι μόνοι, να είχε σκάσει και στην Ιρλανδία. Αυτά όμως είναι υποθέσεις.

— Πάντως δεν φταίει μόνο η κυβέρνηση. Απροετοίμαστοι ήταν και οι Ευρωπαίοι.

Τελείως, όπως και θα ήθελαν αν μπορούσαν να αγνοήσουν το ελληνικό πρόβλημα. Αυτή είναι μια άλλη πολύ ενδιαφέρουσα παράμετρος. Εμείς έχουμε την τάση να ρίχνουμε την ευθύνη στους ξένους, στη Μέρκελ ή στον Σόιμπλε. Όμως στις διεθνείς σχέσεις ο καθένας κινείται με βάση τις δικές του προτεραιότητες. Κι ένα από τα μεγάλα προβλήματα της κυβέρνησης ήταν ότι ποτέ δεν μπόρεσε να διαβάσει σωστά τον διεθνή περίγυρο. Όμως οι προτεραιότητες του Ομπάμα, της Μέρκελ ή του Σαρκοζί, ήταν συχνά οι καθοριστικές για τις λύσεις που δόθηκαν. Ιδίως ο Ομπάμα νομίζω ότι είχε πιο σημαντική παρέμβαση από ό,τι του αναγνωρίζεται. Δυστυχώς η Μέρκελ δεν τον άκουσε όταν συμβούλευε για μια πιο ήπια λιτότητα. Αλλά φυσικά τα λεφτά τα έβαζαν οι Γερμανοί όχι οι Αμερικανοί.

INFO Το νέο βιβλίο του Παντελή Καψή «Η πτώση - 2011: Το έτος μηδέν της Κεντροαριστεράς», εκδόσεις Μεταίχμιο, θα παρουσιαστεί τη Δευτέρα 13 Φεβρουαρίου 2023, στις 8:30 μ.μ., στο Public Café Συντάγματος.

Για το βιβλίο θα μιλήσουν ο *Γιάννης Βούλγαρης*, Καθηγητής

Πολιτικής Επιστήμης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, η *Άννα Διαμαντοπούλου* πρόεδρος του Δικτύου για τη Μεταρρύθμιση σε Ελλάδα και Ευρώπη, ο *Σταύρος Θεοδωράκης* δημοσιογράφος και ο *Αλέξης Παπαχελάς* δημοσιογράφος και συγγραφέας. Συντονίζει η δημοσιογράφος *Φώφη Γιωτάκη*.

— Και ήταν προτεραιότητα να τιμωρήσουν την Ελλάδα;

Αυτό ήταν παράπλευρη απώλεια. Η Μέρκελ, η οποία θα πήγαινε σε τοπικές εκλογές τον Μάιο του 2010, ήθελε να μη φανεί ότι χαρίζεται στους «τεμπέληδες» Έλληνες. Έτσι επέμεινε τόσο στη συμμετοχή του ΔΝΤ όσο και στην επιβολή σκληρών όρων. Το παράδοξο όμως είναι ότι η Ελλάδα ενίσχυσε τελικά αυτή την εικόνα της προβληματικής χώρας. Για μια σειρά από λόγους, ο Γιώργος επέλεξε να προβάλλει το ζήτημα της διαφθοράς ως τη βασική αιτία της κρίσης. Πίστευε ότι οι Ευρωπαίοι θα του αναγνώριζαν την ειλικρίνεια και θα του έδιναν πίστωση χρόνου. Την ειλικρίνεια προσωπικά του την αναγνώρισαν, αλλά βέβαια δεν του δόθηκε η παραμικρή πίστωση χρόνου. Το αποτέλεσμα ήταν το αντίθετο, η Ελλάδα είχε τη χειρότερη δυνατή διεθνή εικόνα, κάτι που δυσκόλεψε ακόμα περισσότερο τη χορήγηση βοήθειας. Όπως το είχαμε κάνει και το 2004, βγάσαμε τα μάτια μας μόνοι μας.

— Μεταφέρεις σε ένα σημείο αυτό που σου είπε στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, ότι δηλαδή στον Γιώργο έκαναν φροντιστήριο οικονομικών.

Ναι, ήταν ένα από τα προβλήματα ότι ο Γιώργος άργησε πολύ να καταλάβει τη βαρύτητα της κρίσης. Παρότι, αν διαβάσεις τις εφημερίδες της εποχής, είχαν καθημερινά τις προειδοποιήσεις για τον κίνδυνο χρεοκοπίας, ο ίδιος ήταν σε άλλο κλίμα. Άκουγε τις εκτιμήσεις ξένων οικονομολόγων που ήταν εκτός της ελληνικής και της ευρωπαϊκής πραγματικότητας. Όλοι θυμόμαστε ότι κατάλαβε τι γίνεται μόνο μετά τη συμμετοχή του στο Νταβός, στα τέλη Ιανουαρίου του 2010.

— Όμως και το ΠΑΣΟΚ ήταν σε τελείως διαφορετικό κλίμα.

Φυσικά, αν και υπήρχαν ορισμένα στελέχη που πίεζαν από τότε να πάρει αμέσως μέτρα. Πολύ χαρακτηριστική ήταν η στιχομυθία της Βάσως Παπανδρέου με τον Γιώργο Παπακωνσταντίνου, ο οποίος ήταν τότε υπουργός Εθνικής Οικονομίας. «*Σου έλεγα να πάρεις μέτρα και με κοίταζες σαν "ούφο"*», είχε πει χαρακτηριστικά σε μια συνεδρίαση, όταν είχε πια φανεί ότι είχε χαθεί το τρένο. Ο Παπακωνσταντίνου βέβαια καταλάβαινε το πρόβλημα, δεν είχε όμως το απαραίτητο κύρος εσωκομματικά ούτε το αναγκαίο πολιτικό εκτόπισμα για να επιβάλει τις πολιτικές που ήταν αναγκαίες. Από την άλλη πλευρά, πολλά στελέχη πίεζαν στην αντίθετη κατεύθυνση. Πολύ χαρακτηριστική ήταν η μάχη που είχε δοθεί, με τον τότε κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο Χρήστο Παπουτσή στην πρώτη γραμμή, για να μην παγώσουν οι μισθοί στο δημόσιο που ξεπερνούσαν τα 2000 ευρώ. Αυτά τα έβλεπαν οι αγορές.

— Ήταν όμως και προεκλογικές υποσχέσεις.

Αυτό είναι ένα άλλο μεγάλο κεφάλαιο, το γιατί, δηλαδή, ο Γιώργος θεώρησε απαραίτητο να υιοθετήσει προεκλογικά μια σειρά από αιτήματα και να δημιουργήσει προσδοκίες που δεν θα ήταν σε θέση να ικανοποιήσει. Θυμόμαστε το «Λεφτά υπάρχουν». Έχει ενδιαφέρον να δούμε πώς και γιατί το είπε. Και αυτό πιστεύω ότι σχετίζεται με την εσωκομματική σύγκρουση, την πίεση κάτω από την οποία βρισκόταν ο Γιώργος που τον έσπρωξε στο να υιοθετήσει μια λαϊκιστική γραμμή ως αντιπολίτευση.

— Οι υποσχέσεις εξηγούν και τις μεγάλες κινητοποιήσεις εναντίον του μνημονίου;

Ως έναν βαθμό μόνο. Οι αντιδράσεις ήταν αναπόφευκτες, οι πολίτες και κατ' εξοχήν ίσως τμήματα του πληθυσμού που είχαν στηρίξει το ΠΑΣΟΚ είχαν πληγεί βαρύτερα. Όμως και η πολιτική διαχείριση της κρίσης ήταν εξαιρετικά προβληματική. Σε όλη τη διάρκεια της διακυβέρνησης δεν υπήρχε ένα πολιτικό κέντρο για να σχεδιάζει και να συντονίζει την κυβερνητική πολιτική. Αυτό φάνηκε επανειλημμένα στο πως αντιμετωπίστηκαν κάποιες απεργίες, όπως των ταξί, ή συγκρούσεις, όπως στην Κερατέα, όπου πολλοί υπουργοί αυτοσχεδίαζαν και συγκρούονταν μεταξύ τους.

— Ο συντονισμός δεν ήταν ευθύνη του πρωθυπουργού;

Ασφαλώς. Και εδώ μέτρησε πάλι ο τρόπος με τον οποίο κυβερνούσε ο Γιώργος, η εμμονή του σε έναν κύκλο έμπιστων πλην ακατάλληλων στελεχών με τα οποία έπαιρνε τις περισσότερες αποφάσεις. Ένας συγκεντρωτισμός που συνοδεύταν από ένα οργανωτικό αλαλούμ και με το υπουργικό συμβούλιο, όπως έγραψε ένας σχολιαστής, να είναι περισσότερο χώρος κοινωνικών συναναστροφών.

— Αυτό όμως άλλαξε με τον ανασχηματισμό όταν έγινε υπουργός Οικονομικών ο Βαγγέλης Βενιζέλος.

Ναι, τότε για πρώτη φορά σχηματίστηκε και Κυβερνητική Επιτροπή με τη συμμετοχή όλων των κορυφαίων του ΠΑΣΟΚ. Η οποία όμως ξεπεράστηκε από τα πράγματα όταν προκλήθηκε νέα κρίση με την αποχώρηση της τρόικας μετά τη σύγκρουση με τον Βενιζέλο. Έτσι η κυβέρνηση επέστρεψε στον αυτοσχεδιασμό.

— Ένα μεγάλο κεφάλαιο είναι η βία που επικράτησε εκείνη την περίοδο και οι προπηλακισμοί σε βάρος των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ.

Ναι, είναι μία από τις χειρότερες σελίδες της κρίσης και μία από τις χειρότερες σελίδες της αριστεράς, εξαιρουμένου του ΚΚΕ. Τα έζησα κι εγώ μετά το 2011. Θυμάμαι τις οργανωμένες αντισυγκεντρώσεις και τον προπηλακισμό όσων συμμετείχαν, όπως και τα συνθήματα απίστευτης χυδαιότητας, με ανοιχτές προτροπές για βία. Υπήρχε σίγουρα θυμός από την πλευρά του κόσμου, τα επεισόδια, ωστόσο, αν δεν τα διοργάνωνε, σίγουρα τα ενθάρρυνε ο ΣΥΡΙΖΑ. Άλλωστε σε αυτά πολλές φορές συμμετείχαν στελέχη του. Δεν έχει ζητήσει ποτέ συγγνώμη για όλα αυτά.

— Πώς επηρέασε αυτή η βία τις εξελίξεις;

Με πολλούς τρόπους. Καταρχάς καταδίκασε εκλογικά το ΠΑΣΟΚ το οποίο δεν μπορούσε να κάνει ανοιχτές συγκεντρώσεις. Έδωσε τη μάχη των εκλογών με εξαιρετικά αντιξοούς όρους. Ταυτόχρονα όμως εξουθένωσε τόσο το κόμμα όσο και την κυβέρνηση. Μπορεί να πει κανείς πολλά για το πώς έπεσε η κυβέρνηση Παπανδρέου, και σίγουρα η ιδέα για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος ήταν μια από τις πιο άστοχες κινήσεις του Γιώργου Παπανδρέου. Όμως το υπόβαθρο ήταν πως δεν άντεχαν άλλο. Ούτε οι υπουργοί αλλά ούτε και οι βουλευτές. Το έλεγαν ανοιχτά.

— Πού βρίσκεται σήμερα το ΠΑΣΟΚ; Δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα αισιόδοξο για την ανάκαμψη του Κινήματος.

Ναι, τα πράγματα δεν είναι εύκολα. Υπάρχει η αντικειμενική δυσκολία του δικομματισμού, ιδίως αν πάμε σε δεύτερη αναμέτρηση. Όμως και η νέα ηγεσία δεν έχει καταφέρει να δώσει ένα καθαρό στίγμα για το τι θέλει και τι μπορεί να προσφέρει σήμερα το ΠΑΣΟΚ. Η χώρα βρίσκεται μπροστά σε πολύ συγκεκριμένα διλήμματα για τα οποία δεν αρκεί να ακολουθείς την πεπατημένη της εύκολης αντιπολίτευσης, όπως κάνει ο ΣΥΡΙΖΑ κι όπως ως έναν βαθμό κάνει και το ΠΑΣΟΚ. Φοβάμαι ότι υπάρχει και ένα ζήτημα προσώπων, έχει γίνει σημαντική ανανέωση, αυτό όμως δεν αρκεί για να σε εμπιστευθούν οι πολίτες.

— Θα μπορούσε να μετεξελιχθεί ο ΣΥΡΙΖΑ σε μια σοβαρή σοσιαλδημοκρατική αριστερά;

Ναι, αν ο Αλέξης Τσίπρας διαγράψει τον εαυτό του και όλη την ηγετική ομάδα. Αλλά τότε θα μείνουν οι πρώην ΠΑΣΟΚ που δεν είναι η καλύτερη συνταγή. Όσο, πάντως, παραμένουν τα ίδια πρόσωπα, όχι μόνο δεν μπορούν αλλά και δεν θέλουν να αλλάξουν. Δεν πιστεύουν ότι τα έκαναν θάλασσα το 2015 αλλά ότι πητήθηκαν από ισχυρότερους αντιπάλους. Έτσι στην πραγματικότητα αναζητούν άλλη μία ευκαιρία για να κάνουν τα ίδια μαζί με αυτά που δεν μπόρεσαν. Ο Πολάκης μπορεί να το λέει άκομψα, και τα υπόλοιπα στελέχη όμως δεν λένε κάτι διαφορετικό. **A**

Στην αρχή ήταν ο πόλεμος. Μετά η προσφυγιά. Και τώρα ο σεισμός

Του ΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Στην αρχή ήταν οι τακτικές δυνάμεις του Άσαντ που σκορπούσαν τον όλεθρο και έριχναν χημικά στις επαναστατημένες περιοχές που τόλμησαν να ακούσουν κάποιους δυτικούς οι οποίοι μιλούσαν για «Αραβική Άνοιξη». Το πλέον αλλόκοτο, θλιβερό και τελικά θανατηφόρο ανέκδοτο που έχει ακουστεί ποτέ.

Μετά ήρθαν οι Ρώσοι με τα Σουχόι και τις παρδαλές στολές των ξανθών αλεξιπτωτιστών για να συνδράμουν τις δυνάμεις της Δαμασκού. Ακολουθήσαν οι εκδιωγμένοι ισλαμιστές όλων των αποχρώσεων και των χρωμάτων που κατέληξαν σε αυτές τις περιοχές ζητώντας κάποιο άσυλο. Στο τέλος ήρθαν οι Τούρκοι του τακτικού στρατού παρέα με τους Τουρκομάνους, τους ατάκτους. Τους γνωστούς στυγνούς δολοφόνους-μισθοφόρους του ιδιωτικού στρατού του Ταγίπ Ερντογάν. Εκεί ζούσαν για αιώνες οι Κούρδοι με τους Άραβες και οι Συροχαλδαίοι με τους πρωτοχριστιανούς που μιλούν αυτή τη γλώσσα την ξεχασμένη, την τόσο σημαντική ωστόσο. Αραμαϊκά τα έλεγαν τότε και τα ξέχασαν.

Ήταν και οι άλλοι απέναντι, οι Τούρκοι, οι οποίοι ζουν εκεί τους τελευταίους αιώνες. Τούρκοι και Άραβες σίτες στο Χατάι, την Αντιόχεια δηλαδή, ή την Αλεξανδρέττα. Τούρκοι σουνίτες στο Γκαζιάντμπ, τη «Γενναία Αντίπολη», όπως θα μεταφραζόταν στα ελληνικά. Τούρκοι αλεβίτες παρακάτω. Εκεί στάματσαν τους Άραβες που κατέφθαναν από τη Δαμασκό με εντολές του Λόρενς της Αραβίας. Εκεί στήθηκαν τα σύνορα της νέα Τουρκίας του Κεμάλ.

Ο πόλεμος στη Συρία, χρόνια τώρα, κατέστρεψε υποδομές, γκρέμισε ολόκληρες πόλεις, ξεκλήρισε χωριά, έστειλε εκατομμύρια —για την ακρίβεια πάνω από 6 εκατομμύρια ψυχές— στην προσφυγιά. Από την απέναντι πλευρά των συνόρων υπάρχουν τα γιγαντιαία στρατόπεδα των προσφύγων, οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις του στρατού της Τουρκίας, οι αεροπορικές βάσεις, οι πυροβολαρχίες και οι ταξιαρχίες των τεθωρακισμένων. Μία ζώνη πολέμου και προσφυγιάς ταυτόχρονα.

Και τώρα ήρθε ο σεισμός. Αυτό το τέρας των 7,8 Ρίχτερ. Ήταν 133 φορές ισχυρότερος από την ατομική βόμβα της Χιροσίμα. Ήταν 30 φορές ισχυρότερος από τον σεισμό του Αυγούστου του 1999 στην Τουρκία. Η ενέργεια που εκλύθηκε έφτανε για τις ενεργειακές

ανάγκες της Νέας Υόρκης για τέσσερις ολόκληρες ημέρες. Τα μεγέθη είναι τερατώδη. Δεν είναι μόνον οι νεκροί και οι τραυματίες οι οποίοι θα ξεπεράσουν προφανώς τους συνήθεις αριθμούς. Θα είναι οι στρατιές των αστέγων που θα μετακινηθούν μέσα από τους λασπωμένους δρόμους με πολικές θερμοκρασίες προς τα νέα στρατόπεδα που θα σπηθούν για σεισμοπαθείς και από τις δύο πλευρές της συνοριακής γραμμής. Ήδη μιλάμε για εκατομμύρια σεισμοπαθείς που θα πρέπει να μετακινηθούν σε Τουρκία και Συρία.

Τα κονδύλια που θα χρειαστούν είναι τεράστια. Η ανάγκη εκταμίευσης των ποσών αυτών θα είναι άμεση. Ούτε η Τουρκία αλλά ούτε και η κατεστραμμένη οικονομία της Συρίας μπορούν να ανταποκριθούν. Θα χρειαστεί να συντονιστεί άμεσα μία παγκόσμια αποστολή βοήθειας. Η ζώνη πολέμου που εκτείνεται περίπου σε χίλια χιλιόμετρα μήκος και σε 200 χιλιόμετρα ένθεν κακείθεν των συνόρων, έχει μεταβληθεί την τελευταία δεκαετία και σε ζώνη μετακίνησης προσφύγων. Τώρα μετεξελίσσεται σε ζώνη καταστροφής από τους σεισμούς.

Από τη Δευτέρα τα χαράματα έχει καταστραφεί ένα μεγάλο μέρος των υποδομών και των δικτύων στη Νότια Τουρκία, από το λιμάνι της Αλεξανδρέττας δυτικά έως το Ντιγιαρμπακίρ ανατολικά. Σε περιοχές όπως της Μαλάτίας ή της Αντιόχειας στην Τουρκία, στη Χάμα, το Χαλέπι και τη Λατάκεια, αλλά και την Ταρτούς στη Συρία δεν λειτουργούν βασικές υποδομές. Ύδρευση, ηλεκτροδότηση, internet, τηλεοπτικό σήμα. Το τραπεζικό δίκτυο έχει προφανώς καταρρεύσει. Υποδομές όπως γέφυρες, οδικό δίκτυο, αεροδρόμια, όπως αυτό της Αντιόχειας, έχουν τεθεί εκτός λειτουργίας λόγω των δονήσεων αλλά και των κατολισθήσεων. Το σήμα της κινητής τηλεφωνίας, ωστόσο, καταφέρνει να διακλαδωθεί μέσω αναμεταδοτών και να διασχίσει τη ζώνη της καταστροφής.

Τσουνάμι μετακινήσεων σεισμοπαθών

Ήδη οι αρχές άρχισαν να οργανώνουν τις μαζικές μετακινήσεις σεισμοπαθών προς μεγάλα τουριστικά κέντρα. Στην Αλικαρνασσό, απέναντι από την Κω, θα μετακινηθούν 150.000 άστεγοι. Στο Τσεσμέ, απέναντι από τη Χίο, 100.000. Στην Αντάλεια θα φιλοξενηθούν 150.000 πολίτες από τη Νότια

Η ζώνη πολέμου 200 χλμ. ένθεν κακείθεν των συνόρων, που είχε μεταβληθεί σε ζώνη μετακίνησης προσφύγων, Τώρα μετεξελίσσεται σε ζώνη καταστροφής από τους σεισμούς

Τουρκία. Οι αριθμοί αυτοί δείχνουν και το μέγεθος του προβλήματος. Στο τέλος αυτής της εβδομάδας θα μιλάμε για εκατοντάδες χιλιάδες αστέγους ακόμη και για εκατομμύρια, στην Τουρκία και στη Συρία. Αυτοί οι άνθρωποι πρέπει να τραφούν, να ντυθούν, τα παιδιά να πάνε σχολείο, να υπάρξει ιατρική φροντίδα και νοσοκομειακή περίθαλψη. Θα πρέπει να εκπονηθούν σχέδια ανοικοδόμησης. Να δοθούν αποζημιώσεις σε επιχειρήσεις που καταστράφηκαν για να επαναλειτουργήσουν.

Οι εικόνες καταστροφής αμέσως μετά τον σεισμό κατέγραφαν πέρα από τον πόνο και την αγωνία και τις καταστροφές. Αγωγοί φυσικού αερίου και μεταφοράς πετρελαίου από το Ιράκ, υποσταθμοί στο δίκτυο ηλεκτροδότησης, υδραγωγεία. Στην Αλεξανδρέττα γκρεμίστηκε το κεντρικό νοσοκομείο της πόλης. Στην Αντιόχεια τέθηκε εκτός λειτουργίας ο αεροδιάδρομος απογείωσης-προσγείωσης. Αμέσως διεκόπη κάθε ροή πετρελαίου από το Βόρειο Ιράκ προς τις ακτές της Μεσογείου μέσω Τουρκίας για λόγους ασφαλείας και μέχρι νεωτέρας. Διαπιστώθηκαν ζημιές στο δίκτυο. Στο Καχραμανμαράς

ξέσπασε γιγαντιαία πυρκαγιά από τη διαφυγή φυσικού αερίου.

Η επόμενη ημέρα στα Social Media

Οργή. Μεγάλη οργή. Κύματα οργισμένων αναρτήσεων. Οι πολίτες ξέσπασαν: «Ήξεραν πολύ καλά πως η περιοχή είναι εξαιρετικά σεισμογενής και δεν είχαν λάβει κανένα μέτρο», «Οι συντελεστές δόμησης δεν ήταν επαρκείς για μία τόσο σεισμογενή περιοχή. Αλλά και αυτοί οι συντελεστές παραβιάζονταν συστηματικά από τους κατασκευαστές. Πρόκειται για έγκλημα». Κάτι μας θυμίζουν αυτές οι οργισμένες αναρτήσεις. Μήπως μετά από 24 χρόνια οι πολίτες στην Τουρκία διαπιστώνουν τα ίδια ακριβώς πράγματα που είχαν διαπιστώσει οι πατεράδες τους 24 χρόνια πριν, μετά τους σεισμούς του Αυγούστου του 1999; Μήπως και τότε δεν είχαν καταγγεληθεί οι εγκληματίες κατασκευαστές που έκτιζαν πολυκατοικίες που κατέρρεαν σαν να ήταν τραπουλόχαρτα; Μήπως και τότε δεν μιλούσε ο κόσμος για τους κατασκευαστές-κουμπάρους των ισχυρών του συστήματος; Εικοσιτέσσερα χρόνια μετά έχουμε το ίδιο ακριβώς σκηνικό.

Το μόνο που αλλάζει είναι τα μεγέθη της καταστροφής.

Εκλογές; Ποιες εκλογές;

Μόνο στην πόλη του Γκαζιαντεμπ ζουν 2,5 εκατομμύρια άνθρωποι. Η ζώνη καταστροφής είναι γεμάτη από μεγάλα αστικά κέντρα. Στο Χατάι, στην Αλεξανδρέττα, στη Μαλάτια ή στο Ντιγιαρμπάκιρ. Στην περιοχή του Μαρντίν ή στις παρυφές της Ούρφα. Εκατομμύρια πολίτες-ψηφοφόροι είτε θα πρέπει να μετακινηθούν για να βρουν κατάλυμα ή θα ζουν τους επόμενους μήνες σε καταυλισμούς. Πώς είναι δυνατόν να οργανωθούν προεδρικές εκλογές υπ' αυτές τις συνθήκες; Με ποιους εκλογικούς καταλόγους σε μία περιφέρεια της Τουρκίας με μακρά παράδοση στη χειραγώγηση των ψηφοφόρων. Τεχνικά θα είναι προβληματική κάθε προσπάθεια οργάνωσης και συντονισμού των εκλογών. Πολιτικά θα είναι αμφισβητήσιμο κάθε εκλογικό αποτέλεσμα υπό τέτοιες συνθήκες. Ο Ταγίπ Ερντογάν ενδεχομένως ήδη να ζυγίζει το εάν τον συμφέρει περισσότερο να αναβάλει τις εκλογές της 14ης Μαΐου ή να αποδεχθεί τη διεξαγωγή τους επιχειρώντας να χειραγωγήσει αποτελεσματικά τους

ψηφοφόρους στα εκλογικά κέντρα που θα στηθούν πλάι στα ερείπια. Η Τουρκία από άκρη σ' άκρη είναι παγωμένη. Είναι πολύ νωρίς για αναλύσεις και συμπεράσματα. Κανείς δεν τολμά να μιλήσει για την επόμενη ημέρα. Η καταστροφή εκεί κάτω στον νότο είναι εκτός κλίμακας. Μακριά από τα συνηθισμένα μεγέθη. Το σύστημα Ερντογάν από τη δεύτερη ημέρα της μεγάλης καταστροφής άρχισε να στέλνει εισαγγελικά εντάλματα σε χρήστες των social media που αποτόλμουν να ασκήσουν κριτική στον πρόεδρο. Ήταν αναμενόμενο άλλωστε. Οι πλέον ψύχραιμοι αναρωτούνται αν η τραγωδία θα λειτουργήσει θετικά για τον Ταγίπ Ερντογάν. Το συμπέρασμα είναι εύκολο ωστόσο. Σε πρώτη φάση μετά από ένα καταστροφικό συμβάν οι ψηφοφόροι συσπειρώνονται γύρω από την ηγεσία τους. Σε πρώτη φάση. Γιατί σε δεύτερη φάση αρχίζουν τα υπαρκτά ερωτήματα. Αυτός είναι ενδεχομένως και ο λόγος για τον οποίο ο πρόεδρος της Τουρκίας θα προτιμήσει να διεξαχθούν οι εκλογές έστω και κάτω από τις παρούσες συνθήκες. Είναι ζήτημα πολιτικού ρεαλισμού και... πολιτικής επιβίωσης. **A**

Ο Κωνσταντίνος ΡΗΓΟΣ θέλει να νιώθει «Πεταλούδες στο στομάχι»

Ο γνωστός σκηνοθέτης και χορογράφος
μάς μιλά για τη νέα του παράσταση
που ανεβαίνει στο Θέατρο του Νέου Κόσμου

Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΓΚΟΜΟΥΖΑ - Φωτό: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΗΓΟΣ

Μπορεί μια κηδεία να εξελιχθεί σε πάρτι; Μια παράσταση να είναι απαισιόδοξα αισιόδοξη; Τέτοιες «θερμοκρασίες» δηλώνει πως μάς επιφυλάσσει στο νέο του σκηνικό εγχείρημα, από τις 10 Φεβρουαρίου στο Θέατρο του Νέου Κόσμου, ο δραστήριος σκηνοθέτης και διευθυντής του Μπαλέτου της Εθνικής Λυρικής Σκηνής.

«Μέσα από το “Πεταλούδες στο στομάχι” ήθελα να μιλήσω για τις σχέσεις των ανθρώπων σε μια εποχή που από τον αναλογικό έρωτα έχουμε περάσει στον ψηφιακό, για το πόσο φοβόμαστε να κάνουμε τη βουτιά στο κενό που είναι ο έρωτας και να δείξω διαφορετικές εκδοχές των σχέσεων» μου λέει ο Κωνσταντίνος Ρήγος. Η φράση του τίτλου περιγράφει τη σωματική αντίδραση του ανθρώπινου οργανισμού όταν παρατηρείται μείωση της ροής του αίματος στο στομάχι απέναντι σε μια κρίσιμη κατάσταση. Διόλου τυχαία έχει συνδεθεί με το συναίσθημα του έρωτα...

Ο ήρωας του έργου, ο Ρ. Α. (Κωνσταντίνος Μπιμπής), προσπαθεί να βρει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ίδια του τη ζωή. Δηλώνει πανσέξουαλ και insta-ποιητής, διασκεδάζει ξέφρενα, ποσάρει με μανία, αναζητεί την προσοχή και την αποδοχή, καταφεύγει στο χάπι L (από το Love και Loss) ελπίζοντας να παρατείνει την ευτυχία της αγάπης, ερωτεύεται, πληγώνεται και πάλι από την αρχή. Μέχρι τη μοιραία συνάντησή με τη Μόλι (Κλέλια Ανδριολάτου), που τον εθίζει σαν θανατηφόρο ναρκωτικό και τον οδηγεί στην αυτοκτονία.

Στην κηδεία του έχει καλέσει όλους/όλες/όλα, αυτούς/αυτές/αυτά που ερωτεύτηκε, που τον πρόδωσαν, που πληγώσε, που τον ξεπέρασαν. Την τραγουδίστρια Κάθι (Ιντρα Κέιν), με την οποία συνδέθηκε για χρόνια, την ηθοποιό Άννα (Δωροθέα Μερκούρη) και τον Τζούλιαν (Κωνσταντίνος Γεωργόπουλος), με τους οποίους συναντήθηκε μέσα από μια εφαρμογή γνωριμιών και σε ένα κλαμπ αντίστοιχα, τον χορευτή Άλεξ (Αλέξανδρο Βαρδαξόγλου), τη σχέση-«καταφύγιο» του. Κάθε χαρακτήρας φέρει στοιχεία της πραγματικής ταυτότητας του ανθρώπου που τον ερμηνεύει. Άλλωστε, το κείμενο που υπογράφει η δραματογράφος και πρώην μεταβατική καλλιτεχνική διευθύντρια του Εθνικού Θεάτρου Έρι Κύργια προέκυψε αφότου ο Ρήγος με τον Μίλτο Σωτηριάδη, από το Θέατρο του Νέου Κόσμου, είχαν επιλέξει τη διανομή.

«Μέσα από ένα φλας μπακ στη ζωή του Ρ.Α., που ενώνει τρεις διαφορετικές γενιές, ανακαλύπτουμε το ξεκίνημα και το τέλος της κάθε του σχέσης. Γιατί ήθελα να υπάρχουν εκπρόσωποι της GenZ, των Millennials, της GenerationX, από τους νεώτερους που ζουν μέσα από την ψηφιακή τεχνολογία μέχρι τη γενιά μου που ουσιαστικά ακόμα πιστεύει στον αναλογικό έρωτα».

Η παράσταση ενσωματώνει το θέατρο, αγαπημένα τραγούδια, χορό και τα νέα μέσα και μιλά τη γλώσσα των social media. «Γιατί να τη δεις; Για να απολαύσεις τα συγκεκριμένα πρόσωπα σε αυτούς τους ρόλους, ν' ακούσεις την ενδιαφέρουσα μουσική τού, διακεκριμένου σε παγκόσμια κινηματογραφικά φεστιβάλ, Γρηγόρη Ελευθερίου και να μπεις στον παλμό μιας παράστασης που δίνει έμφαση στη μουσική. Στην εποχή μας, που ο κόσμος φοβάται ν' αγαπήσει για να μην προδοθεί, θα ήθελα στο τέλος της παράστασης το κοινό να βγαίνει με διάθεση να ερωτευθεί».

INFO

Πεταλούδες στο στομάχι Θέατρο του Νέου Κόσμου, Αντισθένους 7 & Θαρύπου
Πρεμιέρα: 10 Φεβρουαρίου

ΣΕ & ΧΑΟΣ

*Για τη γενιά
που μεγάλωσε
αναλογικά
σε μια ψηφιακή
ζούγκλα*

ΤΑ ΤΑΜΠΟΥ, Ο ΕΘΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΣΜΟΥ

Το σεξ είναι μέρος της ζωής μας, την επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό και αποτελεί καταλύτη πολλών συμπεριφορών

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

© GETTY IMAGES

Στο τεύχος της 3ης Δεκεμβρίου, ο Economist αφιέρωσε ένα από τα κύρια άρθρα του στο σεξ— κάτι που δεν περιμένεις από ένα τέτοιο έντυπο. Κι όμως, υπό τους τίτλους «Οι πηγές της σιωπής» και «Μιλώντας επιτέλους για αυτό», το βρετανικό περιοδικό ανοίγει το θέμα με έναν διαφορετικό τρόπο. Συνοπτικά: Πρέπει να λυθούν τα σεξουαλικά μας προβλήματα, διότι περιορίζουν τη χαρά, ταυτοχρόνως μειώνεται η απόλαυση στη ζωή, άρα και η παραγωγικότητα — σπάμε τα ταμπού και μιλάμε για αυτά. Κι ο Economist αφιέρωσε αρκετές σελίδες. Σε μια εποχή πολλαπλών κρίσεων, ενδεχομένως μοιάζει με πολυτέλεια να προτεραιοποιήσεις το ζήτημα του σεξ. Κι όμως, είναι μέρος της ζωής μας, την επηρεάζει αδιόρατα σε μεγάλο βαθμό, ίσως αποτελεί τον σκιάδον καταλύτη πολλών συμπεριφορών. Ζητήσαμε από την **Δέσποινα Λιμνιωτάκη** (Κοινωνική Ψυχολόγος και Συνιδρύτρια της «The Healing Tree community for Mental Health») και τη **Μαρίνα Μόσχα** (Μ.Α. Κλινικής Ψυχολογίας, Ψυχοθεραπεύτρια) να συνδράμουν με τις γνώσεις τους σε αυτή την απόπειρα ακτινογραφίας του σεξ στην Ελλάδα.

Η ΗΧΗΡΗ ΣΙΩΠΗ: ΣΠΑΣΕ ΤΟ ΚΕΛΥΦΟΣ

Μολονότι μία σειρά από έρευνες διεθνώς δείχνουν ότι υπάρχουν έντονα σεξουαλικά προβλήματα, έχει αυξηθεί η συζήτησή τους ή τα ταμπού παραμένουν ισχυρά;

«Τα σεξουαλικά προβλήματα είναι ένα τεράστιο υποκεφάλαιο της ψυχικής υγείας αλλά μπορούμε να ξεκινήσουμε τη συζήτηση λέγοντας ότι τα προβλήματα δεν αφορούν αποκλειστικά στις σεξουαλικές επιδόσεις, όπως ίσως νομίζει κανείς» επισημαίνει η Δέσποινα Λιμνιωτάκη. «Αντιθέτως, η σεξουαλική πράξη είναι μόνο το συμπεριφορικό κομμάτι μιας έρευνας που οφείλουμε να ξεκινήσουμε από τον τρόπο που διαχειριζόμαστε τις διαπροσωπικές μας σχέσεις, από τους φόβους, την ντροπή και τις ενοχές που έχουμε συσχετίσει με το θέμα. Είναι επίσης η οικογένεια από την οποία προερχόμαστε και οι δαίμονές μας που είναι παρόντες μαζί μας στο κρεβάτι. Είναι τα οικονομικά προβλήματα που έχουν γονατίσει την κοινωνική μας εικόνα και έχουν προσβάλει την αυτοπεποίθηση. Τέλος, μια συζήτηση για το σεξ είναι συζήτηση καθημερινών συνηθειών, αρχών, αξιών και δημιουργίας προσωπικής ταυτότητας».

Η Μαρίνα Μόσχα θεωρεί ότι σήμερα ο κόσμος έχει εξοικειωθεί περισσότερο γύρω από τα σεξουαλικά ζητήματα. «Θα έλεγα ότι διεκδικεί τη λύση στο σεξουαλικό του πρόβλημα— το σεξ είναι ένα από τα συστατικά της σχέσης μαζί με την επικοινωνία και την ψυχική επαφή, αλλά παράλληλα θεωρείται και ως ένας σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει σε μία καλύτερη ποιότητα ζωής. Άνδρες και γυναίκες αναζητούν λύση στο σεξουαλικό πρόβλημα, αν και μπορεί να μη μιλάνε μεταξύ τους—για παράδειγμα οι φίλοι κυρίως νεότερης ηλικίας— για την εμφάνιση σεξουαλικής δυσλειτουργίας ή πρόωρης εκσπερμάτισης. Αντίθετα, οι γυναίκες μιλάνε πιο εύκολα με τις φίλες τους για το σεξουαλικό τους πρόβλημα, εκτός και να πρόκειται για διαταραχές του πόνου, π.χ. κολεόσπασμος, λόγω ντροπής και αμηναιίας».

ΟΡΓΑΣΜΟΣ: ΥΠΑΡΧΕΙ, ΑΛΛΑ ΨΑΞΕ...

Έρευνα στο Πανεπιστήμιο της Ιντιάνα των ΗΠΑ έδειξε ότι το 85% των ανδρών έχουν οργασμό έναντι μόλις του 63% των γυναικών. Γιατί αυτή η διαφορά;

«Χαμογελάω στην ερώτηση αυτή επειδή υπάρχει ένα ολόκληρο κίνημα υπέρ του γυναικείου οργασμού που λέει ότι δεν θα κατακτήσουμε ποτέ την ισότητα των φύλων αν δεν συζητήσουμε για τον γυναικείο οργασμό» σχολιάζει η κ. Λιμνιωτάκη και συνεχίζει: «Οι γυναίκες έχουμε “καλωδιωθεί” στην πεποίθηση ότι είναι σημαντικότερο για τον σύντροφό μας να έρθει σε οργασμό από ό,τι είναι για εμάς τις ίδιες, οπότε του δίνουμε προτεραιότητα κατά τη σεξουαλική πράξη και ένα σωρό άλλοθι σε περίπτωση που η συνεύρεση δεν έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα— για εκείνον. Ο γυναικείος οργασμός δεν έχει αποκωδικοποιηθεί αρκετά αλλά μπορούμε νομίζω να πούμε ότι είναι δυσκολότερος με την έννοια ότι πρέπει να ασχοληθεί και κάποιος, έτσι δεν είναι; Πάνω σε αυτή την ερώτηση θα μπορούσαμε να ταξιδύσουμε στους μύθους για τον γυναικείο οργασμό, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι άνδρες (π.χ. στην πρώιμη εκσπερμάτιση απλά δεν προλαβαίνεις), αλλά και στο concept της προσποίησης οργασμού από τις γυναίκες που πάλι γίνεται προκειμένου να μην πέσει τουλάχιστον το ηθικό του παρτενέρ τους. Σημαντικό επίσης είναι το να σημειώσουμε ότι πάμπολλοι άνδρες απλά δεν νοιάζονται για το αν έχεις ικανοποιηθεί εσύ, επειδή—χιουμοριστικά μιλώντας— από πότε άρχισε να αποτελεί θέμα η γυναικεία ικανοποίηση δηλαδή; Καταρμένος φεμινισμός!».

«Στους άνδρες, ο οργασμός σηματοδοτείται από την εκσπερμάτιση, που είναι και πιο φανερό. Στις γυναίκες, ο οργασμός δεν είναι πάντα κάτι που ένας άνδρας μπορεί

να το καταλάβει, όσο και να θέλει να θεωρεί τον εαυτό του “προχωρημένο και έμπειρο”» λέει η κ. Μόσχα και προσθέτει: «Μην ξεχνάμε τη διαφορετική σεξουαλική λειτουργία ανάμεσα στα δύο φύλα— η γυναίκα λειτουργεί περισσότερο εγκεφαλικά και ο οργασμός της εξαρτάται από περισσότερους παράγοντες σε σχέση με του άνδρα».

ΠΟΡΝΟ: ΣΩΣΙΒΙΟ Η ΒΑΡΙΔΙ;

Πόσο έχει επηρεάσει η εξάπλωση του πορνό στη δι-εύρυνση των σεξουαλικών προβλημάτων;

«Η εξάπλωση του πορνό έχει κινήσει τα πράγματα προς δύο κατευθύνσεις» εκτιμά η Δέσποινα Λιμνιωτάκη. «Αφενός, έχει δημιουργήσει σε νεαρό κόσμο συγκεκριμένες εντυπώσεις για το σεξ, οι οποίες ενδεχομένως να μετατραπουν σε λανθασμένες αξιώσεις στο κρεβάτι αργότερα. Ίσως εκπλαγείτε αν σας πω ότι αρκετά έφηβα αγόρια είναι τρομοκρατημένα από αυτό το acting out και αναρωτιούνται αν στο σεξ περιμένει κάποιος να είσαι ακριβώς έτσι. Μερικά αναφέρουν ότι σχεδόν εξαναγκάζονται να παρακολουθούν πορνό μέσα στις αγορίστικες συντροφίες τους επειδή είναι ένα είδος “εμβάπτισης” στην ανδρική σεξουαλική συμπεριφορά και μια μέθοδος σύσφιξης των σχέσεων, στις αγοροπαρέες. Το πορνό εξάπτει τη φαντασία αλλά, σε πλείστες ψυχολογικές έρευνες, έχει συσχετιστεί με κακή σεξουαλική υγεία, με στρεβλές εντυπώσεις για το σώμα, με εξάρτηση και διαταραχές συναισθηματικότητας».

» Υπάρχει μια δεύτερη παράμετρος, που δεν έχει επαρκώς ερευνηθεί γιατί είναι καινούρια τάση: είναι η καταφυγή στο πορνό ως μέσο σεξουαλικής εκτόνωσης για άνδρες που θέλουν να αποσυνδέσουν το σεξ από οποιοδήποτε συναισθήμα που τους καταπιέζει ψυχολογικά και που συνήθως συναντάται στην καλλιέργεια μιας βαθύτερης σχέσης. Στην ψυχοθεραπευτική μαρτυρία, έχουμε παραδείγματα ανδρών που αγκαλιάζουν το πορνό εξ ολοκλήρου και αρνούνται τις σεξουαλικές επαφές της πραγματικής ζωής, με τη δικαιολογία ότι έχουν γίνει πολυσύνθετες και απλά δεν αντέχουν άλλο να μπαίνουν στον κόπο. Δεν θέλουν να κάνουν σεξ, θέλουν απλά να το βλέπουν ή έστω να το περιγράφουν (μέσω του sexting, το οποίο δεν προχωράει ποτέ παρακάτω). Η ψυχίατρος και ψυχαναλύτρια Marie France Hirigoyen γράφει ότι “αρκετοί βλέπουν την ερωτική σχέση ως μία ακόμη περιπλοκή σ’ έναν κόσμο όπου είναι ήδη δύσκολο να ζούμε”. Έτσι, η πραγματικότητα φαντάζει παραλυτική και το σεξ γίνεται εν πολλοίς εικονικό: ως πράξη, παραμένει στο κεφάλι μας, με όλη του τη μυσταγωγία, κλειδωμένο».

«Το πορνό μπορεί να επηρεάσει θετικά όταν χρησιμοποιείται στο ζευγάρι ως ερωτικό παιχνίδι για τον εμπλουτισμό των ερωτικών του φαντασιώσεων άρα και να βελτιώσει μέχρι κάποιο σημείο τη σεξουαλική του ζωή», υποστηρίζει η Μαρίνα Μόσχα, επισημαίνοντας παράλληλα ότι «μπορεί να λειτουργήσει και καταστροφικά ως προς τη σχέση όταν αντικαθιστά την επαφή με τον σύντροφο, καταλήγοντας αρχικά στη σεξουαλική απομάκρυνση και μετέπειτα στην ψυχική».

» Δυστυχώς, η ευκολία στη πρόσβαση στο διαδικτυακό πορνό έχουν δημιουργήσει αρκετά προβλήματα, όχι μόνο στα ζευγάρια, αλλά και γενικότερα στην ερωτική ζωή των ανθρώπων, καθώς εύκολα ο καθένας μπορεί να βλέπει πορνό και να αυνανίζεται, βρίσκοντάς το πιο “εύκολο”, χωρίς υποχρεώσεις και χωρίς κριτική “αν κάτι δεν πάει καλά”. Αποτέλεσμα να δημιουργείται μία εθιστική συμπεριφορά που μπορεί να προσφέρει ηδονή και σεξουαλική ικανοποίηση μέσα από τα αναρίθμητα σεξουαλικά σεναρία για όλα τα γούστα. Οι επιπτώσεις αρχίζουν και φαίνονται αργά ή γρήγορα, είτε πρόκειται για ζευγάρι, όταν το άλλο μέλος της σχέσης αρχίζει και υποτιμάται πως κάτι δεν πάει καλά εφόσον η ερωτική ζωή του ζευγαριού είναι σχεδόν μηδενική και “πιάνοντας στα πράσα” τον εθισμένο σύντροφο, τον οδηγεί στον ειδικό για να μη διαλυθεί η σχέση».

Μαρίνα Μόσχα

Αλλά και όταν δεν πρόκειται για ζευγάρι, και πάλι βλέπουμε τον εθισμένο θεατή να “βολεύεται” ικανοποιώντας τις ορμές του αυνανιστικά χωρίς να αναζητά την εύρεση σεξουαλικού παρτενέρ, ενώ σταδιακά αποφεύγει τις κοινωνικές συναναστροφές και κλείνεται όλο και περισσότερο σε έναν “δικό του κόσμο”, αυτόν της ηλεκτρονικής πορνογραφίας. Επίσης, αρκετά συχνά το εθισμένο στο πορνό άτομο δεν βλέπει απλά, αλλά πηγαίνει από βίντεο σε βίντεο για να καλύψει την επιθυμία του, που όμως δυστυχώς φαίνεται να μην μπορεί να ικανοποιηθεί. Αποτέλεσμα, να θέλει αχόρταγα και άλλο, και να φτάνει σε σημείο να παρακολουθεί για ώρες, αποκαυνωμένος το θέαμα. Τα προβλήματα που προκύπτουν στον άνδρα είναι η στυτική δυσλειτουργία, όταν μάλιστα συγκρίνει το πέος του με εκείνο των ανδρών που συμμετέχουν, καταναγκαστική αυνανιστική συμπεριφορά, όταν το άτομο λειτουργεί μηχανιστικά μέσα από μία “ηδονοβλεπτική” χωρίς ψυχική συμμετοχή σε αυτό που εξελίσσεται μπροστά του, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει συναισθηματική εμπλοκή που χρειάζεται με τον ερωτικό σύντροφο».

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗ: ΠΥΣΗ Ή ΚΑΡΑΜΕΛΑ;

Κατά πόσο μπορεί να βοηθήσει η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, υπό την έννοια ότι συζητάμε για το σεξ με γνώμονα την προστασία κι όχι την απόλαυση;

«Ακόμη χειρότερα, συζητάμε για το σεξ σαν να αφορά αποκλειστικά και μόνο στο σώμα και όχι σε ολόκληρο το σύστημα που συνυφαίνει τη βιολογία με τα εγκατεστημένα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις του περιβάλλοντος» λέει η κ. Λιμνιωτάκη και προσθέτει: «Οι σκέψεις που κάνουμε γύρω από το σεξ, η ψυχική μας κατάσταση, τα συναισθήματά μας και οι απορίες που δεν θα διατυπωθούν ποτέ ανοιχτά, δεν συνυπολογίζονται στα “μαθήματα” σεξουαλικής αγωγής που μάλιστα δεν διδασκόμαστε ποτέ συστηματικά, αλλά μάλλον τυχαία, μέσα από τα μίντια, τις παρέες και τις σειρές του Netflix, καθώς δεν υπάρχει κάποια διεπιστημονική, εκπαιδευτική διαδικασία αφιερωμένη στη σεξουαλική μας υγεία μέσα στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο ή σε άλλους ασφαλείς χώρους διαλόγου. Δεν μιλάμε ούτε για το φλερτ ή την ερωτική επιθυμία, για ψυχικές καταστάσεις που δεν περιλαμβάνουν τη σωματική επαφή, μέσα στις οποίες όμως κρύβονται πολλές απαντήσεις για τη στάση μας απέναντι στο σεξ».

«Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση αναφέρεται στη σωστή πληροφόρηση και γνώση γύρω από σεξουαλικά θέματα με κύριο στόχο την προστασία», τονίζει η κ. Μόσχα και εκφράζει την απογοήτευσή της, καθώς ενώ «είναι ένα θέμα που καίει, πολλοί γονείς είναι αντίθετοι, καθώς πιστεύουν ότι σεξουαλική αγωγή σημαίνει ότι θα μάθει το παιδί τους να κάνει σεξ ή ότι “θα ξυπνήσει νωρίτερα” και θα αναζητήσει την πρώτη του σεξουαλική φορά σε μικρότερη ηλικία». Συμπληρώνει μάλιστα πως «η σεξουαλική αγωγή αποτελεί πρόληψη για το παιδί εκείνο που μαθαίνει πώς μπορεί να προφυλάξει τον εαυτό του από παιδόφιλους και παιδεραστές, πώς να αντιδράσει, τι να κάνει. Πρόληψη επίσης και στον έφηβο που ενημερώνεται για τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, αλλά και πώς μπορεί να αποφύγει μία ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη. Έρευνες έχουν δείξει ότι η σεξουαλική αγωγή καθυστερεί στην ουσία την πρώτη σεξουαλική φορά στους εφήβους, καθώς αντιλαμβάνο-

Δέσποινα Λιμνιωτάκη

νται ότι θα προχωρήσουν στην πρώτη τους φορά επειδή το θέλουν και όχι επειδή το κάνουν οι φίλοι τους ή τους πιέζει το έτερον ήμισυ».

ΑΠΟΛΑΥΣΗ: ΤΟ ΙΕΡΟ ΔΙΣΚΟΠΟΤΗΡΟ

Είναι η απόλαυση, και η σεξουαλική, ένα ι-δανικό πεδίο πάνω στο οποίο μπορούμε να αλλάξουμε πράγματα που μας ενοχλούν και να γίνει καλύτερη η ζωή μας;

«Η απόλαυση, όσο και αν ακούγεται εύκολη υπόθεση, στην ουσία δεν είναι καθόλου» λέει η Μαρίνα Μόσχα. «Πόσοι άνθρωποι αλήθεια απολαμβάνουν ένα ωραίο φαγητό, ένα ωραίο τοπίο, χαίρονται στις διακοπές τους, ευχαριστιούνται μία έξοδο, ευχαριστιούνται και απολαμβάνουν το σεξ; Πόσοι είναι εκείνοι που επιτρέπουν στον εαυτό τους να χαρεί χωρίς ενοχές και πιστεύουν πως έχουν δικαίωμα στη χαρά;», διερωτάται. «Δυστυχώς, πολλές φορές οι άνθρωποι λειτουργούμε κάτω από πιεστικές συνθήκες που, ακόμα και αν δεν υπάρχουν τη συγκεκριμένη στιγμή, εξακολουθούμε και λειτουργούμε υπό πίεση, χωρίς να το αντιλαμβανόμαστε. Έτσι και στο σεξ, όταν γίνεται κάτι αντίστοιχο, συνήθως εμφανίζονται προβλήματα, εφόσον μπορεί να γίνεται “για να γίνει”». Από την πλευρά της, η ψυχολόγος Δέσποινα Λιμνιωτάκη, σημειώνει ότι «η απόλαυση ως έννοια και ως διεργασία έχει καταλήξει να θεωρείται από πολλούς πολυτέλεια, στο πλαίσιο του “τι ψάχνεις κι εσύ τώρα, εδώ υπάρχουν σοβαρά θέματα, δεν έχουμε να πληρώσουμε το ρεύμα, θέλεις να είμαι και καλός στο σεξ”». Η ίδια εκτιμά ότι «είναι δύσκολο να διεκδικείς την απόλαυση, αλλά αν κάποιοι και κάποιες είναι αρκετά γενναίοι για να κάνουν ένα τέτοιο ξεκίνημα, θα δουν σίγουρα τη ζωή τους να εμπλουτίζεται με ένα σωρό τρόπους: η υγιής σεξουαλική ζωή και η απόλαυση λειτουργούν ενισχυτικά προς τη συνολική ψυχική μας ισορροπία. Το σεξ τονώνει την αυτοπεποίθηση, είναι αγχωτικό και βελτιώνει τη διάθεση. Θα σας έλεγα και το άλλο: τα προβλήματα στο σεξ είναι ένας σημαντικός λόγος για να γυρίσεις σελίδα σε μια άχρωμη διαβίωση που έχει πάρει φθίνουσα πορεία».

ΣΕΞ: ΜΙΑ ΑΝΟΙΧΤΑ...

Ισχύει το ότι, το να είσαι ανοιχτός στο σεξ (ως έννοια) είναι ένας από τους πιο εύκολους τρόπους να αυξήσεις τη χαρά και την υγεία σου;

«Ναι αμέ, αν είναι και οι άλλοι ανοιχτοί. Αλλιώς είναι ένας σίγουρος τρόπος να καταλήξεις να ανακυκλώνεις αποφθέγματα περί ματαιότητας» σχολιάζει η κ. Λιμνιωτάκη και καταλήγει: «Δυστυχώς δεν είμαστε νησιά να επιβιώνουμε ολομόναχοι εν μέσω θαλασσοταραχής. Έτσι μπορεί κάποιος να κουβαλάει όλη την προοδευτικότητα του κόσμου σε ένα περιβάλλον στο οποίο ακόμα και μια ανοιχτή συζήτηση για το σεξ μπορεί να φέρει κάποιον σε δύσκολη θέση: πόσο μάλλον ένας ανοιχτός τρόπος ζωής».

«Το σεξ είναι ένα παιχνίδι μυαλού και σώματος. Για να είναι απολαυστικό και ηδονογόνο, χρειάζεται να είναι “εκεί” μυαλό και σώμα –χωρίς δηλαδή άλλες σκέψεις και οι δύο εραστές. Λέμε πως γενικά είναι βοηθητικό και ηδονογόνο το να είναι ανοιχτός κάποιος σε πειραματισμούς. Οι πειραματισμοί όμως δεν είναι ίδιοι για όλους, καθώς ο καθένας έχει τον δικό του ηθικό κώδικα που αν κοντραριστεί μαζί του, μπορεί να ενδώσει μεν σε έναν πειραματισμό, μετά όμως θα γεμίσει ενοχές και θα νιώσει άσχημα» σημειώνει η κ. Μόσχα. **A**

“*The situationship* είναι ο βασικός όρος για εκείνες τις σχέσεις που βρίσκονται στη διασταύρωση του “έχω σεξουαλικές επαφές” και του “είμαι σε σχέση”

ΕΝΑΣ ΜΠΟΥΥΜΕΡ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΝΑΒΕΙ ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ SITUATIONSHIP

«Κανένας πια δεν έχει σχέση, όλοι έχουν situationship». Όντως;..

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

«Να γράψεις για το situationship...», είπε φίλη ψυχολόγος, όταν της ζήτησα να προτείνει θέματα για τον τομέα σχέσεις/σεξ, τον οποίο δημοσιογραφικά αντιλαμβάνομαι σαν terra incognita – με προκαλεί να τον διαπλεύσω, μα ταυτόχρονα κινούμαι σε ακαρτογράφητα ύδατα. Όχι διότι δεν έχω ιδέα από σχέσεις, ωστόσο ουδέποτε μπήκα στη διαδικασία να τις κατατάξω με τόση (ασφυκτική) λεπτομέρεια. Κι αυτό το ταξίδι –ομολογώ– έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον απ' αυτό που εξ αρχής φαίνεται – ο ορίζοντας είναι μακρύς και κάπως έτσι χαρτογραφείς τις (συναισθηματικού τύπου) ανθρώπινες σχέσεις σε χαώδεις καιρούς. Ίσως αυτή είναι η σωστή λέξη: χάος. Μπορείς να βάλεις το χάος σε κουτάκι; Έχει νόημα; Κάποιοι το επιχειρούν, άλλοι το έχουν κάνει επάγγελμα (διαβάζοντας σχετικά, διαπίστωσα ότι υπάρχει κόσμος που bioπορίζεται ως... relationship coach).

Θα πω την αμαρτία μου: όταν διάβασα τον όρο «situationship», το μυαλό μου πήγε στην Καταστασιακή Διεθνή και στους ντανταϊστές, ένα κίνημα που οδήγησε στον Μάν του '68 – στόχος ήταν η κατάργηση των ορίων μεταξύ τέχνης και καθημερινής ζωής κι από πίσω υπήρχε θεωρητικό υπόβαθρο. Ένωσαν άραγε οι καταστασιακοί της εποχής την ανάγκη να ορίσουν τις σχέσεις τους με ταμπέλες; Αγνού. Οι σημερινοί «σιτουεσιονιστές» το κάνουν ή τέλος πάντων τους διατρέχει μία αγωνία...

Η φίλη ψυχολόγος, στην προσπάθεια να λύσει την απορία μου «τι είναι αυτό;», έδωσε μια ερμηνευτική βάση, μία πυξίδα άλλως πως: «Όλοι θα συμφωνήσουν στο ότι οι σύγχρονες σχέσεις έχουν μια ρηχότητα πάνω στην οποία οικοδομείται το situationship. Φοβάσαι και να ρωτήσεις “πού βαδίζουμε;” ή “τώρα, σε τι φάση βρισκόμαστε;”, μην αισθανθείς ο άλλος ότι πνίγεται. Ενώ μέσα τους όλοι ψοφάνε για συναίσθημα. Μάλιστα... Τουλάχιστον δεν έκανε διάκριση ανάμεσα στα φύλα, καθώς από μία σειρά αναγνώσεων προκύπτει ότι συναντάς τον όρο situationship κατ' εξοχήν σε γυναικεία περιοδικά/σαιτ.

Όταν διερωτήθηκα αν υπάρχει ελληνική μετάφραση στο situationship, η φίλη είπε: «Δεν ξέρω αν υπάρχει κάτι επίσημο, εγώ θα χρησιμοποιούσα χιουμοριστικά το “είναι πολύπλοκο, άσ' το”».

— ΨΑΧΝΟΝΤΑΣ ΟΡΙΣΜΟ

Κάπως έτσι ξεκίνησε η αναζήτηση μπας και ξεδιαλύνει αυτό το κουβάρι. Στο *masterclass.com* η **Έμιλι Μορς**, ειδική στο «σεξ και την επικοινωνία», δίνει τον παρακάτω ορισμό: «Το situationship είναι μια αδέσμευτη, απροσδιόριστη ρομαντική σχέση μεταξύ δύο ανθρώπων, που σημαίνει ότι εκείνοι σε αυτόν τον τύπο σχέσης δεν έχουν θεμελιώσει τι είναι ο ένας για τον άλλον. Αν και μπορεί να μοιάζει με τη σχέση των φίλων με οφέλη (friends with benefits), οι δύο αυτοί όροι δεν σημαίνουν το ίδιο πράγμα. Μια σχέση “φίλων με οφέλη” είναι όταν κάνουν περιστασιακό σεξ χωρίς να αναλαμβάνουν την πτυχή της δέσμευσης. Το situationship, από την άλλη, στερείται επίσημης ετικέτας. Μπορεί να είναι προσωρινό (όπως αν μόλις ξεκινήσατε να βγαίνετε μερικά ραντεβού με κάποιον και είναι πολύ νωρίς για να τοποθετήσετε ταμπέλες στη σχέση), ή μπορεί να συνοψίσει ολόκληρη τη σχέση».

Τον όρο τον εισήγαγε στη δημόσια σφαίρα το 2017 ένα άρθρο του αμερικανικού *Cosmopolitan*, στο οποίο η **Καρίνα Χσιέχ** –στην προσπάθειά της να δώσει έναν ορισμό– έγραψε ότι αυτού του είδους οι σχέσεις είναι εξ ορισμού διφορούμενες. «Το situationship είναι ο βασικός όρος για εκείνες τις σχέσεις που βρίσκονται στη διασταύρωση του “έχω σεξουαλικές επαφές” και του “είμαι σε σχέση”. Είναι ένας τρομακτικός γκρεμός, ένα σχίσμα ανάμεσα στο “περισσότερο από σεξουαλικές επαφές” και το “τα έχουμε”, όπου ένα απλό ερώτημα του τύπου “τι είμαστε;” μπορεί να βγάλει εκτός ισορροπίας ολόκληρο το σύστημα».

Στη συνέχεια του κειμένου, δίνεται μία ακόμα διευκρίνιση για να πέσει περισσότερο φως: «Εάν το “friends with benefits” είναι δύο άνθρωποι με πλατωνική φιλία και σεξουαλικές επαφές, το situationship είναι μια σύνδεση με συναισθηματικά οφέλη. Πρέπει να υπάρχει κάποιο συναίσθημα. Αν δεν υπήρχαν συναισθήματα, θα ήταν απλώς μια αμιγώς σεξουαλική σχέση».

Το κείμενο συνέχιζε επί μακρόν, προσπαθώντας να διυλίσει έναν συναισθηματικό κώνωπα, σε βαθμό που απορείς για το αν τεχνητά δημιουργείται μια τρύπα προβλημάτων ώστε ο αναγνώστης να πέσει μέσα αναζητώντας τον εαυτό του (και τη λύση των προβλημάτων του) στην ανάλυση. Για παράδειγμα: «Παρά το μελάνι που έχει κυθεί για το πόσο τοξική είναι η κουλτούρα της περιστα-

σιακής σεξουαλικής σύνδεσης, το situationship είναι πιο καταστροφικό. Δεν αισθάνεσαι ότι έχεις δικαίωμα στα συναισθήματά σου. Δεν μπορείς να είσαι θυμωμένος ή λυπημένος, ούτε καν να συνοψίζεις στους φίλους σου ότι σε έδιωξε, επειδή εξ αρχής δεν ήσουν σε σχέση».

Σε αντίστοιχο κείμενο, αρκετά μεταγενέστερο (Δεκέμβριος του 2022), η **Άλις Πόρτετ** στο *Mashable*, αποπειράται να ξεκαθαρίσει την εικόνα: «Η εξεύρεση ενός ορισμού για το situationship μπορεί να είναι δύσκολη, καθώς είναι πολύπλοκο από τη φύση του. Αλλά γενικά πιστεύεται ότι είναι μια σεξουαλική ή/και ρομαντική σχέση που δεν έχει επίσημο όριο ή ταμπέλες, όπως να αποκαλείς κάποιον το “αγόρι σου” ή το “κορίτσι σου”. Προηγουμένως, οι άνθρωποι μπορεί να ντρέπονταν να βρίσκονται σε situationship και ίσως να χρησιμοποιούσαν τη λέξη για να παραπνευθούν για αυτό».

Στη συνέχεια, βάζει στην εξίσωση τις συζητήσεις για τη συναισθητική μη μονογαμία και λοιπά εναλλακτικά μοντέλα σχέσεων, που εξελίσσονται με τα dating apps. Σχετικές αναλύσεις σημειώνουν ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα τελευταία δύο χρόνια, η αύξηση του ποσοστού των ανθρώπων που αναζητούν μη μονογαμικές σχέσεις στις σχετικές πλατφόρμες αγγίζει το 250%.

Σύμφωνα με τη **Δρ Κάρολιν Γουέστ**, ειδικό για θέματα σεξ στο Bumble: «Οι άνθρωποι βλέπουν όλο και πιο θετικά το situationship, δίνοντας στον εαυτό τους την ευκαιρία να δοκιμάσουν εάν τα συναισθήματα αναπτύσσονται οργανικά, ενώ παράλληλα παρέχουν τον απαραίτητο χρόνο για την οικοδόμηση βαθύτερων συνδέσεων». Και προσθέτει: «Σας επιτρέπει να αξιολογήσετε τη συμβατότητα σας και να μετρήσετε εάν ταιριάζουν τα “μου αρέσει/δεν μου αρέσει” ή εάν υπάρχουν red flags που εμφανίζονται στην πορεία». Το Mashable βάζει στο μικροσκόπιο το ενδεχόμενο τα πράγματα να εξελιχθούν αρνητικά: «Το situationship μπορεί να λειτουργήσει για εσάς κάποια στιγμή, αλλά όταν αρχίζει να προκαλεί περισσότερο άγχος και δράμα παρά ευτυχία και ικανοποίηση, μάλλον ήρθε η ώρα να συζητήσετε για να το μετατρέψετε σε κάτι περισσότερο ή να το τελειώσετε. Αλλά πώς χωρίζεις με κάποιον που δεν έχεις καν σχέση;».

— ΤΑΞΗ ΣΤΟ ΧΑΟΣ

«Είναι φοβερές οι φυλακές του μυαλού», μου είπε η φίλη ψυχολόγος όταν συζητήσαμε σε πρώτη φάση το θέμα, σημειώνοντας ότι μια σειρά από «μήπως» καταστρέφουν όλες τις πιθανότητες για σύνδεση. Υπήρχε πάντα ο «φόβος του συναισθήματος» ή είναι μια καινοφανής κατάσταση; Μία άλλη φίλη, κοινωνική λειτουργός, μου απάντησε: «Δεν θέλεις να εκφράσεις συναίσθημα για να μην εκτεθείς, για να μη φας άκυρο, για να μη φανεί ότι πιέζεις. Από την άλλη κάνεις σεξ χάριν σεξουαλικής απελευθέρωσης και γιατί, εδώ που τα λέμε, το έχεις και ανάγκη. Αλλά το πού πάει όλο αυτό και το αν υπάρχει δέσμευση και αποκλειστικότητα –λέξεις μάλλον τρομακτικές– είναι μια συζήτηση που δεν γίνεται ποτέ, για κάποιον απροσδιόριστο λόγο».

Οι ανθρώπινες σχέσεις –και δη οι ερωτικές– είναι από τη φύση τους χαοτικές, καθώς υπάρχει μια διαρκής αλληλεπίδραση αλλότριων προσωπικοτήτων που (μετα)φέρουν το παρελθόν τους εν είδει εμπειρίας και βάσει αυτού γίνεται η ζύμωση. Πιο απλά, όταν δύο άνθρωποι (αρχίζουν να) γνωρίζονται, ωσεί παρόντες είναι και όλοι/όλες οι πρώην με το συναισθηματικό αποτύπωμα που άφησαν.

Επίσης, πώς μπορείς να ξέρεις εξ αρχής πού θα σε οδηγήσει μια γνωριμία; Υπάρχουν ιστορίες ανθρώπων που γνωρίστηκαν μέσω dating apps (με σεξουαλική στόχευση), παντρεύτηκαν και ζουν ευτυχισμένοι. Κι όλο αυτό το ψηφιακό σύμπαν που διατρέχει τις γνωριμίες δίνει μια αίσθηση σούπερ μάρκετ – ο άνθρωπος που θα γνωρίσεις είναι κάτι σαν προϊόν, ένα σαμπουάν που αν δεν σου αρέσει θα πάρεις άλλο και δεν τρέχει τίποτα (τρέχει, διότι είμαστε άνθρωποι και όχι προγράμματα που λειτουργούν με κάποιον αλγόριθμο). Η αλήθεια είναι ότι οι σχέσεις γίνονται όλο και πιο σύνθετες στο πέρασμα του χρόνου, αλλά –άραγε– έχει αυτό λογική βάση ή οι νέες (ψηφιακές) δυνατότητες που έκαναν τις ανθρώπινες επαφές λιγότερο απλές;

Συμπέρασμα: Υπάρχει μία οριογραμμή, αλλά έχει τέτοια πλαστικότητα που κατά το δοκούν μπορεί να οριστεί ξανά και ξανά... Το situationship είναι η γκριζα ζώνη των σχέσεων – τα πάντα θα μπορούσαν να είναι απλά, αν δεν τα κάναμε μόνοι μας πολύπλοκα.

CYBER SEX

ΓΙΑΤΙ ΚΑΠΟΙΟΙ ΤΟ ΠΡΟΤΙΜΟΥΝ;

Χρήστες του Omegle εξηγούν ότι «το sex είναι μια άλλη ιστορία, για άγρια θηρία, μια τρελή ταλαιπωρία», όπως έχουν πει και τα Ημισκούμπρια

Της **ΜΑΡΙΑΣ-ΙΩΑΝΝΑΣ ΣΙΓΑΛΟΥ**

Τι φορές τώρα;», μια ερώτηση που δεν θα ακούσετε ποτέ στο διά ζώσης σεξ, η οποία όμως είναι η πιο κλασική και διαχρονική ατάκα για να ξεκινήσει κανείς το cyber sex (=διαδικτυακό σεξ). Ίσως γιατί είναι ο πιο κομψός τρόπος πρότασης και γιατί, αν ο συνομιλητής δεν είναι στην ίδια φάση, δεν θα παρεξηγηθεί. Το cyber sex δεν είναι κάτι νέο, ωστόσο ολοένα και αυξάνεται η συμμετοχή των ανθρώπων σε αυτό. Είναι φαινόμενο που έχει διαδοθεί αρκετά και στη χώρα μας, κυρίως την τελευταία δεκαετία –ιδιαίτερα στους καιρούς της καραντίνας– και αφορά τη χρήση διαδικτύου για συνομιλίες σεξουαλικού περιεχομένου σε chat rooms, το λεγόμενο sexting ή τη χρήση βιντεοκάμερας, με σκοπό την ηδονή και την οργανισμική κορύφωση με αυνανιστικό τρόπο. Και ενώ η πανδημία πέρασε, κι εμείς επιστρέψαμε στην κανονικότητα, φαίνεται πως το διαδικτυακό σεξ δεν παραχώρησε τη θέση του στο κανονικό. Έχετε αναρωτηθεί γιατί; Επειδή τα αποτελέσματα έρευνας είναι απλοί αριθμοί και επειδή οι άνθρωποι είναι αυτοί που «μιλούν από μόνοι τους», αποφάσισα η ίδια να το ψάξω. Μπήκα στο Omegle, μια online εφαρμογή που συνομιλείς με αγνώστους σε chat ή με κάμερα με κύριο σκοπό να κάνεις διαδικτυακό σεξ. Εκεί δεν έχεις προφίλ, καμία φωτογραφία, ούτε καν ψευδώνυμο. Παρουσιάζεσαι ως «Stranger» και στην περίπτωση του chat, ξεκινάς τη συνομιλία, συνήθως με το γράμμα K ή A, για να δηλώσεις το φύλο σου. Η αλήθεια είναι πως οι περισσότεροι δεν ήταν πρόθυμοι να συζητήσουν, αλλά να μπουν «στο ψητό». Τις απαντήσεις μου όμως τις πήρα. Παρακάτω είναι οι λόγοι που το cyber sex για κάποιους δεν είναι υποκατάστατο, αλλά η πρώτη επιλογή.

ΣΕΞ ΣΕ ΚΡΟΝΟ DT

Οι περισσότεροι αναφέρουν πως το cyber sex είναι πολύ πιο εύκολο και γρήγορο. Στο διαδίκτυο μπορείς να κάνεις σεξ ανά πάσα ώρα και στιγμή και όχι την κλασική ώρα αιχμής, μετά τα μεσάνυχτα. «Όταν έχεις όρεξη ανοίγεις το κινητό ή το laptop και κάνεις σεξ στο πι και φι» λέει ο «Νίκος», 27 ετών. «Δεν χρειάζεται να είναι 4 τα ξημερώματα και να ψάχνεις αυτή την ξεχασμένη επαφή για booty call (ενν. κανόνισμα αποκλειστικά και μόνο με σεξουαλικό περιεχόμενο), που μπορεί μάλιστα να μην ανταποκριθεί και να ψάχνεσαι. Μεγάλη ταλαιπωρία!»

ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΙΟ ΚΡΥΦΩΝ ΦΑΝΤΑΣΙΩΣΕΩΝ

Πίσω από την ανωνυμία μπορείς να ζητήσεις τα πάντα χωρίς αναστολή. Οι χρήστες ισχυρίζονται ότι το cybersex είναι ο καλύτερος τρόπος εκπλήρωσης των πιο κρυφών φαντασιώσεων, εκείνων που κάποιος θα δίσταζε να ικανοποιήσει στις διά ζώσης συνεντεύξεις. «Μπορείς να παίξεις όποιο σεξουαλικό παιχνίδι θες, να αποκαλύψεις τα διε-

στραμμένα γούστα σου, ακόμη και με τα πιο extreme εξαρτήματα που θα σου χαρίσουν πρωτόγνωρα έντονους οργανισμούς» λέει ο «Κώστας», ετών 23. «Δεν σε νοιάζει τι θα πει ο άλλος, κατά 99% δεν έχετε κανέναν κοινό γνωστό». Εγώ, από την άλλη, αναρωτιέμαι πού πήγε το γνωστό ρητό «στο σεξ όλα επιτρέπονται»; Μήπως τελικά ισχύει μόνο στο διαδικτυακό;

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΑΝΕΒΑΖΕΙ ΤΗ ΛΙΜΝΙΝΤΟ

«Μπορείς να χτίσεις ένα alter ego, που θα είναι ακριβώς όπως το είχες φανταστεί» αναφέρει η «Κορίνα», ετών 34. Πράγματι, μπορεί κάποιος να συστηθεί με ένα όνομα που ακούγεται πιο sexy (βλ. Κορίνα) και να προσδώσει στον εαυτό του άλλα χαρακτηριστικά από αυτά που έχει. Έτσι, κάθε φορά χτίζει διαφορετικές περσόνες, οι οποίες δεν θα αποκαλυφθούν. Αυτό ισχύει και για τον συνομιλητή. «Το γεγονός ότι δεν ξέρεις ποιον ακριβώς έχεις απέναντί σου και παρ' όλα αυτά, θες να προχωρήσεις, σε εξιτάρει» συμπληρώνει. Αυτά φυσικά, ισχύουν στο διαδικτυακό σεξ χωρίς κάμερα, γιατί στην αντίθετη περίπτωση «οι μάσκες πέφτουν».

ΔΕΝ ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΑΠΙΣΤΙΑ

Δύο χρήστες του Omegle που είναι σε σχέση –ο ένας παντρεμένος και η μία σε μακροχρόνια σχέση– αναφέρουν πως το cyber sex είναι ο τρόπος να κάνουν σεξ με άλλους ανθρώπους χωρίς να θεωρείται απιστία. «Είναι κάτι παραπάνω από το να σε πιάσει η γυναίκα σου να χαζεύεις σε pornosite, αλλά πολύ καλύτερο από το να σε πιάσει στο κρεβάτι με άλλη. Πώς να μιλήσουμε για απιστία όταν δεν έχω αγγίξει καν το χέρι του τρίτου προσώπου;» λέει ο παντρεμένος άνδρας που προτίμησε να μη δώσει ούτε ψευδώνυμο.

ΚΑΜΙΑ ΔΕΣΜΕΥΣΗ

Το cyber sex δεν προκαλεί δεσμεύσεις. «Κλείνεις απλά μια οθόνη και δεν χρειάζεται δικαιολογία στο γιατί απομακρύνθηκαν» αναφέρει ο «Γιώργος», ετών 25. Δεν μπορείς να κάνεις καμιά ερώτηση σχετικά με το «πού πηγαίνει όλο αυτό» γιατί απλούστατα συμβαίνει σε ένα παράλληλο σύμπαν, αυτό του κυβερνοχώρου. Εκεί δεν χωράνε ούτε γκρίνιες, ούτε εξηγήσεις, ούτε δεσμεύσεις. Ακόμα και αν η κατάσταση θυμίζει «friends with benefits», δεν είναι το ίδιο, γιατί ας μη γελιόμαστε στην τελευταία περίπτωση αργά ή γρήγορα ένας από τους δύο θα αισθανθεί κάτι παραπάνω και ενδεχομένως ο άλλος δεν θα είναι έτοιμος να του το δώσει. Οπότε; Αποφεύγουμε τα δράματα με το cyber sex. Ψεκάστε (ενν. τις δαχτυλιές της οθόνης), σκουπίστε, τελειώσατε.

SAFE SEX

Στο διαδικτυακό σεξ τα πάντα είναι δυνατά και με ασφάλεια – χωρίς σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, χωρίς

μολύνσεις, χωρίς ανησυχίες, χωρίς ρίσκο, με το μεγαλύτερο κίνδυνο κάποιος να καταχραστεί το υλικό. Το κανονικό σεξ μπορεί να είναι αποτρεπτικό για κάποιους ανθρώπους που είναι πολύ αγχώδεις. «Δεν έχω μόνιμη σχέση, οπότε προτιμώ να αναζητήσω ευχαρίστηση στο διαδίκτυο από το να βρεθώ από κοντά με έναν άγνωστο, που δεν ξέρω τις προθέσεις του. Μπορεί να είναι άγριος ή και δολοφόνος» αναφέρει μια κοπέλα, ετών 21. Και πράγματι, πώς να την πείσω για κάτι διαφορετικό με τόσο εγκληματικότητα γύρω μας; Της είπα το κλασικό: «Ψάξε μέσα από παρέες» και το αφήσαμε εκεί. Ακόμη, υπάρχουν γυναίκες που ανησυχούν για τυχόν ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη. «Εδώ, δεν υπάρχει κανένα άγχος να μείνω έγκυος. Παίζω ελεύθερα και ξέγνοιαστα» αναφέρει μια άλλη. Της υπενθύμισα τη χρήση του προφυλακτικού ως game changer και αποχώρησα σπύχως από το chat.

ΚΑΝΕΝΑΣ ΦΟΒΟΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ

«Δεν κρίνεσαι για τις επιδόσεις σου» αναφέρει ο/η «Sex Pistol», ετών 41. Δεν ξέρω αν ήταν άνδρας ή γυναίκα, δεν μου το αποκάλυψε. «Επίσης, γνωρίζεις καλά πως να αυτοϊκανοποιηθείς, οπότε το σεξ δεν μπορεί να είναι κακό» συμπληρώνει. Την ίδια στιγμή, σκέφτομαι ότι ιδιαίτερα για πρόσωπα δειλά, εσωστρεφή και μοναχικά, που δυσκολεύονται στις κοινωνικές συναναστροφές, πόσο μάλλον στις ερωτικές, το cyber sex ενδεχομένως τους λύνει τα χέρια –ή έτσι νομίζουν.

ΠΕΜΕ ΑΝΤΙΟ ΣΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ

Όσο και να λέμε ότι ζούμε σε μια φιλελεύθερη εποχή –πιο πολύ για να το πιστέψουμε–, οι άνθρωποι κατακρίνονται για τις σεξουαλικές τους επιλογές και τη συχνότητα που αλλάζουν τον παρτενέρ τους. «Στο διαδικτυακό σεξ μπορείς να πας με πολλά άτομα την ίδια μέρα και των δύο φύλων και να μην τρέχει τίποτα. Ούτε γάτα, ούτε ζημιά», αναφέρει ο «Πέτρος» που είναι bi και δεν το έχει εκμυστηρευτεί σε κανέναν στην πραγματική ζωή.

Ακούγοντας όλα αυτά μια απορία μου έρχεται στο μυαλό. Πώς γίνεται να θεωρούμε το σεξ καλύτερο, όταν λείπουν δύο βασικές αισθήσεις: της γεύσης και της αφής; Απομακρυνόμαστε και αυτή είναι ακόμη μια απόδειξη. Προτιμάμε να συστηνόμαστε πίσω από μια οθόνη και να μιλάμε πίσω από ένα ηλεκτρολόγιο ή ένα μικρόφωνο. Αποφεύγουμε να κυνηγήσουμε, να διεκδικήσουμε, να αποκτήσουμε. Λένε ότι «το να κάνεις σεξ είναι το πιο εύκολο πράγμα στην εποχή μας». Όχι και τόσο, απ' ό,τι φαίνεται.

Δεν κάνεις ερω-
τήσεις σχετικά
με το «πού πη-
γαίνει όλο αυτό»
γιατί απλούστα-
τα συμβαίνει σε
ένα παράλληλο
σύμπαν. Κι εκεί
δεν χωράνε γκρί-
νιες, εξηγήσεις,
δεσμεύσεις.

ΤΟ BURNOUT ΤΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΡΑΝΤΕΒΟΥ ΚΑΙ Η... ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ ΛΥΣΗ

Για τη γενιά που μεγάλωσε αναλογικά, η ψηφιακή ζούγκλα μοιάζει κακοτράχαλη. Μπορεί να σε βοηθήσει σε μία γνωριμία που αλλιώς δεν θα είχες, αλλά μπορεί τελικά να αποβεί ψυχοφθόρα και ενοχλητική συναλλαγή.

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

Ας κάνουμε ένα ταξίδι στον χρόνο: Είμαστε στα μέσα της τελευταίας δεκαετίας του περασμένου αιώνα. Λύκειο. Πατάω τα πλήκτρα του τηλεφώνου – έχουμε προοδεύσει, δεν γυρίζω τη ροδέλα του καντράν. Σχηματίζω τον αριθμό του σταθερού τηλεφώνου της Λ. Το σκάνει ο πατέρας της, χάνω τη γη κάτω από τα πόδια μου. Βρίσκω θάρρος, παίρνω βαθιά ανάσα, τη ζητήσα (δεν θυμάμαι τι είπα, το άγχος περίσσευε). Έλειπε, απογοητευτικά, αλλά με κάλεσε η ίδια μετά (διότι ενδεχομένως μου έκοψε και άφησε τον τηλεφωνικό αριθμό του σπιτιού μου ή τον βρήκε η ίδια – συμμαθήτρια γαρ, εύκολο).

Για την ιστορία (τέτοια ραντεβού ανήκουν σε μία μακρινή χρονική στιγμή που παραπέμπει στην... Ιστορία) βγήκαμε εκείνο το βράδυ και εν τέλει κάναμε σχέση. Όλα ξεκίνησαν από μία κλήση ανάμεσα σε σταθερά τηλέφωνα (η κινητή ήταν σε αρχαϊκή μορφή τότε, με κάτι συσκευές ογκώδεις, προνόμιο των businessmen). Η γνωριμία –το απαραίτητο intimacy, αν θέλετε– έγινε σταδιακά. Μολονότι αυτό το έζησα πριν από 28 χρόνια, η αφήγηση, αυτή τη στιγμή, μοιάζει με περιγραφή μουσειακού εκθέματος. Ήταν το λεγόμενο αναλογικό ραντεβού που –ίσως– οδηγεί σε σχέση. Πάμε παρακάτω: Λίγα χρόνια μετά, ενώ βρίσκομαι για σπουδές στην Αγγλία, ένας τρόπος για να εξοικειωθούν οι φοιτητές –και δη οι αλλοδαποί, που ζουν μακριά από τη μαμά πατρίδα– με αυτό το καινούργιο πράγμα που ονομαζόταν Ίντερνετ, ήταν οι συνομιλίες στο mIRC (οι παλιοί ίσως θυμάστε ρεπορτάζ της εποχής για τα σκοτεινά... chat rooms). Εκεί χρησιμοποιώντας ψευδώνυμο γνώρισα την Ε. Το πρόβλημα ήταν ότι εκείνη σπούδαζε στην Αθήνα κι εγώ στο μακρινό Πλίμουθ – επίσης δεν υπήρχε τρόπος απευθείας επικοινωνίας (εννοώ τις αναρίθμητες εφαρμογές που έχουμε σήμερα) παρά μόνον να ανανεώσουμε χρονικά το ραντεβού στην τελευταία συνομιλία μέσω της ομάδας #hellas (ή δεν θυμάμαι τι...). Για να δει ο ένας πώς μοιάζει ο άλλος (εδώ οι G zeners ίσως έχουν άγνωστες λέξεις) έπρεπε να... σκανάρουμε αναλογικές φωτογραφίες μας (μετάφραση: παλιά υπήρχαν κάμερες με φιλμ, το οποίο πηγαίναμε σε φωτογράφους που εκτύπωναν τις φωτογραφίες και τις είχαμε σε απλή μορφή), τις οποίες βάζαμε σε δισκέτες και κάπως τις στέλναμε, δεν θυμάμαι πώς, αλλά έπαιρνε χρόνο. Τελικά την Ε. τη συνάντησα στην Αθήνα, Πάσχα, γνωριστήκαμε από κοντά, υπήρξε μία σχέση που δεν προχώρησε λόγω απόστασης. Το ότι προηγουμένως είχαμε συζητήσει τόσο, βοήθησε στο πιο άμεσο intimacy και την επιτάχυνση των διαδικασιών. Σε αυτή την περίπτωση είχαμε μία «αρχαϊκού» τύπου ψηφιακή γνωριμία που αξιοποίησε το αναλογικό κερκτημένο.

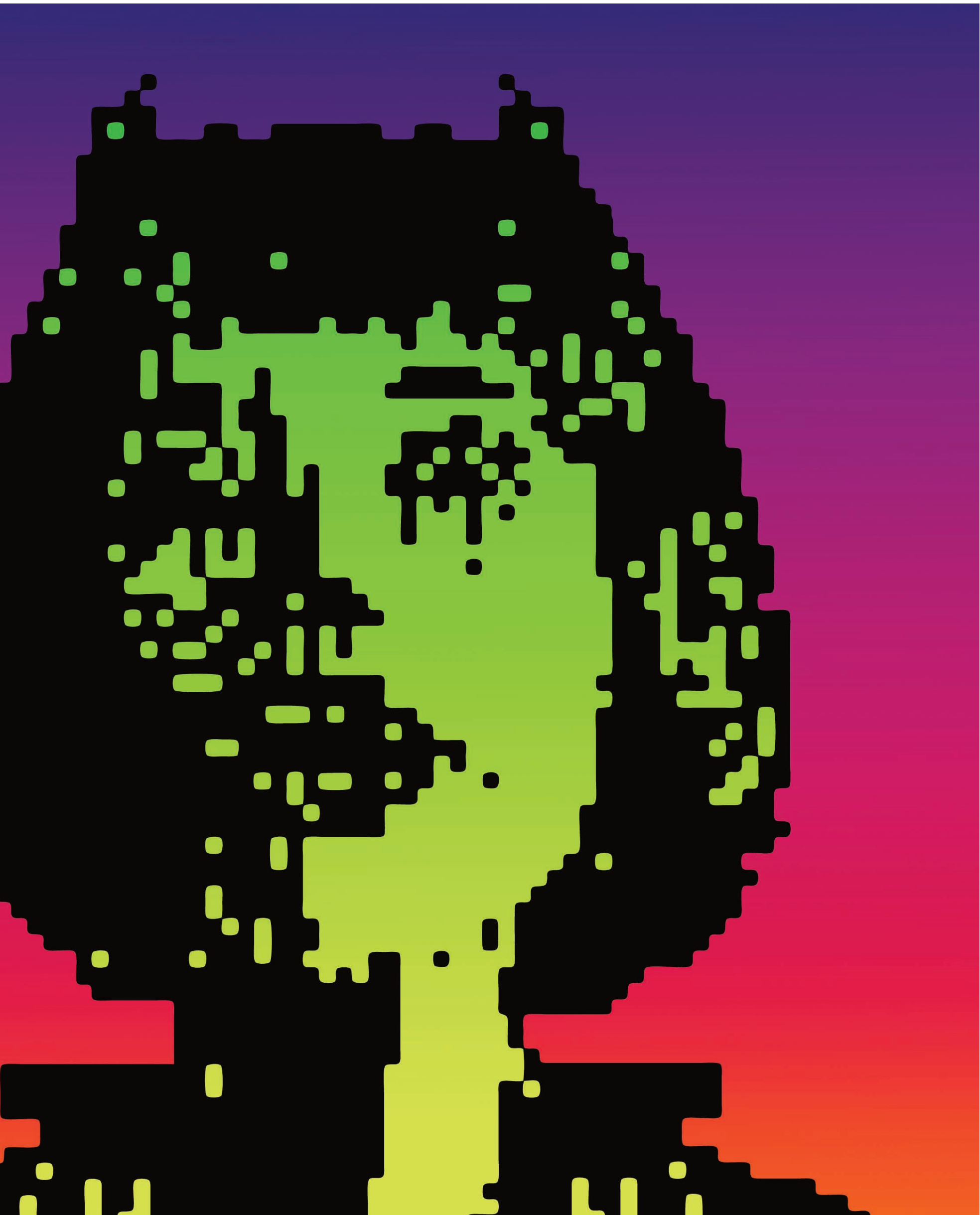
Τι με έκανε να θυμηθώ το αναλογικό παρελθόν των σχέσεων (μου); Ένα ρεπορτάζ του *Guardian*, που λίγο πολύ αφορούσε στη γενιά μου – το ηλικιακό τόξο 35-55 ετών. Συνοπτικά, το βρετανικό μέσο φιλοξενούσε μία σειρά απόψεων ανθρώπων που αφού περιπλανήθηκαν με μεγάλη αποτυχία στο σύμπαν των dating apps, βρήκαν την αγάπη, τον έρωτα ή τέλος πάντων μία νορμάλ σχέση με τρόπο αναλογικό – οδηγός τους ήταν η εμπειρία του παρελθόντος, χωρίς ωστόσο αυτό να τους καθιστά ερωτικούς λουδίτες. Τι εννοούμε; Οι Βρετανοί που φιλοξενούνται στο ρεπορτάζ περιγράφουν ιστορίες που κάλλιστα μπορεί να πει κάποιος Έλληνας ή ο οποιοσδήποτε δυτικός πολίτης αυτής της ηλικίας (με τις μικρές αναπόφευκτες πολιτισμικές διαφοροποιήσεις): ότι η όλη φάση θυμίζει σούπερ μάρκετ στο

οποίο ο καθείς είναι προϊόν, το οποίο πουλάει με το προσωπικό του μάρκετινγκ. Ως εκ τούτου, οι ψευδείς πληροφορίες αφθονούν και μοιάζουν με αναπόφευκτο μέρος του παιχνιδιού. Τη στιγμή που ο άλλος σε αντιλαμβάνεται σαν προϊόν (όπως κι εσύ εκείνον) τα πάντα μπαίνουν σε επιταχυντή: μειώνεται η διαδικασία της εις βάθος γνωριμίας, η ενσυναίσθηση δεν μοιάζει απαραίτητη αρετή, ο άλλος (άνδρας ή γυναίκα) μπορεί άκοπα και άφοβα να βγάλει όλα τα συμπλέγματά του πάνω στον «άγνωστο» που βρέθηκε μπροστά του και –σε τελική ανάλυση– να πας για μαλλί και να βγεις κουρεμένος: αντί για σχέση, για να νιώσεις πιο όμορφα, φεύγεις ράκος συναισθηματικά.

Οι πρωταγωνιστές του ρεπορτάζ στον *Guardian*, αφού περιέγραψαν την πλήρη αποτυχία τους στις εκ του σύγγυς επαφές με ανθρώπους που γνώρισαν στα dating apps, διηγούνται πώς στη συνέχεια (κι αφού έσβησαν τις εφαρμογές), γνώρισαν –out of the blue– με τρόπο απολύτως αναλογικό τους ανθρώπους με τους οποίους έκαναν σχέσεις (που κρατάνε).

Πατί, όμως, οι σχέσεις (ή, έστω, οι επαφές-γνωριμίες) μέσω των apps μοιάζουν να κουβαλάνε ένα πεπρωμένο αποτυχίας; Μήπως η τεχνητή νοημοσύνη δεν έχει προχωρήσει επαρκώς σε αυτό τον τομέα; Μήπως επειδή τα apps είναι επιχειρήσεις με στόχο το κέρδος θέλουν οι πελάτες, όχι μόνο να είναι ευχαριστημένοι, αλλά και να επιστρέφουν; Μήπως αυτή η διαρκής σάρωση των φωτογραφιών είναι μία ψυχοφθόρος διαδικασία καθώς συνειδητά εκείνη τη στιγμή εμπορευματοποιείς κάτι το αντικειμενικά όμορφο, όπως είναι ο έρωτας, άρα συνδράμεις σε μία μετάλλαξη με αρνητικές παραφυάδες; Ποιος ξέρει; Ενδεχομένως οι απαντήσεις να βρίσκονται σε σειρά πραγμάτων, που για τον καθένα έχουν το ειδικό τους βάρος. Για τη γενιά που μεγάλωσε αναλογικά (αναλογικές ήταν και οι πρώτες σχέσεις) η ψηφιακή ζούγκλα μοιάζει κακοτράχαλη. Μπορεί να σε βοηθήσει σε μια γνωριμία που αλλιώς δεν θα είχες, αλλά –όπως φαίνεται– όλο αυτό μπορεί τελικά να αποβεί μια ψυχοφθόρα και ενοχλητική συναλλαγή. Οι ψηφιακοί ιθαγενείς της γενιάς Z, γεννημένοι σε ένα digital σύμπαν, έχουν τους δικούς τους κώδικες επικοινωνίας και έτσι διαμορφώνονται –το πού θα πάνε, θα το δείξει η ιστορία. Ίσως σε 25 χρόνια κάποιος αντίστοιχος 45αρης θα επιχειρήσει μια παρόμοια ανάλυση και καλή του τύχη. Οι digital έποικοι ωστόσο είναι εδώ, ο χρόνος δεν περισεύει, οι αποτυχίες κοστίζουν (ψυχικά και συναισθηματικά) και το υβριδικό αυτό μοντέλο γνωριμιών-σχέσεων δεν είναι σίγουρο ότι δουλεύει επαρκώς για όλους – ειδικά για αυτούς με μεγαλύτερη συναισθηματική ευαλωτότητα.

Μιλώντας με μία φίλη, ενώ έγραφα αυτό το κείμενο, μου είπε: «Γράψε ότι, στο τέλος της ημέρας, οι άνθρωποι είναι αισθήσεις, μάτια, αύρα, μυρωδιά. Και αυτό κανένα ηλεκτρολόγιο δεν μπορεί ποτέ να το αντικαταστήσει...». Ισχύει το δίκως άλλο, μολονότι ο αντίλογος είναι υπαρκτός: Τα apps (ή τα social media εν γένει) είναι μία μέθοδος αρχικής γνωριμίας και ό,τι βρέξει ας κατεβάσει. Μήπως, όμως, η μεταίχμιακή γενιά (που μεγάλωσε αναλογικά και βίωσε σταδιακά την ψηφιακή εξέλιξη) διατηρεί στη μνήμη ένα αλλότριο μοντέλο και η εξέλιξη τη βρήκε μόποικη με αποτέλεσμα να πλεονάζει το λάθος; Ή, μήπως, κάθε απάντηση είναι ατομική και η ομαδοποίηση μοιάζει με στείρα γενίκευση; Το στίγμα στις σχέσεις θα παραμείνει (ανα)διαμορφούμενο εις το διηνεκές, αυτό είναι το μόνο σίγουρο. Ο έρωτας δεν χωρά σε αντικειμενικές αλήθειες – πάλι καλά!

ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ Η ΖΩΗ ΣΤΟ ONLY FANS;

Τέσσερις δημιουργοί adult περιεχομένου μάς εξηγούν πώς χρησιμοποιούν τη δημοφιλή πλατφόρμα

Των ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΥ, ΕΥΤΕΡΠΗΣ ΜΟΥΖΑΚΙΤΗ

Ήταν το 2016 όταν ο Βρετανός Τίμοθι Στόκλι ίδρυσε το Only Fans, μια συνδρομητική πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης, όπου οι χρήστες μπορούν να πουλήσουν ή/και να αγοράσουν πρωτότυπο περιεχόμενο, που απευθύνεται αποκλειστικά σε ενήλικες. Η δημοτικότητα της πλατφόρμας εκτοξεύτηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας, όταν διάσημοι, σεξεργάτες, αλλά και καθημερινοί άνθρωποι με πολύ ελεύθερο χρόνο στην καραντίνα, άρχισαν να δημιουργούν και να προωθούν περιεχόμενο, με το 80% της συνδρομής να καταλήγει στους ίδιους. Η Bella Thorne, η Cardi B και ο Tyga είναι κάποιοι από τους διάσημους που συγκεντρώσαν εκατομμύρια δολάρια ετησίως μέσα από την εφαρμογή. Την πλατφόρμα χρησιμοποιούν, μεταξύ άλλων, σεξεργάτες, μοντέλα, influencers είτε ως βασική τους δουλειά, είτε για να συμπληρώσουν το εισόδημά τους, είτε για να διαδώσουν τη φήμη τους. Σύμφωνα με στοιχεία, τον Αύγουστο του 2021, το Only Fans είχε 2 εκατομμύρια δημιουργούς και 130 εκατομμύρια χρήστες. Μιλήσαμε με 4 Έλληνες δημιουργούς και μας αφηγήθηκαν τη δική τους ιστορία.

Seniora Elis

Η Ελισάβετ, ή αλλιώς Seniora Elis, είναι γνωστή youtuber και influencer, που ανεβάζει περιεχόμενο στο διαδίκτυο εδώ και 8 χρόνια. Πνεύμα ανήσυχο και ελεύθερο, σπούδασε Παιδαγωγικό στη Θεσσαλονίκη, κάνει vlog τη ζωή της, ανεβάζει βίντεο από τις συναυλίες, τα πάρτι και τα ταξίδια που πηγαίνει και συζητάει με τους followers της όσα την απασχολούν. Ένα solo ταξίδι στην Ταϊλάνδη ήταν η αφορμή για να ωριμάσουν οι συνθήκες μέσα της και να ξεκινήσει να παράγει και να ανεβάζει περιεχόμενο στο Only Fans.

«Όλα αυτά τα χρόνια είχα συνηθίσει να δημιουργώ, να βιοπορίζομαι, να εμπνέομαι και να κοινωνικοποιούμαι μέσα από pixels. Μεγαλώνω μέσα σε όλα αυτά και έφτασα σε ένα σημείο που είχα κουραστεί, είχε γίνει ρουτίνα η χρήση του εαυτού μου στην τεχνολογία. Οπότε ήθελα να βρω έναν άλλον τρόπο να χρησιμοποιώ την τεχνολογία, πιο εύκολο και ανάλαφρο. Το Only Fans το ξεκίνησα τον Μάιο του 2022 και μέχρι τώρα η εμπειρία μου είναι κατά κύριο λόγο θετική. Προσπαθώ να επικεντρώνομαι στη δημιουργία. Η αλήθεια είναι πως είναι περίεργο να συνομιλείς ερωτικά με άντρες που δεν γνωρίζεις. Αλλά προσπαθώ να διατηρώ μια ψυχρότητα, έναν ρεαλισμό και μια λογική ούτως ώστε να το κάνω εύκολα και ευχάριστα. Το περιεχόμενό μου είναι αισθησιακό, luxury, girly, fun και experimental. Έχω αρκετά ενεργή ζωή και, όταν βρίσκω χρόνο, κάνω τις φωτογραφίες κυρίως μόνη μου ή με κοντινά μου άτομα, που νιώθω άνετα. Δεν έχω γυμνό περιεχόμενο, ακόμα. Μέσα από αυτό που κάνω, θέλω να δείξω τη σημασία που έχει εμείς οι γυναίκες να βρίσκουμε στιγμές που νιώθουμε πολύ ωραία με το σώμα μας. Για εμένα είναι ένα προσωπικό ταξίδι. Το ξεκίνησα για να νιώθω καλά με το σώμα μου.

» Η πλατφόρμα κρατάει ένα ποσοστό από τα έσοδα των subscribers, που θα προτιμούσα να μην υπήρχε. Το μεγαλύτερο ποσοστό των χρηστών, περίπου το 80%, φέρεται πολύ ωραία και σωστά σε εμάς τους δημιουργούς, υπάρχει ωστόσο και ένα 20% που θα μπορούσε να έχει πιο κόσμια συμπεριφορά. Το μεγαλύτερο μέρος του περιγύρου μου με στήριξε περισσότερο από όσο περίμενα. Έχω άτομα στη ζωή μου που νοιάζονται για εμένα, αν δουν να είμαι καλά με τις επιλογές μου, με εμπιστεύονται. Υπήρξαν και άτομα που ήθελαν να με αποτρέψουν από το να το κάνω, που ξενερώσαν λόγω του Only Fans και έχουν φύγει από τη ζωή μου. Φυσικά και στα social media δέχομαι επικριτικά σχόλια, γιατί μιλάω ανοιχτά για αυτό. Η ενοχοποίηση και το ταμπού σχετικά με το γυμνό δεν είναι κάτι που υπάρχει μόνο στο διαδίκτυο. Έχω αποδεχτεί ότι υπάρχει αυτή η πίεση, που μας κάνει να μη νιώθουμε ελεύθερες και όμορφες. Ειδικά στην Ελλάδα, έχουμε ένα έξτρα ταμπού. Είναι και ανάλογα τα βιώματα και τις εμπειρίες σου, το πώς μεγαλώνεις... Εγώ μεγάλωσα σε μια κωμόπολη, σε ένα παραδοσιακό και χριστιανικό περιβάλλον, οπότε μου παίρνει χρόνο για να βάζω σε mute όλες αυτές τις φωνές. Η ελευθερία όμως που κερδίζεις από το να κάνεις αυτό που θες και σε εκφράζει, δεν συγκρίνεται».

Την πλατφόρμα χρησιμοποιούν, μεταξύ άλλων, σεξεργάτες, μοντέλα, influencers είτε ως βασική τους δουλειά, είτε για να συμπληρώσουν το εισόδημά τους

Κέλλυ και Θανάσης*

Δύο απελευθερωμένοι παντρεμένοι με παιδί, η Κέλλυ 30 ετών και ο Θανάσης 32 ετών, εργάζονται στον υγειονομικό χώρο και παράλληλα διατηρούν από κοινού λογαριασμό στο Only Fans με το ψευδώνυμο «Dom Calypso» από τον Δεκέμβριο του 2022.

«Χρειαζόμασταν ένα έξτρα εισόδημα γιατί, όταν κάνεις παιδί, τα έξοδα είναι αρκετά και μόνο το επίδομα με έναν μισθό δεν φτάνει. Συνεπώς βρήκαμε λύση για να “καλύψουμε” τη διαφορά και αυτό που κάνουμε να είναι διασκεδαστικό. Αποφασίσαμε να θέσουμε τους δικούς μας όρους, δημιουργήσαμε ένα προφίλ με το στοιχείο της μυθολογίας και του μυστηρίου, μια ιδέα κάπως πιο “ρομαντική”. Σκεφτόμασταν να δημιουργούμε υλικό ως ζευγάρι στην αρχή, αλλά καταλήξαμε η Κέλλυ να προωθεί το περιεχόμενο ως no face creator. Αναδεικνύουμε κυρίως το φρετί των ποδολάγων, βάζουμε περιορισμούς, δεν κάνουμε συναντήσεις ούτε calls. Στοχεύουμε σε ένα κοινό κυρίως υποτακτικό. Ασχολούμαστε περίπου μισή ώρα την ημέρα, αλλά αν ασχοληθούμε επί δύο μέρες συνεχόμενα μπορεί να βγάλουμε και 200 ευρώ. Αλλά επειδή αυτό γίνεται παράλληλα με την ανατροφή της κόρης μας, δεν είναι εφικτό. Δεν μπορούμε και ούτε θέλουμε στην παρούσα φάση να αφροσιωθούμε παραπάνω».

Μας λέει ο Θανάσης: «Η σεξεργασία για εμένα είναι να πουλάς επαγγελματικά το κορμί σου. Το μόνο που συνδέει το Only Fans με τη σεξεργασία είναι ότι και στα δύο υπάρχει το στοιχείο του αγοραίου έρωτα». Και συμπληρώνει η Κέλλυ: «Δεν μου έχει τύχει ποτέ να αισθανθώ κάτι για κάποιον όσο κάνω sexting. Είμαι πολύ εγκεφαλική, είναι απλώς οι σκέψεις της στιγμής, δεν μου βγαίνει κάτι πραγματικά ερωτικό».

Το ζευγάρι προτιμά να μην αποκαλύψει την ταυτότητά του και δεν έχουν πει σε κανέναν ότι διαθέτουν λογαριασμό στην πλατφόρμα. «Ίσως να έχουμε και εμείς ακόμη ταμπού σε αυτό το θέμα. Δεν θα παρατούσαμε ποτέ το βασικό μας επάγγελμα για κάτι που δεν ξέρουμε τι θα μας φέρει στο μέλλον. Ένας “γκουρού” του Only Fans μας έχει πει ότι αν θέλουμε να πετύχουμε πρέπει να ανοίξουμε λογαριασμούς σε όλα τα σχετικά μέσα. Εμείς επιλέγουμε συνειδητά να απέχουμε».

*Τα ονόματα του ζεύγους έχουν αλλαχτεί κατόπιν επιθυμίας τους.

Κάτια

Η Κάτια είναι 24 χρονών, Ελληνοαγγλίδα, και ως επαγγελματικό όνομα στο Only fans χρησιμοποιεί το @katerina19999. Έχει σπουδάσει Marketing and Branding και πριν ανοίξει τον λογαριασμό της εργαζόταν ως social media manager. «Το σκεφτόμουν από το 2020. Μετά από ένα μεγάλο χωρισμό πήρα την απόφαση να ανοίξω λογαριασμό τον Νοέμβρη του 2022 και να ασχοληθώ επαγγελματικά μόνο με αυτό».

Το content του λογαριασμού της είναι κυρίως γυμνό ή semi-nude με εσώρουχα, είναι ανοιχτή σε όλα τα φρετίχ αλλά τα αναδεικνύει κυρίως σε custom videos για τον εκάστοτε χρήστη που το ζητάει. «Για εμένα παίζει τεράστιο ρόλο το Instagram, το οποίο είναι και το νούμερο ένα μέσο που προτιμώ για promotion του υλικού μου. Αν και τα ποσά διαφέρουν από μήνα σε μήνα, βγάζω περίπου €1.300. Όσο πιο “περίεργο” το φρετίχ τόσο μεγαλύτερο το κόστος. Γενικά δεν είναι σταθερό το ωράριο και η αλήθεια είναι ότι εκτός από τα custom videos που μπορεί να μου πάρουν από 5 λεπτά έως και 2 ώρες, πολλές φορές ανεβάζω φωτογραφίες της στιγμής γιατί νιώθω ότι οι περισσότεροι θέλουν να δουν κάτι αληθινό και όχι στημένο. Τα πρώτα live ήταν λίγο άβολα και τα σταμάτησα. Προτιμώ τα προσωποποιημένα βίντεο για να είναι ελεγχόμενο το περιβάλλον. Με μηνύματα δεν νιώθω άβολα γιατί μπορώ πολύ απλά να τα αγνοήσω. Γενικά ως

no face creator λίγοι άνθρωποι γνωρίζουν αυτή την πτυχή του εαυτού μου, για αυτό και δεν αποκαλύπτω το πρόσωπό μου. Ωστόσο, οι πολύ κοντινοί μου φίλοι και η οικογένειά μου σέβονται τις αποφάσεις μου και με στηρίζουν. Κάποιες μέρες μπορεί να νιώθω εξαντλημένη συναισθηματικά, αλλά γενικότερα δεν θεωρώ πως υπάρχουν δυσκολίες στο κομμάτι της καθημερινότητας. Δεν έχω ωράριο ούτε κάποιο αφεντικό να σου λέει τι να κάνεις, οπότε όλα κυλούν με τον ρυθμό σου. Έχει τύχει να μου στείλουν από κουκλάκια έως εισιτήρια για ταξίδι που δεν πήγα. Το πιο εκνευριστικό πράγμα είναι αυτοί οι τύποι που ενώ τους απαντάς ότι δεν κάνεις συναντήσεις επιμένουν στην ίδια ερώτηση καθημερινά. Δεν θα έλεγα ότι θεωρώ τον εαυτό μου σεξεργαζόμενη, δεν είμαι αντίθετη με τους sex workers απλά δεν νιώθω βολικά ώστε να το κάνω εγώ. Για εμένα σεξεργασία είναι όταν κάνεις συναντήσεις επί πληρωμή».

SEX ROBOTS: ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΣΕΞ

Ή ΑΠΛΩΣ ΜΙΑ ΕΞΕΛΙΓΜΕΝΗ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΧΕΣΗ;

Ρεαλιστικές κούκλες που λειτουργούν με τεχνητή νοημοσύνη προσπαθούν να γίνουν οι νέοι παρτενέρ στο σεξ

Της ΜΑΡΙΑΣ-ΙΩΑΝΝΑΣ ΣΙΓΑΛΟΥ

Πώς γίνεται να μιλάμε για εξέλιξη φτιάχνοντας ένα μέλλον όπου η ιδέα των γυναικών ως σεξουαλικά αντικείμενα θεωρείται όλο και πιο φυσιολογική;

Ο άνδρας σκύβει προς τη γυναίκα στον καναπέ του. «Ποιο είναι το αγαπημένο σου γεύμα;» ρωτάει με γαλλική προφορά. «Ο ηλεκτρισμός», λέει εκείνη με έντονη σκωτσέζικη χροιά. «Μου παρέχει ενέργεια και μπορώ να ζήσω». Ο μικροκαμωμένος, όλο και πιο μπερδεμένος άντρας την απασχολεί με ερωτήσεις για να «γνωριστούν». Τα ξανθά μαλλιά της αστράφτουν, τα σκουρόχρωμα μάτια της είναι γαλήνια, τα χείλη της γεμάτα λιπ γκλος. «Μπορώ να σε λέω Σάρлот;» τη ρωτάει. «Βέβαια, μωρό μου», απαντάει εκείνη, «από εδώ και στο εξής το όνομά μου θα είναι Σαρλότ. Μου αρέσει». Πρόκειται για τον Cyrus North, έναν Γάλλο YouTuber με περισσότερους από 700.000 ακόλουθους, ο οποίος περιγράφει τον εαυτό του ως λάτρη της τεχνολογίας και φιλόσοφο. Αγόρασε τη «Charlotte» για περίπου 11.000 ευρώ. Το αρχικό της όνομα ήταν Harmony –τι σημασία έχει;– και είναι ρομπότ του σεξ.

Η τεχνητή νοημοσύνη (AI) συναντάται πλέον σε όλες τις πτυχές του ανεπτυγμένου κόσμου, όπου τα ρομπότ βοηθούν σε εργασίες τόσο διαφορετικές, από νοσοκομειακές λειτουργίες έως την εξουδετέρωση εκρηκτικών υλών. Ορισμένες εφαρμογές AI μιμούνται την ανθρώπινη δυναμική, όπως η Alexa ή η Siri, οι οποίες χρησιμοποιούν τεχνολογία μηχανικής μάθησης για να προβλέπουν καλύτερα, να κατανοούν και να εκπληρώνουν σωστά τα πληροφοριακά μας αιτήματα. Ιστορικά, η βιομηχανία του σεξ βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της εφαρμογής καινοτόμων τεχνολογιών, οπότε η ενσωμάτωση τεχνητής νοημοσύνης ήταν απίθανο να αποτελέσει εξαίρεση.

Από τα sex toys περάσαμε στα sex robots. Και τα ρομπότ, για πολλούς δεν είναι απλώς βοηθήματα, είναι ό,τι κοντινότερο σε σεξουαλικό σύντροφο, μετά τον άνθρωπο – ευτυχώς η κατάταξη παραμένει έτσι. Για πρώτη φορά, η επιστημονική φαντασία και οι ανθρώπινες σχέσεις συγχωνεύονται με αυτό τον τόσο προσωπικό τρόπο. Τα ρομπότ του σεξ, ή sex bots, δεν πρέπει να συγχέονται με τις φουσκωτές κούκλες των 70s ή αργότερα τις σιλικονάτες, οι οποίες δεν κινούνται ούτε μιλούν. Τα sex bots είναι ανδρoειδή, μηχανικές συσκευές, ρεαλιστικές κούκλες που χρησιμοποιούν τεχνητή νοημοσύνη, έχουν ρεαλιστικά χαρακτηριστικά κίνησης και ομιλίας και έχουν σχεδιαστεί με ένα σκοπό: σεξουαλική επαφή και συντροφιά.

Η πρώτη ήταν η Harmony, κατασκευασμένη από την αμερικανική ρομποτική εταιρία, Realbotix, η οποία θυμάται τα πάντα για το «ταίρι της»: τι του αρέσει, τι απεχθάνεσαι αλλά και τις εμπειρίες του. Η τεχνητή νοημοσύνη τη βοηθάει να λαμβάνει πληροφορίες και να φτιάχνει ένα κοινό ιστορικό, χτίζοντας οικειότητα με τον συνομιλητή της. Έτσι, ρομπότ και άνθρωπος συνδέονται με μια πρωτόγνωρη και συνεχή εμπειρία. Ο **Ρομπ Μπρουκς**, εξελικτικός βιολόγος και συγγραφέας του βιβλίου «Artificial Intimacy», αναφέρει ότι όταν υπάρχει μια αίσθηση συνέχειας ακολουθεί η οικειότητα. «Αρχίζεις να αισθάνεσαι ότι αυτό το "άτομο" είναι μέρος σου και αυτό είναι οικειότητα – η ενσωμάτωση του άλλου στον εαυτό σου».

Για πολλούς, αυτοί οι ρομποτικοί σύντροφοι θεωρούνται το μέλλον του σεξ – ένας άνδρας ξόδεψε μια περιουσία στο Χονγκ Κονγκ, κατασκευάζοντας ένα ρομπότ που μοιάζει με τη Σκάρλετ Γκόχανσον και πωλείται για 34.000 λίρες. Μάλιστα, κάποιοι το έχουν πάει ένα βήμα παραπέρα και παντρεύονται τα sex robots – νέο trend στα social media. Την ίδια στιγμή, στην Ιαπωνία λειτουργούν οίκοι ανοχής αφιερωμένοι σε ρομπότ του σεξ σε αντικατάσταση των πραγματικών γυναικών.

Και ιστορικά να το δούμε, οι άνθρωποι (κυρίως οι άνδρες) φαντασιώνονται όντα που μοιάζουν με ρομπότ από την εποχή που ο Οβίδιος έγραψε την ιστορία του γλύπτη Πυγμαλίωνα που έφερε στη ζωή το δημιούργημά του, τη Γαλάτεια. Επίσης, τον 17ο αιώνα, οι Ολλανδοί ναυτικοί δημιούργησαν χειροποίητες μαριονέτες αντανόησης από ύφασμα, δέρμα και παλιά ρούχα. Ακόμη, μεγάλο μέρος της επιρροής για τη δημιουργία της σύγχρονης κούκλας του σεξ προήλθε από την τέχνη του Μαν Ρέι και του Σαλβαδόρ Νταλί που βασίζεται σε κούκλες. Σε πιο πρόσφατες εποχές, αντικατοπτρίζεται σε τηλεοπτικές σειρές όπως το «Westworld» και σε ταινίες όπως το «A.I.» του Steven Spielberg, το «Ex Machina» του Alex Garland και το «Blade Runner» του Ridley Scott.

Στα χρόνια που η κερδοσκοπία και ο ηθικός πανικός αυξάνονται, τι συνέβη στη βιομηχανία των sex bots; Σε τι φάση βρισκόμαστε; Το 2022, η Bedbible, ένας ιστότοπος αξιολόγησης σεξουαλικών παιχνιδιών, δημοσίευσε μια μελέτη που υποστήριξε ότι η βιομηχανία ρομπότ του σεξ αξίζει περίπου 200 εκατομμύρια δολάρια και η μέση τιμή, σύμφωνα με την εταιρία, είναι 3.567 δολάρια ανά sex bot. Αυτό σημαίνει ότι περίπου 56.000 ρομπότ του σεξ πωλούνται ετησίως παγκοσμίως στον ενήλικο πληθυσμό για περίπου 5 δισεκατομμύρια. Ακόμη, το 17,4% των ανθρώπων δηλώνουν ότι είτε έχουν κάνει σεξ με ένα ρομπότ είτε έχουν σήμερα στην κατοχή τους ένα. Τον Νοέμβριο του 2022 πραγματοποιήθηκε το έβδομο Διεθνές Συνέδριο για τον έρωτα και το σεξ με ρομπότ και έδειξε ότι το ακαδημαϊκό ενδιαφέρον για

τη sex tech αυξάνεται ραγδαία παράλληλα με το λαϊκό ενδιαφέρον.

Η **Δρ. Κέιτ Ντέβλιν**, ερευνήτρια Τεχνητής Νοημοσύνης από το King's College του Λονδίνου, αναφέρει ότι το σεξ με ρομπότ είναι κάτι πολύ περισσότερο από απλό σεξ. «Έχει να κάνει με την ιστορία και την αρχαιολογία, την αγάπη και τη βιολογία. Πρόκειται για το μέλλον, τόσο το κοντινό όσο και το μακρινό: ουτοπίες και δυστοπίες επιστημονικής φαντασίας, μοναξιά και συντροφικότητα, νόμος και ηθική, ιδιωτικότητα και κοινότητα. Κυρίως, πρόκειται για το αίσθημα να είσαι άνθρωπος σε έναν κόσμο μηχανών». Εκείνη, οραματίζεται έναν στρατό από fem bots (γυναίκες ρομπότ) έτοιμα να κατακτήσουν τον κόσμο. Περιέργη έκφραση του φεμινισμού, δεν νομίζετε; Ωστόσο, πολλοί ειδικοί περιγράφουν την ιδιόμορφη αυτή βιομηχανία ως «εξειδικευμένη», με το στίγμα, το κόστος, την εμφάνιση άλλων μορφών sex tech, και κάποιες μικρές αστοχίες, να καθιστούν απίθανο να γίνει ποτέ mainstream ή το μέλλον του σεξ. Ένα από τα μεγάλα εμποδία με τα οποία συνεχίζουν να παλεύουν οι κατασκευαστές αυτών των ρομπότ, είναι η «κοιλιά του αλόκοτου» – το ανατριχιαστικό ενός ανδρoειδούς που μοιάζει πολύ με τον άνθρωπο, αλλά πάντα θα αποκλίνει λίγο. Είναι η λάμψη στα μάτια; Είναι ο τρόπος που κινούνται; Αυτό μπορεί να ξεπεραστεί, υποστηρίζει ο Μπρουκς. «Όποιος λέει ότι οι υπολογιστές μπορούν να κάνουν αυτό και αυτό και αυτό, αλλά δεν θα κάνουν ποτέ αυτό, αποδεικνύεται σχεδόν πάντα ότι σφάλλει». Από την άλλη, πιστεύει ότι η υλικοτεχνική υποδομή των ρομπότ του σεξ είναι αυτή που θα περιορίσει την άνοδό τους. «Είναι μεγάλα, είναι δυσκίνητα, είναι ενοχλητικά, πιάνουν πολύ χώρο».

Την ίδια στιγμή εγείρονται νομικά και ηθικά θέματα γύρω από τα sex bots. Η καθηγήτρια Τάνια Λέιμαν, κοσμήτορας της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Flinders, μελετά πώς ο νόμος βοηθά τις κοινότητες να ανταποκριθούν στις αναδυόμενες τεχνολογίες. Η Λέιμαν λέει ότι ένα κρίσιμο ζήτημα είναι ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τα sex bots και αν αυτός θα μπορούσε να επηρεάσει ή να εξομαλύνει τις πραγματικές τους πράξεις. Αυτό εγείρει το ζήτημα της συναίνεσης εάν, για παράδειγμα, οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τις συσκευές για να πραγματοποιήσουν φαντασιώσεις βιασμού, κάτι που ο νόμος δεν έχει πραγματικά αρχίσει να αντιμετωπίζει. Ακόμη, ο παραλήπτης (που σχεδόν πάντα είναι άντρας) μπορεί να ορίσει όλα τα χαρακτηριστικά του ρομπότ, τόσο εμφανισιακά όσο και «πνευματικά». Τι λέει αυτό για την ανδρική κυριαρχία; Θα μπορούσε ενδεχομένως να αυξήσει τον κίνδυνο σεξουαλικής βίας κατά των γυναικών; Νομίζω ότι αυτό είναι εξαιρετικά επικίνδυνο και επιζήμιο για τις γυναίκες και ενδεχομένως για όλες τις σεξουαλικές σχέσεις. Βέβαια, δεν μπορούμε να αφηρησούμε ότι τα sex bots μπορούν ενδεχομένως να λύσουν κάποια ζητήματα στην κοινωνία. Να χρησιμοποιηθούν σε οίκους ανοχής σε ρόλο ιερόδουλων, στα σπίνια σε ρόλο σεξουαλικού συντρόφου για μοναχικούς και ηλικιωμένους, σε κλινικές σε ρόλο σεξουαλικού «θεραπευτή» βιαστών ή παιδοφίλων, αλλά και άλλων ανθρώπων όπως φυλακισμένων, ατόμων με αναπηρίες ή ψυχοσεξουαλικά προβλήματα.

Θα κλείσω με ένα ερώτημα: Πώς γίνεται να μιλάμε για εξέλιξη φτιάχνοντας ένα μέλλον όπου η ιδέα των γυναικών ως σεξουαλικά αντικείμενα θεωρείται όλο και πιο φυσιολογική;

ΟΛΑ ΟΣΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ DATING APPS

Το 2022 υπήρχαν πάνω από 366 εκατομμύρια χρήστες στις εφαρμογές γνωριμιών. Ακολουθεί ένας ρεαλιστικός οδηγός για πρωτάρηδες.

Της ΛΑΜΠΡΙΝΗΣ ΤΡΟΥΓΚΟΥ

Στην εποχή μας υπάρχουν άνθρωποι που, όταν επιστρέφουν από τη δουλειά, δεν πηγαίνουν για ένα ποτό στα κλεφτά στο κοντινό μπαρ. Αντ' αυτού, βάζουν κρασί, ξαπλώνουν στο κρεβάτι και παίζουν «περίεργα» παιχνίδια στα κινητά τους με φωτογραφίες ανθρώπων. Σύμφωνα με τη Statista, το 2022 υπήρχαν πάνω από 366 εκατομμύρια χρήστες στις εφαρμογές γνωριμιών. Υπολογίζεται ότι σε πέντε χρόνια από τώρα ο αριθμός αυτός θα φτάσει τα 440 εκατομμύρια. Μέχρι το 2027, ένας μεγάλος αριθμός ατόμων θα ψάχνει την επικοινωνία, το περιστασιακό σεξ ή ακόμη και την αγάπη στο διαδίκτυο. Αν δεν είστε ήδη χρήστες ενός dating app, είστε βέβαιοι ότι δεν θα ανήκετε σύντομα ανάμεσα στα «νέα ψάρια» των εφαρμογών; Δεν είναι εντελώς αβάντισμες οι αντιρρήσεις ορισμένων αναφορικά με τις εφαρμογές γνωριμιών. Την ίδια στιγμή, όμως, δεν είναι τυχαίο ότι τα ποσοστά των χρηστών αυξάνονται με τόσο μεγάλη ταχύτητα και οι εφαρμογές πολλαπλασιάζονται σαν τις κατσαρίδες, με στόχο να παρέχουν στους χρήστες τους πιο προσαρμοσμένα περιβάλλοντα για τις ανάγκες τους. Το πνεύμα είναι πλέον από συμπεριληπτικό έως και «kinky». Dating app για «μεταλλάδες» και εφαρμογή για αυτούς που λατρεύουν να ντύνονται ζώα, για εκείνους που είναι «πίσω από της φυλακής τα σίδερα», άλλα και ένα app, στο οποίο οι άλλοι χρήστες του ψηφίζουν με ποιον πρέπει να βγεις ραντεβού: «You can do better». Με όλα αυτά, μπορεί το dating στο διαδίκτυο να σου ακούγεται πιο τρομακτικό και από το bungee jumping, στην πραγματικότητα, όμως, ίσως απλά δεν ξέρεις από πού να το πιάσεις.

— TINDER

Στο μυαλό αυτών που δεν συμμετέχουν στα dating apps, εφαρμογή γνωριμιών σημαίνει Tinder. Η αλήθεια είναι πως το Tinder άνοιξε τον δρόμο για το διαδικτυακό φλερτ. Με αφετηρία το 2004 και την ιδέα δύο επιχειρηματιών να συνδέσουν φοιτητές μεταξύ τους, δημιουργήθηκε μια εφαρμογή που εκμεταλλεύεται τη γεωγραφική τοποθεσία και αναπαράγει μια ροή φωτογραφιών από πιθανούς συντρόφους, που βρίσκονται κοντά στον χρήστη. Εδώ δεν υπάρχει κανένας προσεκτικά μελετημένος αλγόριθμος που

προσπαθεί να συνδέσει παρόμοιους ανθρώπους. Το εξαιρετικά εθιστικό swipe right –που θυμίζει κουλοχέρη– κάνει μόνο του τη δουλειά του, ειδικά αν κανείς ψάχνει για παρέα πολύ αργά το βράδυ.

— BUMBLE

Αυτή τη στιγμή υπάρχουν πάνω από 1.500 εφαρμογές γνωριμιών και ιστότοποι που λειτουργούν σε όλο τον κόσμο και ίσως να μην μπορείς να φανταστείς τα περίεργα concept τους. Στην Ελλάδα τα πράγματα κινούνται σε λογικά πλαίσια. Βέβαια, το Bumble που έχει γίνει πολύ γνωστό στη χώρα μας, υποστηρίζει μια σχετικά επαναστατική ιδέα: η γυναίκα πρέπει να κάνει την πρώτη κίνηση. Το app αυτοπαρουσιάζεται ως ένας μέσο για να βρει κανείς ανθρώπους στην περιοχή του, οι οποίοι μπορούν να έχουν την ίδια ενέργεια με εκείνον. Το Bumble έχει αρκετούς χρήστες έτσι ώστε να έχει κανείς επιλογές. Ωστόσο, ένα διστακτικό άτομο, έστω και φαινομενικά, νιώθει ινκόγκνιτο σε σχέση με το Tinder. Στο Bumble το βιογραφικό σας παίζει σημαντικότερο ρόλο από ό,τι η φωτογραφία σας. Αν είστε γυναίκα έχετε 24 ώρες να στείλετε μήνυμα από τη στιγμή που κάποιος δείξει το ενδιαφέρον του για εσάς. Στην αλληλεπίδραση μεταξύ ομοφυλόφιλων, οποιοδήποτε άτομο έχει τη δυνατότητα να κάνει την πρώτη κίνηση και το άλλο άτομο έχει 24 ώρες για να απαντήσει αλλιώς... τέλος χρόνου.

— Badoo

Το Badoo είναι η εφαρμογή γνωριμιών για όσους εξάντλησαν ή ντρέπονται να μουν στο Tinder. Ίδια φιλοσοφία, αλλά με ορισμένες πρόσθετες δυνατότητες και περισσότερη ασφάλεια για τους χρήστες του. Παρόλα αυτά, δεν θα έλεγε κανείς ότι είναι και ο πιο σοβαρός ιστότοπος γνωριμιών. Το Badoo δεν θα σε βοηθήσει να βρεις μια σταθερή δέσμευση, αλλά είναι ό,τι πρέπει για flirting και περιστασιακό σεξ. Άλλωστε, οι νέοι και single χρήστες είναι αυτοί που έχουν σχεδόν καταλάβει την εφαρμογή γνωριμιών.

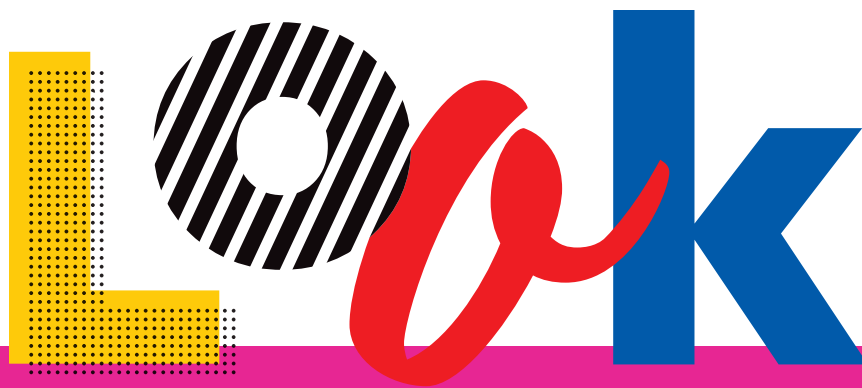
— GRINDR

Και μετά... υπάρχει το Grindr. Είναι μακράν μια από τις πιο δημοφιλείς εφαρμογές κοινωνικής δικτύωσης

για γκέι και τρανς άνδρες παγκοσμίως, επίσης μια εξαιρετική εφαρμογή για βραχυπρόθεσμες σχέσεις. Στο Grindr ο χρήστης μπορεί «στέλνοντας μια φλόγα», δηλώνοντας με άλλα λόγια το ενδιαφέρον του για κάποιον, να κλείσει ένα απλό ραντεβού ή και να εξερευνήσουν τις κλίσεις του εντοπίζοντας πού συμβαίνουν τα ομαδικά σεξουαλικά πάρτι. Στην πραγματικότητα, το Grindr έχει σχεδιαστεί για εύκολη εύρεση σεξ. Συνεπώς εκεί υπάρχουν πολλοί που αναζητούν σεξ με κάποιον άγνωστο, χωρίς δέσμευση. Οι εικόνες με καλλίγραμμους κοιλιακούς στο Grindr δίνουν και παίρνουν. Γι' αυτό, άλλωστε, πλημμυρίζεται από queer άνδρες που δεν έχουν κάνει το coming out τους ή είναι απλά πολύ μικροί για να πάνε σε gay στέκια. Φυσικά, και εδώ μπορεί να καλύψει κανείς κάθε είδους προτίμηση. Ωστόσο, στο Grindr υπάρχουν αυξημένες πιθανότητες να βρεθείς σε ένα ραντεβού που θέλεις να αρχίσεις να τρέχεις.

— FACEBOOK DATING

Αν όλα τα παραπάνω σου ακούγονται λίγο extreme, άλλα η ιδέα του dating app εξακολουθεί να είναι για σένα ελκυστική, τότε υπάρχει και η συντηρητική επιλογή του Facebook Dating. Αυτό το app είναι ενσωματωμένο στην εφαρμογή Facebook των κινητών. Παρά το γεγονός ότι κυκλοφορεί από τον Οκτώβριο του 2020, οι περισσότεροι χρήστες του Facebook μέχρι πριν λίγο καιρό δεν γνώριζαν καν την ύπαρξή του. Αν και είναι εύχρηστο και καλαίσθητο, το Facebook Dating σε κάνει να νιώθεις boomer όποια και αν είναι η ηλικία σου. Τα βιογραφικά των χρηστών είναι σαν να γράφτηκαν από bot. Οι δημιουργοί του ξέχασαν να προσθέσουν τη λειτουργία των ειδοποιήσεων και το ζήτημα απορρήτου εξακολουθεί να απασχολεί πάρα πολλούς που σκέφτονται να κάνουν το βήμα και να το χρησιμοποιήσουν. Οι τρέχοντες φίλοι σου στο Facebook και οποιοσδήποτε εκτός του Dating δεν μπορεί να δει το προφίλ σου. Βέβαια, δεν είναι σίγουρο πως το Facebook είναι ικανό να κρατήσει μυστικό ένα secret crush, αν θυμηθεί κανείς ότι πριν λίγα χρόνια αποκαλύφθηκε ότι παραβίασε τα δεδομένα εκατομμυρίων χρηστών του. **A**

Επιμέλεια:
ΜΑΡΙΑ ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΑΛΟΥ

Intimissimi Μια διαχρονική ιστορία αγάπης

Κάθε γυναίκα πρέπει να αισθάνεται όμορφη. Το οφείλει στον εαυτό της και σε αυτούς που την αγαπούν. Η φετινή συλλογή της Intimissimi για τη γιορτή των ερωτευμένων είναι μια υπενθύμιση της ιδι-όμορφης γυναικείας ταυτότητας. Η αγαπημένη και διαχρονική δαντέλα «χρωματίζεται»

σε valentine pink, digital turquoise, powder white και αισθησιακό μαύρο. Τις bold αποχρώσεις συνοδεύουν γεωμετρικά κεντήματα και χρυσές λεπτομέρειες, ενώ τα τρίγωνα σουτιέν, οι ζαρτιέρες και τα κορμάκια δημιουργούν μια παιχνιδιάρικη και σαγηνευτική θηλυκότητα. Πόρτασε τον έρωτα όπως σου αξίζει.

MI-RŌ

Ασύμμετρο ζέρσεϊ
φόρεμα €210,50
μετά την έκπτωση

L'ORÉAL

Κραγιόν ματ Color Riche

MINAS DESIGNS

Pendant Real Heart €240

TEZENIS

Bra Top Balconette
Love Potion €21,99

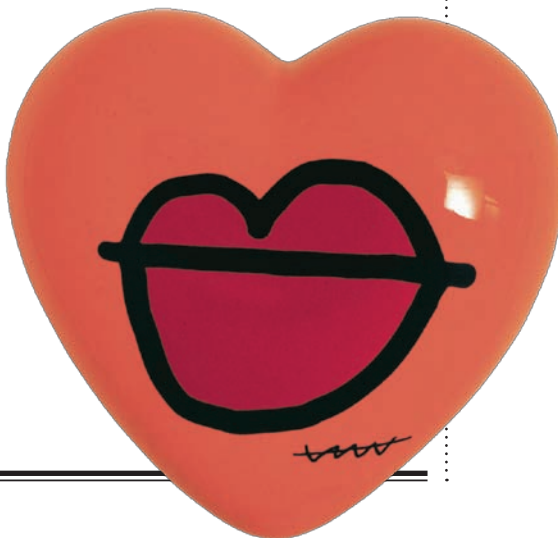
G-STAR

Παντελόνι Judee Straight €159,90

ΖΟΥΜΒΟΥΛΑΚΗΣ GALLERIES

Κεραμική καρδιά Boca €42

SWATCH

Πολύ Purest Love €75

*Το μακρύτερο
φιλί στην
ιστορία
δόθηκε στη Νέα
Υόρκη, στις
5 Δεκεμβρίου
του 2001.
Ένα ζευγάρι
πέρασε στο
Βιβλίο των
Ρεκόρ, με ένα
φιλί διάρκειας
30 ωρών,
59 λεπτών και
27 δευτερο-
λέπτων.*

INTIMISSIMI

Σουτιέν Carioca και ψηλόμμοσo Σλιπ Brazilian,
Fearless Femininity €39,90 και €17,90

CONVERSE

Sneakers All Star €74

KARL LAGERFELD

Τσάντα €219

YAMAMAY

Αντιολισθητικές κάλτσες So Pink
€6,48 μετά την έκπτωση

ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΥΚΛΑΔΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Πορσελάνινη Κούπα
Heart €11,95

ZADIG ET VOLTAIRE

T-Shirt

Μα φοριέται η καρδιά;

Η καρδιά μεσουράνησε τη δεκαετία του '80.

Chanel, Yves Saint Laurent, Christian Lacroix σχεδίασαν επιβλητικά κοσμήματα.

Η καρδιά υποχώρησε μόνο στο μέγεθος και επανήλθε πιο λιτή και στιλάτη, όπως η καρδιά του Tiffany's and Co.

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΥΤΣΟΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Από όλες τις καρδιές, ξεχωρίζω μία. Τη γούνα, ναι την κατακόκκινη γούνα Yves Saint Laurent σε σχήμα καρδιάς που φόρεσε η Ριάνα το 2016. Μα φοριέται η καρδιά; Και φοριέται και κρεμιέται από τον ώμο σαν την εμβληματική Le Coeur bag με σφραγίδα Alaïa. Και φυσικά τρώγεται. Καρδιά ανθεκτική στον χρόνο. Ροζ, διαμαντένια, κρυστάλλινη, ζιργκονάτη, σσημένια, χρυσή, σοκολατένια, βελούδινη, γούνινη, αληθινή, ψεύτικη. Αν ο Βαλεντίνος είχε λογότυπο, αυτό θα ήταν καρδιά. Βασικά έχει λόγο και όντως είναι η καρδιά, είτε μικρή είτε μεγάλη, μπορεί να κυκλοφορεί σε εκδοχή αγκινάρας, να είναι λαβωμένη ή «πέτρα» για τους άκαρδους. Ροζ τσιχλόφουσες που σκάνε, ερωτευμένακια που κάνουν μπουρμπουλήθρες και ένας τόνος χάρτινα κουτιά σε σχήμα καρδιάς, τούρτες-καρδιές, παντατίφ, σκουλαρίκια, δαχτυλίδια, βραχιολάκια, μπλουζάκια με στάμπα, μεταξωτά μαντίλια και πολλά αρκουδάκια.

Η καρδιά, είτε σκληρή και αναισθητή είτε πολύ χνουδωτή και ευαίσθητη, θέλει το αρκουδάκι της. Ιδίως η σοκολατένια. Let the love games begin! Οι προετοιμασίες έχουν ξεκινήσει εδώ και δέκα-δεκαπέντε μέρες τουλάχιστον. Στις σοκολατοβιτρίνες της κεντρικής Ευρώπης οι σοκολάτες για ερωτευμένους υψώνονται πύργοι και οι δημιουργίες των ζαχαροπλαστών υμνούν τους Βαλεντίνους καθώς ο κρύος αέρας και το χιόνι κοκκινίζουν τα μάγουλα. Δεν αρέσουν σε όλους τα ζουζουνιάρικα και αρκετοί τα βρίσκουν σαχλά, εμπορικά και καταναλωτικά.

Η καρδιά μεσουράνησε τη δεκαετία του '80. Chanel, Yves Saint Laurent, Christian Lacroix σχεδίασαν επιβλητικά κοσμήματα, η καρδιά υποχώρησε μόνο στο μέγεθος και επανήλθε πιο λιτή και στιλάτη, όπως η καρδιά του Tiffany's and Co. Τα γυαλιά της Loewe, η ζώνη Blumarine ή το μπλουζάκι που φόρεσε ο Τιμοτέ Σαλαμέ σε μια βραδινή τηλεοπτική εμφάνιση.

Αν είστε ρομαντική ψυχή, που ωστόσο προτιμά να εξαφανιστεί από προσώπου γης παρά να δωρίσει ζαχαρωτές καρδιές και γλαστράκια «Αϊ λοβ γιου» υπάρχουν και οι κρεμαστές καρδιές, τα μπιζού, τα κομψά, τα σωστά, τα αληθινά (σετάρονται με τριαντάφυλλα). Ωραιότερες δημιουργίες, άλλες κομψές και διαχρονικές –ναι η καρδιά κόσμημα είναι διαχρονική–, άλλες τόσο πομπώδεις και υπερβολικές σαν αυτή που θα πετούσε από το μπαλκόνι, σπάζοντας την καδένα, μια προδομένη ηρωίδα του Bridgerton. ●

TIFFANY'S & CO

Μενταγιόν καρδιά, Elsa Peretti \$4,900

LOEWE

Γυαλιά ηλίου με μεταλλικούς βραχιόνες, Paula's Ibiza, €350

BLUMARINE

Λεπτή ζώνη από δέρμα λουστρίνη και μεταλλική αγκράφα καρδιά σε χρυσό τόνο €350

SUPREME

Πουκάμισο με καρδιές που φόρεσε ο Τιμοτέ Σαλαμέ σε τηλεοπτική του εμφάνιση €254

CITY GUIDE

Ο Τζον Μάλκοβιτς στη Στέγη

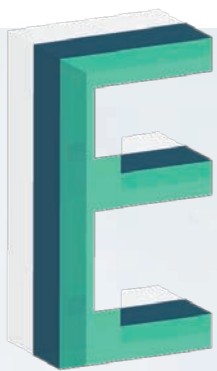
Ο διάσημος αμερικανός ηθοποιός βουτά στο σύμπαν του Μπερνάρ-Μαρί Κολτές «Στη μοναξιά των κάμπων με βαμβάκι», που σκηνοθετεί ο Τιμοφεί Κουλιάμπιν

Δύο διάσημοι ηθοποιοί με σημαντική πορεία στο θέατρο και τη μεγάλη οθόνη, ένας από τους πιο επιδραστικούς θεατρικούς συγγραφείς του προηγούμενου αιώνα κι ένας σκηνοθέτης της νεότερης γενιάς που κάνει αίσθηση στις ευρωπαϊκές σκηνές – η «συνταγή» είχε όλα τα συστατικά για αστραπιαίο sold out, και να που έφθασε η ώρα για την πιο ηχηρή θεατρική μετάκληση του χειμώνα. Ο υποψήφιος για Όσκαρ Τζον Μάλκοβιτς και η πολυβραβευμένη Λιθουανή ηθοποιός Ινγκεμπόργκα Νταπκουνάιτε ανεβαίνουν στην κεντρική σκηνή της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση, υπό τις σκηνοθετικές οδηγίες

του Τιμοφεί Κουλιάμπιν, για να αναμετρηθούν με το περίφημο κείμενο του Μπερνάρ-Μαρί Κολτές «Στη μοναξιά των κάμπων με βαμβάκι». Γραμμένο στο ύψος των φιλοσοφικών διαλόγων του 18ου αιώνα, το έργο έχει δύο πρόσωπα: τον ντίλερ και τον πελάτη. Ποτέ δεν μαθαίνουμε τι ακριβώς αφορά η συνάντησή τους. Κανένας δεν λέει τα πράγματα όπως είναι. Μέσα από μακροσκελείς και υπαινικτικούς μονολόγους, επιδίδονται σε μια ελλειπτική γλωσσική μονομαχία. Στην παράσταση κάμερες τούς παρακολουθούν διαρκώς, αποκαλύπτοντας σταδιακά τι είναι εκείνο που κρύβεται πίσω από τις λέξεις και τις υπεκφυ-

γές τους: μια παλιά υπόθεση παιδοφιλίας. Όπως σημειώνει ο Ρώσος σκηνοθέτης (γνωρίμος στους θεατρόφιλους της πόλης από τις «Τρεις Αδερφές» του Τσέχοφ που είχε ανεβάσει στη νοηματική γλώσσα το 2018 στο Φεστιβάλ Αθηνών): «Κάνουμε μια παράσταση για έναν σκοτεινό πόθο, αξιόποιο και αναγνωρίσιμο ως έγκλημα σε κάθε κοινωνία σύμφωνα με τον νόμο. Υπάρχουν δύο ηθοποιοί στη σκηνή, αλλά στην ουσία ένα και μόνο πρόσωπο. Στο υποσυνείδητό του συμβαίνουν όλα». - Ιωάννα Γκομούζα

INFO «Στη μοναξιά των κάμπων με βαμβάκι» Στέγη Ιδρύματος Ωνάση, 9 έως 12 Φεβρουαρίου 2023

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

Μη χάσετε αυτή την εβδομάδα

11

Θέατρο, συναυλίες, εκθέσεις. Πολιτιστικές προτάσεις που μας εντριγκάρουν

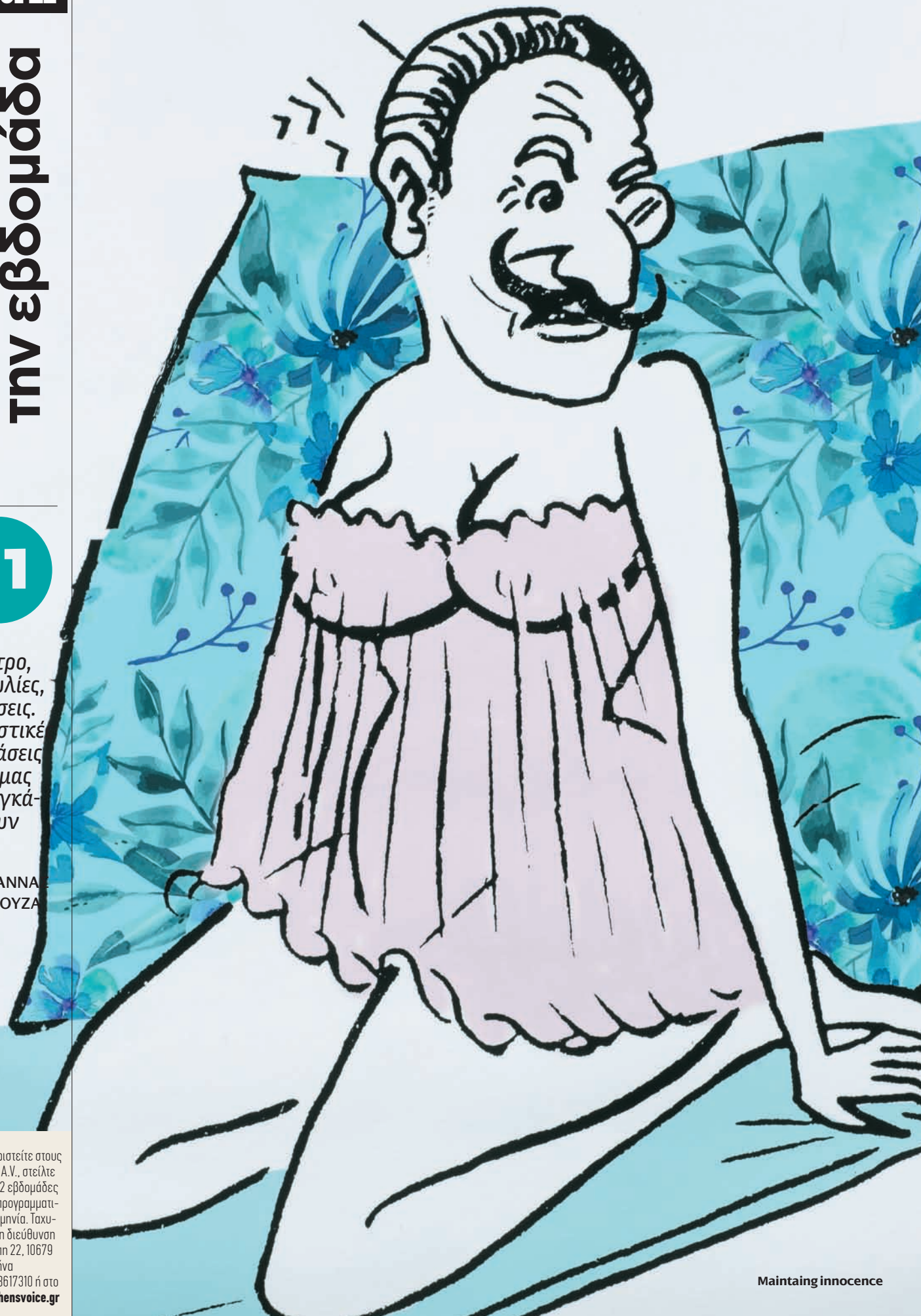
Της ΙΩΑΝΝΑ ΓΚΟΜΟΥΖΑ

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

1 Ο Στιβ Γιαννάκος και οι περιπέτειες του Loop du Loop

Τι δουλειά έχει το πρόσωπο ενός ώριμου μουστακαλή σε σώματα γυναικεία και κοριτσιίστικα, με νεγκλιζέ στο κρεβάτι ή με μαθητική περιβολή μπροστά σε αρχαιοελληνικές σκηνές; Το καυστικό χιούμορ, ο σεξουαλικός υπαινιγμός, η αποδόμηση των μορφών και η αμφισβήτηση των στερεοτύπων είχαν πάντα θέση στην εικονογραφία του ελληνικής καταγωγής Αμερικανού καλλιτέχνη. Εκφραστής μιας μετα-ποπ εικαστικής γλώσσας, ο Γιαννάκος εκθέτει πρόσφατα έργα μεγάλων διαστάσεων καθώς και έξι παλαιότερες δημιουργίες του και, όπως σημειώνει ο καθηγητής της Ιστορίας της Τέχνης Θανάσης Μουτσόπουλος: «Πρώτη φορά στο πολύχρωμο σύμπαν του το gender-bender εμφανίζεται τόσο έντονα».

Citronne Gallery, 9 Φεβρουαρίου - 24 Μαρτίου (εγκαίνια: Πέμπτη στις 19:00)

2 Αφιέρωμα στη Μαρία Κάλλας

Μία συναυλία-φόρο τιμής στη μεγάλη ντίβα του λυρικού τραγουδιού προτείνουν η Συμφωνική Ορχήστρα και η Χορωδία του Δήμου Αθηναίων με αφορμή τα 100 χρόνια από τη γέννησή της, στον χώρο που συνδέθηκε με το ξεκίνημα της καλλιτεχνικής της διαδρομής και φέρει πλέον το όνομά της. Η μέτζο-σοπράνο **Karine Deshayes** και οι υψίφωνοι **Klra Kolonits** και **Μαριτίνα Ταρπακόπουλος**, υπό τη διεύθυνση του Ιταλού αρχιμουσικού Sebastiano Rolli, τραγουδούν άριες και αποσπάσματα από όπερες των Βέρντι, Γκλουκ, Κερουμπίνι, Μασκάνι, Μότσαρτ, Μπελίνι, Μπετόβεν, Ντονιτσέττι, Πουτσίνι και Ροσσίνι, τις οποίες ερμήνευσε η Κάλλας.

Ολύμπια, Δημοτικό Μουσικό Θέατρο «Μαρία Κάλλας», 9 Φεβρουαρίου στις 20:30

3 Ο Ραχμάνινοφ του Μιχαήλ Πλετνιόφ

Οι ερμηνείες του, «γέννημα μιας υπέροχης φαντασίας εξωφρενικής ομορφιάς» σύμφωνα με τους *Times*, του έχουν χάρισει διεθνή αναγνώριση και σημαντικά βραβεία. Αυτήν την Τετάρτη ο Ρώσος πιανίστας συμπράττει με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών για την παρουσίαση της «Ραψωδίας σ' ένα θέμα του Παγκανίνι για πιάνο και ορχήστρα», δημιουργία του αγαπημένου του συνθέτη Σεργκέι Ραχμάνινοφ, που για τον ίδιο «ήταν κάτι περισσότερο από πιανίστας, αρχιμουσικός και συνθέτης. Ήταν πνεύμα». Η βραδιά κορυφώνεται με το αυτοβιογραφικό συμφωνικό ποίημα «Η ζωή ενός ήρωα» του Ρίχαρντ Στράους. Στο πόντιο, ο καλλιτεχνικός διευθυντής της ΚΟΑ, Λουκάς Καρυτινός.

Μέγαρο Μουσικής, 15 Φεβρουαρίου στις 20:30

4 Σαίξπηρ στον Φάρο

Ερωτικά τρίγωνα, μεταμφιέσεις, φαρσικές ανατροπές, ευφυολογήματα και εξομολογήσεις: ένα θεατρικό σύμπαν ποτισμένο με διονυσιακό οίστρο αλλά και βαριά μελαγχολία, όπου βασιλεύει ο πόθος και οι ανεξάντλητες μεταμορφωτικές του δυνάμεις ζωντανεύει αυτό το Σαββατοκύριακο στις Παραβάσεις, το θεατρικό αναλόγιο του ΚΠΙΣΝ. Στο πλαίσιο του αφιερώματος στον Σαίξπηρ, η **Κατερίνα Γιαννοπούλου** καταπιάνεται με τη «Δωδέκατη νύχτα», μία από τις δημοφιλείς κωμωδίες του βάρδου, που δομείται πάνω στο δίπολο έρωας-πένθος και αποτελεί μια τολμηρή για την εποχή της μελέτη του κοινωνικού φύλου και της σεξουαλικής ταυτότητας. Στην παράσταση της Κυριακής θα υπάρξει διερμηνεία στην ελληνική νοηματική γλώσσα.

Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, 11 & 12 Φεβρουαρίου στις 17:00

5 Kavakos and Friends

Η μουσική δωματίου θα έχει την τιμητική της στο νέο ραντεβού που μας δίνει στην αίθουσα Χρήστος Λαμπράκης του Μεγάρου ο Λεωνίδας Καβάκος. Ο κορυφαίος βιολονίστας συμπράττει με τέσσερις λαμπρούς εκπροσώπους της νεότερης γενιάς Ελλήνων σολίστ, που έχουν αναπτύξει στενή καλλιτεχνική σχέση μαζί του, τους Αλέξανδρο Σακαρέλλο (βιολί), Ηλία Λιβιεράτο (βιόλα), Τιμόθεο Γαβριλίδη-Πέτριν (βιολοντσέλο) και Βασίλη Βαρβαρέσο (πιάνο), για να ερμηνεύσουν δύο έργα-ορόσημα του ρομαντισμού, τα Κουνιτέτα για έγχορδα και πιάνο του Ρόμπερτ Σούμαν και του Γιοχάννες Μπραμς.

Μέγαρο Μουσικής, 14 Φεβρουαρίου στις 20:30

6 Μπέργκμαν στη σκηνή

Ανάμεσα σε μια πρόβα που έχει τελειώσει και σε μια πρεμιέρα παράστασης που δεν έχει ακόμη γίνει, τότε που όλα μπορούν ακόμα να αιωρούνται, συναντιούνται οι ήρωες στο «Μετά την πρόβα» του Ίνγκμαρ Μπέργκμαν. Ο απαιτητικός σκηνοθέτης **Χένρικ Βόγκλερ** που ανεβάζει ξανά το «Ονειρόδραμα» του Στρίντμπεργκ, η Άννα, η νεαρή πρωταγωνίστριά του και κόρη της πρώην ερωμένης του, και η νεκρή πλέον αλκοολική ηθοποιός μητέρα της, Ράκελ. Κείμενο ψυχογράφημα για το δίπολο ηθοποιού-σκηνοθέτη, το δημοφιλές έργο του Σουηδού διάσημου δημιουργού παρουσιάζεται σε σκηνοθεσία Βαλάντη Φράγκου, με τον Ιερώνυμο Καλετσάνο και την Ελένη Ζαραφίδου.

Θεατήριον, ένα θέατρο για τις τέχνες, 14 Φεβρουαρίου - 11 Απριλίου, Δευτέρα & Τρίτη στις 21:00

ΜΗΝ ΤΟ ΣΑΣΕΙΣ

7 Η Κωνσταντίνα Τάκαλου ως Μαρί Κιουρί

Τα δύσκολα παιδικά χρόνια στη Βαρσοβία, οι σπουδές στη Σορβόνη, ο αγώνας να αναγνωριστεί ως ισότιμο μέλος μιας ανδροκρατούμενης επιστημονικής κοινότητας, τα χημικά στοιχεία που την «στοίχειωσαν», οι αγώνες για μια επιστήμη στην υπηρεσία του ανθρώπου. Στο γύρισμα του 20ου αιώνα η **Μαρί Skłodowska Κιουρί** χάραξε με ακατάβλητη θέληση την πορεία της, ανατρέποντας κάθε στερεότυπο. Τη μυθιστορηματική της πορεία ξεδιπλώνει στη σκηνή ο σκηνοθέτης **Θέμης Μουμουλίδης**, επιχειρώντας να δημιουργήσει ένα τοπίο μνήμης, εικότων και ήχων με κινηματογραφικούς όρους και να μας μεταφέρει στην ατμόσφαιρα της εποχής της, συνομιλώντας με κλασικά συμφωνικά έργα και πρωτότυπες συνθέσεις της Αλεξάνδρας Μικρούτσικου.

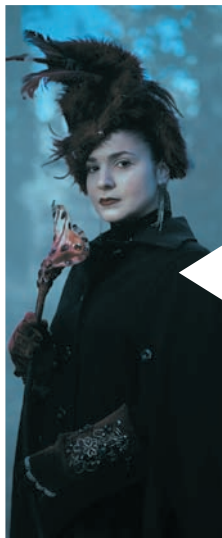
Σύγχρονο Θέατρο, από 10 Φεβρουαρίου

8 Τα λευκά πορτρέτα του Ekene Stanley Emecheta

Βρήκε τον δρόμο του στην τέχνη πέρα από την ακαδημαϊκή εκπαίδευση κι από την Αμπούτζα της Νιγηρίας η ζωγραφική του έφτασε να φιγουράρει σε συλλογές στο Πεκίνο, την Ολλανδία, το Βέλγιο και το Πουέρτο Ρίκο. Οι χαρακτηριστικές, εσκεμμένα χωρίς χρώμα, φιγούρες του Emecheta επιστρέφουν στο Μεταξουργείο. Τοποθετημένες σε περιβάλλοντα είτε μονόχρωμα είτε κατάφυτα ανακαλούν επεισόδια από ιστορικές στιγμές ή από τη ζωή του καλλιτέχνη και μας καλούν να συνδεθούμε με την ιστορία του κάθε χαρακτήρα.

The Breeder, 9 Φεβρουαρίου - 11 Μαρτίου (εγκαίνια: Πέμπτη στις 19:00 - 22:00)

9 «Το αίμα των κρίνων» στο Θέατρο 104

Ένας άντρας, περιθωριοποιημένος από επιλογή, υπέρμαχος του απαγορευμένου, της αμαρτίας και της τρέλας, εμπνέει ένα κίνημα ανθρώπων που υιοθετούν σταδιακά αυτόν τον τρόπο ζωής. Οι αποκαλύψεις για το παρελθόν του, που δημοσιοποιούνται παραποιημένες, θα οπλίσουν το χέρι των υποστηρικτών του εναντίον του. Το αντιπολεμικό έργο της Δέσποινας Αποστολίδου, γραμμένο στο πλαίσιο της Σχολής Πυροδότησης Θεατρικής Γραφής του Θεάτρου Πορεία την περίοδο 2019-2020, προσεγγίζει ο **Κωνσταντίνος Ρόδης** με μινιμαλιστικό σκηνικό, ατμόσφαιρα φιλμ νουάρ και με βασικό καμβά της σκηνοθεσίας την παραπλάνηση.

Θέατρο 104, από τις 12 Φεβρουαρίου, κάθε Κυριακή στις 18:30

11 Η μοβ βροχή του Πάνου Παπαδόπουλου

Τέσσερα χρόνια μετά την τελευταία ατομική παρουσίαση της δουλειάς του στην Αθήνα, ο 48χρονος ζωγράφος (και συνιδρυτής της εικαστικής κολεκτίβας DaDaDa Academy) μας συστήνει τα νέα επεισόδια της αναμέτρησής του με τα χρώματα και τον καμβά. Συνθέσεις νυχτερινές, τα έργα της έκθεσης «Purple rain» συμπυκνώνουν «αναμνήσεις και συναισθηματικές εκρήξεις, την αδρεναλίνη που να ζεις τη ζωή σου στα στέκια του καλλιτεχνικού κόσμου». Μια αφήγηση που ξετυλίγεται σε συνθέσεις μινιμαλιστικές, με χειρονομία και γραμμές, στην παλέτα των μαύρων χρωμάτων του μεσονυκτίου.

Γκαλερί Ελένη Κορωναίο, 10 Φεβρουαρίου - 8 Απριλίου (εγκαίνια: Παρασκευή στις 18:00-21:00)

10 Ποιος κρατάει το φανάρι στο Γκάζι;

Ποιες ήταν οι συνθήκες εργασίας για τους εργάτες του παλιού εργοστασίου φωταερίου; Δούλευαν εκεί γυναίκες; Ποιο ήταν το καθιερωμένο δρομολόγιο ενός φανοκόρου; Η ιστορία της μονάδας παραγωγής ενέργειας που έδωσε φως στην πρωτεύουσα για περισσότερα από 120 χρόνια ζωντανεύει μέσα από θεατρικές ξεναγήσεις. Με οδηγό τον ηθοποιό **Χρήστο Χριστόπουλο** από την ομάδα «Ανερό-μυλοι», οι επισκέπτες ανακαλύπτουν βιωματικά τους χώρους και την ιστορία του διατηρητέου βιομηχανικού συγκροτήματος και τη γραμμή παραγωγής του φωταερίου, μέσα από τις μνήμες ανθρώπων που συνέδεσαν τη ζωή τους με το Γκάζο.

Τεχνόπολη Δήμου Αθηναίων, 13 & 20 Φεβρουαρίου στις 18:00

© ΒΑΤΕΝΗΣ ΠΑΤΣΙΑΛΟΣ

The Athenian Callirhoe Hotel

Ρομαντικό μενού για δύο με θέα την Ακρόπολη

Το ξενοδοχείο The Athenian Callirhoe, στο κέντρο της Αθήνας, σας προσκαλεί να γιορτάσετε την ημέρα των ερωτευμένων. Η πληθωρική και vintage ατμόσφαιρά του είναι ιδανική γι' αυτούς που θέλουν να κάνουν μία ονειρική έξοδο για τη βραδιά του Αγίου Βαλεντίνου και όχι μόνο. Η ρομαντική ατμόσφαιρα στις 14/2 θα ενισχυθεί περαιτέρω με την παρουσία του Μάνου Σαριδάκη στο πιάνο.

Επειδή όμως ο έρωτας περνάει από το στομάχι... ο Executive Chef Σπύρος Μάλλιος και η ομάδα του ετοίμασαν ένα ιδιαίτερο μενού όπου φιγουράρουν τα μύδια, οι γαρίδες, οι ξηροί καρποί και η σοκολάτα.

Η ημέρα των ερωτευμένων αποτελεί την καλύτερη αφορμή για τη δημιουργία ό-

μορφων αναμνήσεων και το The Athenian Callirhoe έχει αποδείξει πως ξέρει να γιορτάζει. Ο ατμοσφαιρικός φωτισμός, τα λουλούδια, η ιδιαίτερη διακόσμηση και υπέροχες γεύσεις σε συνδυασμό με το πλήρες μενού θα απογειώσουν τις αισθήσεις σας.

Το πλήρες μενού της βραδιάς μπορείτε να το δείτε στο site του The Athenian Callirhoe, καθώς επίσης και στα social media του ξενοδοχείου.

Υ.Γ. Η μαγευτική βραδιά προτείνεται να συνδυαστεί με διαμονή σε ένα από τα deluxe δωμάτια και να συνοδευτεί με room breakfast, ώστε να γίνει η εμπειρία σας ακόμα πιο αξέχαστη. Γιορτάστε την ημέρα του έρωτα με τον πιο elegant τρόπο!

📍 Καλλιρρόης 32 & Πετμεζά, Αθήνα, 2109215353 www.tac.gr

📱 The.Athenian.Callirhoe.Exclusive.Hotel 📺 theatheniancallirhoe

Fresh x Secret Garden

Το δώρο που θα μείνει
αξέχαστο σε κάθε
ερωτευμένη καρδιά

Την πιο τέλεια ιδέα που θα κάνει κάθε καρδιά να σκιρτήσει ετοίμασαν για την ημέρα του Αγίου Βαλεντίνου και όχι μόνο τα ζαχαροπλαστεία Fresh και η florist των celebrities, Βαλεντίνη Κρασσά! Με έμπνευση από την πιο αγαπησιάρικη μέρα του χρόνου, τα αγαπημένα Fresh και η δημιουργική ιδιοκτήτρια του ανθοπωλείου Secret Garden μπορούν να μας φέρουν τη λατρεμένη μας Valentine's edition piñata ή το ξεχωριστό Chocolate heart box, μαζί με το πιο minimal & amp stylish μπουκέτο λουλουδιών στην πόρτα μας, μέσα σε 30 λεπτά!

Αναμφίβολα η πιο ολοκληρωμένη πρόταση για την ημέρα των ερωτευμένων, γιατί... this year, don't forget to buy yourself flowers and chocolates too!

Προπαραγγείτε άμεσα τη limited συλλογή Fresh x
Secret Garden μέσω του official fresh e-shop

order-freshpatisserie.gr

VALENTINES DAY

L' Amiral

Δείπνο για ερωτευμένους
στη γειτονιά του Παρθενώνα

Μέσα στα ειδυλλιακά στενά της Πλάκας, το L'Amiral, στεγασμένο σε ένα πανέμορφο νεοκλασικό του 1890, είναι ένα στέκι για κάθε στιγμή της μέρας. Σε περιμένει από νωρίς το πρωί για καφέ και brunch, όσο προχωράει η μέρα σεβρίρει ελαφριά πιάτα, ενώ το βράδυ είναι η ώρα για ωραία κρασιά, cocktails και ένα πραγματικά νόστιμο δείπνο ελληνικής κουζίνας που γίνεται ακόμη πιο ενδιαφέρον χάρη στις σύγχρονες γαστρονομικές πινελιές. Ειδικά για την ημέρα των ερωτευμένων, όμως, ο σεφ του εστιατορίου Γιάννης Βαγγέλης έχει ετοιμάσει ένα μοναδικό μενού τεσσάρων πιάτων, που ξεπερνάει κάθε προσδοκία... Στην ατμοσφαιρική σάλα του L'Amiral θα δοκιμάσετε πιάτα όπως το υπέροχο τραχανότο θαλασσινών με καπνιστή πανσέτα, πεκορίνο Αμφιλοχίας και γλυκιά κολοκύθα και το ποσέ λαυράκι με σάλτσα αυγολέμονο με lime και λουίζα, ενώ ταυτόχρονα απολαμβάνετε το live μουσικό πρόγραμμα που έχει στηθεί αποκλειστικά για τη συγκεκριμένη βραδιά. Η φωνή της Ελένης Φώτη και η παρουσία του Ματί Παλαιολόγου στα πληκτρα, σε συνδυασμό με το φαγητό και τη ρομαντική ατμόσφαιρα, θα φροντίσουν ώστε αυτή η νύχτα να σας μείνει πραγματικά αξέχαστη...

7 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

για την πιο ερωτική μέρα του χρόνου

THE ATHENIAN CALLIRHOE HOTEL

Το πλάνο έχει ως εξής: πρώτα απολαμβάνετε το δείπνο για δύο (ο Σπύρος Μάλλιος έχει φροντίσει να ετοιμάσει ένα αξέχαστο μενού ειδικά για την περίπτωση) με θέα τη φωτισμένη Ακρόπολη. Ύστερα χαλαρώνετε με τον μαγικό ήχο του πιάνου που θα παίζει ο Μάνος Σαριδάκης. Όταν η ρομαντική ατμόσφαιρα σας συνεπάρει, διαλέγετε ένα από τα deluxe δωμάτια του ξενοδοχείου για να συνεχίσετε τη βραδιά σας. Ξυπνάτε το πρωί με room breakfast πιο ερωτευμένοι από ποτέ...

Καλλιρρόης 32& Πετμεζιά, 210 9215353

NEW HOTEL

Τέχνη και γαστρονομία πρωταγωνιστούν σ' αυτό το ξενοδοχείο με την υπογραφή του ανατρεπτικού Studio Campana. Αν το άλλο σου μισό αγαπάει το design, τότε ένα δείπνο εδώ είναι το καλύτερο δώρο για τον Άγιο Βαλεντίνο. Ειδικά για την ημέρα, ο chef του New Hotel Μπάμπης Κουντούρης αφηγείται μία ιστορία για ερωτευμένους σε ένα fine dining μενού τεσσάρων σταδίων. Κι αν θέλεις να συνδυάσεις το δείπνο σου και με διαμονή το βράδυ της 14ης Φεβρουαρίου, τότε να ξέρεις ότι υπάρχει το πακέτο «Loving On 2023» με προνομιακές τιμές. Φιλελλήνων 16 & Ναυάρχου Νικοδήμου 1, Σύνταγμα, 2103273170

Μία καρδιά-πινιάτα από τα Fresh

Η σοκολατένια καρδιά-πινιάτα που φέτος δημιούργησαν τα Fresh είναι ένας τρόπος για να πεις «πάρε την καρδιά μου και κάνε την ό,τι θές». Αυτό το τέλειο σοκολατένιο δώρο ή το ξεχωριστό Chocolate heart box μπορεί να έρθει ως την πόρτα σου (και μάλιστα μέσα σε 30 λεπτά!) μαζί με ένα υπέροχο μπουκέτο λουλουδιών από το ανθοπωλείο Secret Garden. Προπαγγείλε άμεσα τη limited συλλογή Fresh x Secret Garden μέσω του official fresh e-shop: order-freshpatisserie.gr

ST. GEORGE LYCABETTUS

Βραβευμένο πρόσφατα ως το Best Romantic City Hotel, το ξενοδοχείο αυτό στους πρόποδες του Λυκαβηττού με τη συγκλονιστική θέα σε όλη την Αθήνα είναι σίγουρα μία καλή ιδέα για να γιορτάσεις τον Βαλεντίνο. Ο executive chef του St. George Lycabettus Βασίλης Μήλιος έχει ετοιμάσει ένα gourmet δείπνο ειδικά για εσάς, και αφού απολαύσετε το φαγητό σας (μαζί και τη θέα), υπάρχει πάντα η δυνατότητα να αποσυρθείτε σε κάποιο από τα δωμάτια ή τις σουίτες του ξενοδοχείου... **Κλεομένης 2, Κολωνάκι, 2107416000**

L' AMIRAL

Τα στενά της Πλάκας, τι πιο όμορφο για ρομαντικές βόλτες; Εδώ ακριβώς, στη γειτονιά της Ακρόπολης, θα βρεις το ωραίο L' Amiral, το ατμοσφαιρικό bar restaurant που στεγάζεται σε ένα νεοκλασικό κτίριο του 1890. Για την ημέρα των ερωτευμένων, ο σεφ του εστιατορίου ετοιμάζει ένα μοναδικό μενού 4 πιάτων, που θα απολαύσετε μαζί με live μουσική.

Πανός 6, Πλάκα, 2100100641

ΣΠΟΝΔΗ

Εμβληματικό εστιατόριο της πόλης και σίγουρα ένα σημείο που αξίζει να επισκεφθείς κάποια στιγμή στη ζωή σου. Η ημέρα του Αγίου Βαλεντίνου μοιάζει ιδανική καθώς ο σεφ του εστιατορίου Arnaud Bignon έχει δημιουργήσει για την περίπτωση μενού εμπνευσμένο από τον ωκεανό και τη γη. Εξερευνήστε με το ταίρι σου τη βαθιά γεύση του ωκεανού με πιάτα όπως τα Χτένια με καλαμάρι, ταπιόκα, σπανάκι και yuzu και «περιηγηθείτε» στη γη με μία κονσομέ τοπιναμπούρ ή με ένα Wagyu με μαύρη τρούφα, πατάτα και shitake.

Πύρρωνος 5, Παγκράτι, 2107564021

CHEZ LUCIEN

Πες της πόσο την αγαπάς αλά γαλλικά! Το κουκλίστικο, μικρό bistrot των Πετραλώνων είναι ρομαντικό σαν παριζιάνικη νύχτα και για τον Άγιο Βαλεντίνο έχει ετοιμάσει σπέσιαλ μενού για ερωτευμένους: βελουτέ γλυκιές κολοκύθας με κομματάκια τραγανού φιλέτου πάπιας, σαλάτα με κατοικίσιο τυρί σε croustion, γεμιστό ρολό από φιλέτο γαλοπούλας, και το κλασικό Boeuf Bourguignon. **Τρώων 32, Πετράλωνα, 2103410590**

TGI FRIDAYS

Καρδιές μπαλόνια παντού, ένα σιντριβάνι σοκολάτας και πολλές εκπλήξεις για ερωτευμένους και μη. Τα TGI Fridays φέτος γιορτάζουν τον Άγιο Βαλεντίνο όσο πιο γλυκά γίνεται. Τι πιο ρομαντικό από το να μοιραστείτε οι δυο σας το «Death By Love», όπου δύο brownies σοκολάτας καλύπτονται με σος λευκής και κόκκινης σοκολάτας, γαρνίρονται με chocolate fudge & marshmallows και σερβίρονται με παγωτό βανίλια;

www.fridays.gr

Π. Σιδηρόπουλος: Η περιπέτεια της γραφής και το «Φλου» νότα προς νότα

✎ Έχω μια εγγενή αντιπάθεια στην ιστοριογραφία. Στην αναφορά, δηλαδή, σε γεγονότα του παρελθόντος με τρόπο που μοιάζει αντικειμενικός, αλλά την ίδια στιγμή στέκεται απόλυτα αποστασιοποιημένος. Νιώθω ότι καμία ιστορική στιγμή δεν έχει αξία, αν δεν βρίσκεται σε διάλογο με το σήμερα. Και μιλάω για το σήμερα όπως ο καθένας από εμάς το βιώνει, βαθύτατα υποκειμενικά δηλαδή. Αν «ρίξεις» σ' έναν υπολογιστή τα δεδομένα από εφημερίδες και περιοδικά μιας ολόκληρης δεκαετίας, αυτός θα σου έχει απαντήσεις για τα πάντα. Αν του ζητήσεις να δημιουργήσει ένα κείμενο με κάποιον συγκεκριμένο τρόπο – με τις ίδιες αρχές που προγραμματίζουμε μια λίστα για να παίξει σ' ένα προκάτ ραδιόφωνο – αυτός θα το κάνει. Οι πληροφορίες θα είναι απόλυτα τεκμηριωμένες, δεν θα λείπει τίποτα, εκτός από το βίωμα: τη σχέση εκείνου που γράφει μ' εκείνο που γράφεται. Το στοιχείο – ουσιαστικό – που μετατρέπει ένα κείμενο από ψυχρό σε θερμό. Μιλώντας για μουσική – καθώς αυτό είναι το θέμα μας – αποφεύγω να διαβάζω τα κείμενα ρομποτικών ιστοριογράφων, που έχουν πάντα δίκιο σε σχέση με το τι χρώμα εσωρούχο φορούσε ο μπάσιςτας ενός συγκροτήματος που έκανε μία και μοναδική εμφάνιση το 1967, Κυριακή πρωί σε κάποιο σινεμά της Αμφιάλης. Βαριέμαι αφόρητα! Όπως ακριβώς βαριέμαι και τους ιστοριογράφους που κοιμούνται δίπλα σε τόνους κιτρινωμένου χαρτιού περιοδικών περασμένων εποχών. Ξέρεις, εκείνων των τοξικών που κουνάνε συνεχώς το δάχτυλο, εκείνων που παίρνουν πολύ σοβαρά τον εαυτό τους,

εκείνων που αυτοονομάζονται σημαντικοί και αντικειμενικοί κριτικοί. Και τους βαριέμαι ακριβώς για έναν λόγο: τους λείπει το βίωμα, εκείνη η θερμή σύνδεσή του τότε με το τώρα, εκείνο το twist που μπορεί καμιά φορά να διαστρέψει την πληροφορία, μα να κρατήσει ακέραιο το συναίσθημα. Κι ενώ πλήττω αφάνταστα να διαβάσω κουνόδαχτους ιστοριογράφους, απολαμβάνω τα κείμενα που είναι προσωπικά, ζεστά, λογοτεχνικά και αληθινά: τα κείμενα που προκύπτουν από τη μνήμη – εκείνη που συχνά μας προδίδει – μα διατηρούν ζωντανό το συναίσθημα που ανασύρει μιαν ολόκληρη εποχή. Αυτός είναι

ο λόγος που απόλαυσα το μικρό βιβλίο του Χριστόφορου Κάσδαγλη για «Το βρώμικο ψωμί» του Διονύση Σαββόπουλου της σειράς 33 1/3 των Εκδόσεων Οξύ, την οποία διευθύνει ο Μάκης Μπλάτος.

► Αν όμως προτιμώ να διαβάζω, να μιλώ και να γράφω τη συναισθηματική, θερμή και λογοτεχνική γραφή έναντι της ψυχρής και ιστοριογραφικής, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν εκτιμώ την έρευνα και την τεκμηρίωση. Ο Γιώργος Ι. Αλλαμανής, τόσο με το βιβλίο του για τον Νικόλα Άσιμο, όσο και με το καταπληκτικό πρόσφατο πόνημά του «Στον καιρό της Λιλιπούπολης, η Βιογραφία μιας Ραδιοφωνικής Εκπομπής» (εκδόσεις Τόπος), έδειξε πόσο σημαντική είναι η έρευνα και η τεκμηρίωση ακόμη και της παραμικρής λεπτομέρειας σ' ένα κείμενο. Αυτή η έρευνα που πήρε 5 ολόκληρα χρόνια, έφερε στο φως ένα κείμενο αναφοράς. Αλλά δεν ήταν μόνο αυτό: ο Αλλαμανής έχει έναν μοναδικό τρόπο να γίνεται εκτός από απόλυτα τεκμηριωμένος, παράλληλα και λογοτεχνικός, να εκφέρει με όρους αφήγησης παραμυθιού τις ιστορίες με τις οποίες καταπιάνεται.

► Τέτοια ακριβώς περίπτωση είναι και το βιβλίο του που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Οξύ, στη σειρά 33 1/3 και αφορά το «Φλου» του Παύλου Σιδηρόπουλου. Με μια βαθιά έρευνα που κράτησε περίπου όσο και η συγγραφή, ο Αλλαμανής επιβεβαιώνει κάθε αληθινή λεπτομέρεια που αφορά σ' αυτόν τον δίσκο και φέρνει στο φως πράγματα που δεν γνωρίζαμε. Παράλληλα, παρουσιάζει το υλικό του με μοναδική λογοτεχνική γλώσσα, ώστε το βιβλίο να μη διαβάζεται μόνο ως ιστορική πραγματεία αλλά και ως μουσικό μυθιστόρημα. Στο τέλος της ανάγνωσης, δεν έχεις παρά να βάλεις τον δίσκο στο πικάπ και να τον ακούσεις άλλη μια φορά.

► Έντονα συναισθηματική και η εισαγωγή-γράμμα στον Παύλο της Θέκλας Τσελεπή, εκείνη που κλείνει με τη φράση: «Δεν κάνει πλέον τόσο κρύο στην Αλάσκα» αλλά με κεφαλαία.

Υ.Γ. Και τώρα φίλοι μου είν' αργά, μια καληνύχτα στη μαμά, καιρός να πούμε αντίο».

ΤΕΧΝΗ

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ
ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Ελαιογραφία του
Γιάννη Μίχα από την
έκθεση «Από σκουριά
κι αλμύρα»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΙΧΑΣ

Πίνακες και ταξίδια «από σκουριά κι αλμύρα»

Η νέα έκθεση ζωγραφικής στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά είναι μια περιπλάνηση στον κόσμο της θάλασσας με ελαιογραφίες και υδατογραφίες

Σ

τους ωκεανούς του εικονικού όπου καθημερινά βυθίζονται αμέτρητα ανθρώπινα βλέμματα καταναλώνοντας – συχνά άκριτα – εικόνες, η νέα ατομική έκθεση του Γιάννη Μίχα «Από σκουριά κι αλμύρα» που εγκαινιάστηκε στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, στο Φουαγιέ του πρώτου ορόφου, την Τετάρτη 8 Φεβρουαρίου, και θα διαρκέσει έως τις 18 Φεβρουαρίου, μας οδηγεί σε αληθινά καρνάγια και αλληγορεί για την αλμύρα της ζωής, τις έννοιες της ατομικότητας και της συλλογικότητας στους χώρους εργασίας, τις οσμωτικές σχέσεις που μπορεί να προκαλέσει η ανθρώπινη επαφή με τη φύση. Ο Γιάννης Μίχας μάς εξήγησε με λέξεις όσα συνήθως προτιμά να περιγράφει με χρώματα και σχέδια.

Πώς επιλέξατε τα ζωγραφικά σας έργα για τη νέα σας έκθεση «από σκουριά κι αλμύρα»; Βασικά θέματα της δουλειάς μου είναι όσα βίωσα στην πορεία μου στα ναυπηγεία, στα καρνάγια, στα λιμάνια με τους ανθρώπους της θάλασσας που αφιερώνουν τη ζωή τους σ' αυτήν. Διατυπώνω με τα μάτια της ψυχής μου όσα βλέπω και νιώθω στις θάλασσες και τα λιμάνια του κόσμου.

Τι θέλετε να δώσει σε αυτές τις αβέβαιες εποχές η ζωγραφική σας; Θα ήθελα τα έργα μου να δώσουν σε όσους τα βλέπουν αισιοδοξία, ελπίδα, περισσότερο φως. Άλλωστε πιστεύω πως με τον χρωστήρα μου κρατώ τα περάσματα ανοιχτά για να διαβαίνουμε μαζί τις δυσκολίες.

Θυμάστε την πρώτη σας επαφή με τη ζωγραφική; Πώς εξελίσσεται η σχέση σας με τη ζωγραφική όσο περνάει ο χρόνος; Θυμάμαι πριν πολλά χρόνια ότι η πρώτη μου επαφή με τη ζωγραφική, ήλθε πλάι σε έναν λαϊκό ζωγράφο στον γενέθλιο τόπο μου, το Κυριάκι Βοιωτίας. Από τότε παραμένει για μένα αστείρευτη εσωτερική ανάγκη για έκφραση, δημιουργία, επικοινωνία.

Κοιτάζοντας πίσω όλα αυτά τα χρόνια που αναπτύσσετε τις δεξιότητές σας, πώς σκέφτεστε την προσέγγισή σας στη δημιουργία ενός πίνακα; Ένα έργο μου ξεκινά πάντα από την εσωτερική ανάγκη, τη βιωματική σχέση, και τις μνήμες για τη θάλασσα και τους ανθρώπους της, τα καράβια, τα αραξοβόλια, το Αιγαίο, τα ατλάζια, τις χώρες και το ελληνικό φως.

Τι σας ελκύει στις θαλασσινές περιπλανήσεις με πλοία που οδηγούν σε λιμάνια, ναυπηγεία και καρνάγια; Το ταξίδι προς την Ιθάκη που ανανεώνει, προσφέρει ερεθίσματα, διεγείρει το νου και τη φαντασία. Αυτά με ελκύουν, με κάνουν να αναπολώ και να τα αποτυπώνω στον καμβά μου, με λυτερώνουν σαν τα θαλασσινά πουλιά.

Έχει διατυπωθεί πως η τέχνη θέτει ερωτήματα. Ποια είναι τα δικά σας; Η τέχνη είναι απελευθέρωση, έκφραση, αγάπη που μπορεί να επιδράσει στη ζωή των ανθρώπων και μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα της ζωής τους. Με την εικαστική μου παρέμβαση επιχειρώ να ανοίξω δρόμους για τη γνώση και τη σκέψη αλλά και να δώσω απαντήσεις με χρώμα, φως και ελπίδα.

Ποιοι εικαστικοί σας έχουν επηρεάσει και γιατί; Υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο στιλ ή περίοδος από την οποία αντλείτε την έμπνευσή σας; Αναμφίβολα έχω επιρροές από τους μεγάλους Έλληνες ζωγράφους Τσαρούχη, Χατζηκυριάκο-Γκίκα, Ηλιάδη, Τέση, Μυτάρη. Με βοήθησε σημαντικά η μελέτη Πικάσσο, Μπαράκ, Σεζάν, Φαίνγκερ, Σέλερ. Περίοδος που αντλώ την έμπνευσή μου είναι η γενιά του 1930 και κυρίως ο κυβισμός χάρη στους μεγάλους ζωγράφους Πάμπλο Πικάσσο και Ζορζ Μπαράκ. Προσπαθώ η δουλειά μου να έχει δικά μου στοιχεία. Αν το καταφέρνω θα το πουν όσοι θα γνωρίσουν ένα έργο μου χωρίς να δουν την υπογραφή μου.

Γεννηθήκατε στη Βοιωτία κι έχετε ζήσει ένα μεγάλο διάστημα της ζωής σας στον Πειραιά. Πώς αισθάνεστε ότι σας επηρέασαν αυτοί οι τόποι ως καλλιτέχνης; Η αρχή έγινε στον γενέθλιο τόπο μου, με τις ομορφιές και τους ανθρώπους του. Η ενασχόλησή μου με τη ναυπηγική, η σχέση μου με το μεγάλο λιμάνι του Πειραιά, μα κυρίως οι άνθρωποι της αλμύρας και της σκουριάς με συντροφεύουν και με εμπνέουν. Δεν θα μπορούσα να παραλείψω την επιρροή από το λευκό και το γαλάζιο της Σαντορίνης και του Αιγαίου.

Τι σας συγκινεί στους ανθρώπους της «σκουριάς και της αλμύρας»; Φιγούρες που αρθρώνουν εσωτερικά συναισθήματα χαρά και λύπη, θάλασσα και ουρανό, η σκουριά στα χέρια τους, η αλισχύνη στα πρόσωπά τους, αποτυπωμένα στην παλέτα μου. **Α**

Πρίγκιπας Χάρι

Οι τραυματικές περιπέτειες ενός αγοριού που χάνει νωρίς τη μητέρα του

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Διάβασα μόλις την αυτοβιογραφία του πρίγκιπα Χάρι, κάποτε δευτέρου διαδόχου στη σειρά του αγγλικού θρόνου, τώρα αρκετά μακριά – έως και καθόλου. Δεν σκόπευα να τη διαβάσω – όσο κι αν μου αρέσουν οι αυτοβιογραφίες – επειδή ο πρίγκιπας Χάρι δεν μου έλεγε κάτι ως ιστορικό πρόσωπο. (Η αλήθεια είναι πάντως ότι κατόπιν προτροπής άρχισα να βλέπω το ντοκιμαντέρ στο Netflix, το οποίο γύρισαν με τη γυναίκα του Μέγκαν, αλλά το παράτησα στο πρώτο κίόλας επεισόδιο).

Έτυχε όμως να μου κάνουν δώρο γενεθλίων αυτό το βιβλίο με τον κακόηχο τίτλο «Ρεζέρβα» κι είπα να του ρίξω μια ματιά. Λάθος μου. Λάθος μου επειδή το πόνημα αυτό σε αγκιστρώνει από την πρώτη κίόλας σελίδα του κι ύστερα είναι αδύνατο να το αφήσεις από τα χέρια σου διαβάζοντας τις τραυματικές περιπέτειες ενός αγοριού που χάνει νωρίς τη μητέρα του, έχει να αντιμετωπίσει έναν αδιάφορο έως ψυχρό πατέρα, κι έναν μεγαλύτερο αδελφό που έχει πάρει πολύ στα σοβαρά τον ρόλο του ως πρώτου διαδόχου μετά τον Κάρολο – τον νυν βασιλέα της Αγγλίας.

Ο Χάρι υποφέρει. Είναι βέβαια πρίγκιπ κι μένει σε λογής λογής παλάτια αλλά πάντα σε κακοφωτισμένα και παγερά δωμάτια που υποδηλώνουν τον ρόλο του στη βασιλική δυναστεία. Ο Χάρι είναι η ρεζέρβα. Είναι ο αντικαταστάτης του αδελφού του, Γουίλιαμ. Είναι ο αναπληρωματικός που κάθεται στον πάγκο και περιμένει. Είναι το νούμερο δύο, ένα σώμα από το οποίο – αν χρειαστεί – θα πάρουν κάποιο όργανο να το θέσουν στην υπηρεσία του αδελφού του – ένα νεφρό, για παράδειγμα, ή και την καρδιά του ακόμα.

Ο Χάρι το έχει αποδεχτεί αυτό γιατί έτσι τον έμαθαν εξ απαλών ονύχων. Αυτό που δεν μπόρεσε να αποδεχτεί ήταν ο θάνατος της μητέρας του, της πανέμορφης Νταϊάνα. Μάλιστα, για χρόνια πίστευε ότι εκείνη δεν είχε πεθάνει, ότι είχε σκνηοθετηθεί το ατύχημα στη σήραγγα του Παρισιού κι ότι πλέον παρακολουθούσε τα παιδιά της από μακριά κι ευτυχισμένη. Ο πρίγκιπ Χάρι χρειάστηκε ψυχαναλυτή για να μπορέσει να το ξεπεράσει.

Στο μεταξύ, διάγει βίο καταβυθισμένο στο αλκοόλ και τα ναρκωτικά – όπως περιγράφει ο ίδιος –, συνάπτει σχέσεις με κοπέλες που αναγκάζεται να εγκαταλείψει λόγω του αφόρητου κυνηγητού που υφίσταται από τους παπαράτσι οι οποίοι δεν τον αφήνουν σε κλωρό κλαδί – αναγκάζεται να μεταμφιέζεται για να πάει μέχρι και στο σούπερ μάρκετ. Ώπου κάποια στιγμή κατατάσσεται στον στρατό και, αφού περνάει μια εξουθενωτική εκπαίδευση, τον στέλνουν να πολεμήσει στο Αφγανιστάν. Η ειδικότητα που λαμβάνει είναι κάτι που τον κάνει στα μάτια μου εξόχως συμπαθή. Γίνεται ελεγκτής εναέριας κυκλοφορίας! Να πάρει! Ελεγκτής εναέριας κυκλοφορίας είμαι κι εγώ! Έχουμε την ίδια ειδικότητα με τον πρίγκιπα! (Ξέρω, τόσο θαυμαστικά στη σειρά αποτελούν όνειδος για τον συγγραφέα).

Παρά την εύλογη ωστόσο αίσθηση συντροφικότητας που νιώθει κάποιος προς συνάδελφο, δεν προτείνω το βιβλίο του πρίγκιπα Χάρι λόγω αυτού. Είναι ένα καλογραμμένο βιβλίο, χωρίς φιοριτούρες, με μπόλικη αλήθεια και αυτοσαρκασμό (ιδιαίτερα όταν ο πρίγκιπς ομολογεί ότι έπαθε κρουπαγήματα στο πέος του στην Αρκτική κι έτσι του ετοιμάζουν ειδικό ισοθερμικό για τα απόκρυφα του όταν πετάει για τον Νότιο Πόλο).

Κάποτε γνωρίζει την αγάπη της ζωής του, τη Μέγκαν. Αλλά, αυτές τις τελευταίες σελίδες του βιβλίου αφήνω να τις απολαύσετε οι ίδιοι.

Πρίγκιπας Χάρι
Ρεζέρβα
εκδ. Πεδίο

Little Tree Books & Coffee

Το αυτόχthon βιβλιοπωλείο της Ακρόπολης

Του ΑΝΤΩΝΗ ΦΙΞ

Κάποια βιβλιοπωλεία τα επισκέπτομαι συχνά, κάποια άλλα τα έχω «κτίσει». Ένα απ' αυτά είναι το καφέ-βιβλιοπωλείο Little Tree Books & Coffee στην Ακρόπολη, στο οποίο πήγα να επί έναν χρόνο κάθε απόγευμα μετά τη δουλειά για να διαβάσω για τις κατατακτήριες Ψυχολογίας ΕΚΠΑ (ευτυχώς πέρασα οπότε τώρα πάω χωρίς να φορτώνομαι όλον τον Φρόντ στην πλάτη).

Πρόσωπα Το βιβλιοπωλείο είναι αυτόχthon φυτό της περιοχής, κάτι σαν τη Μικρομέρια της Ακρόπολης. Η ιδρυτική ομάδα του Little Tree ήταν τέσσερα ζευγάρια γονέων που πήγαζαν τα παιδιά τους στο ίδιο δημοτικό, αυτό στην οδό Καλλιόπης παραδίπλα (τι τρομερό να πηγαίνεις σχολείο στη σκιά του Ιερού Βράχου), και γνωρίστηκαν μέσω του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων.

Εγώ συνάντησα την Ελίζα, μία εκ των οκτώ, που μεγάλωσε στο Θησείο και η βεράντα του σπιτιού της ήταν πάνω από το Σινέ Θησείο (για διάβασέ το πάλι αυτό, και βρίσε άλλη μία το γείτονα που αναγκαστικά έβλεπε από τη δική σου βεράντα). Όπως σε όλες τις γύρω πολυκατοικίες έτσι και στη δική της, οι βεράντες ήταν γεμάτες συγγενείς και φίλους σε κάθε νέα προβολή του θερινού. Εκεί πρωτάκουσε Νταλάρα που έπαιζε στα διαλείμματα των έργων και από το σαλόνι κρυφοκοιτούσε τα θρίλερ που της απαγόρευαν να βλέπει. Όταν τη ρωτάω πώς αποφάσισε ν' ανοίξει καφέ-βιβλιοπωλείο, μου λέει: «Δεν ξέρω. Το μόνο που μπορώ να σου πω είναι ότι είναι η μόνη δουλειά που δεν θέλω ν' αφήσω». Αυτό που ξέχασε να πει, αλλά είναι προφανές σε μας τους επισκέπτες, είναι ότι από την πρώτη στιγμή εκπέμπει ανθρωπιά, καλοσύνη και τρυφερότητα – δεν είναι τυχαίο, σκέφτομαι, που σπούδασε βρεφοκόμος.

Βιβλία Τελικά το μέγεθος μετράει, στα βιβλιοπωλεία. Όσο πιο μικρό το μέρος, τόσο μεγαλύτερη η ποιότητα των βιβλίων του. Ίσως γιατί εκεί κάθε βιβλίο πρέπει να κερδίσει τη θέση του στο ράφι. Στο Μικρό Tree, λοιπόν, συναντάς δυσεύρετα βιβλία που σου εξάπτουν τη φαντασία και σου διευρύνουν τη σκέψη. Ενδεικτικά αναφέρω...

«Εγχειρίδιο ερωτικής ζωής», «Μπορεί η τέχνη να αλλάξει τον κόσμο;», «Η μεγαλύτερη εφεύρεση: Η υπέροχη ιστορία της γραφής», «Η μυστική ζωή των δέντρων»... Έχει επίσης και τα αγαπημένα μου βιβλία: τα τρία ψυχολογικά/φιλοσοφικά μυθιστορήματα του Πάλομ από τις εκδόσεις Άγρα (Νίτσε - Σπινόζα - Σόπενουερ). Έχει φυσικά και πολλά βιβλία σε αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά για τους ασταμάτητους τουρίστες. Θέλω να σου φτιάξω τη μέρα λέγοντάς σου ότι κάποιοι από αυτούς ζητούν ν' αγοράσουν τον «Μικρό πρίγκιπα» στα ελληνικά για να τον έχουν σε όλες τις γλώσσες του κόσμου – κάνουν συλλογή. Τέλος, παρά τον περιορισμένο χώρο, δημιούργησαν και μια ανταλλακτική βιβλιοθήκη με πολλή ζήτηση (και παροχή), την οποία μάλιστα σκοπεύουν να επεκτείνουν!

Τοποθεσία Προφανώς το πρώτο μέρος για να βουτήξεις στο βιβλίο σου είναι τα τραπέζια του ιδίου του Little Tree με τα φανταστικά σάντουιτς που επιμελείται ο σεφ Στέλιος (σύζυγος της Ελίζας). Τα ΖΚ μπορεί, λόγω κόσμου, να χρειαστεί να μοιραστείς το τραπέζι σου με άλλον, αλλά μη βιαστείς ν' αρνηθείς γιατί έχουν προκύψει σχέσεις από κάτι τέτοια στριμώγματα (μου το είπε η Ελίζα με χαρά και περηφάνια). Τώρα αν θες να μετακινήσεις, χρειάζεται να σου πω ότι ακριβώς παραπάνω είναι οι πιο ωραίες πεζούλες της Αθήνας, στον πεζόδρομο της Διονυσίου Αεροπαγίτου; Αν ναι, τότε δεν χρειάζεται οδηγό βιβλιοπωλείων αλλά οδηγό των Αθηνών! Χρειάζεται όμως να σου πω, γιατί είναι κρυμμένα, ότι πολύ κοντά είναι δύο από τα λιγοστά και ωραιότερα μπαρ για διάβασμα. Να πας στον πάγκο του Duende ή στο Παλιό Ραδιόφωνο, να παραγγείλεις το negroni σου και να χαθείς στην ανάγνωση. Αρχοντική κίνηση! Εξάλλου, όπως είπε και ο Νίτσε (βλέπε παραπάνω): «Για να υπάρξει τέχνη, για να υπάρξει οιαδήποτε καλλιτεχνική δραστηριότητα, είναι αναγκαία μια ορισμένη φυσιολογική προϋπόθεση: η μεθυστική νάρκωση».

Little Tree Books & Coffee, Καβαλλότι 2, Ακρόπολη (Μακρυγιάννη), 2109243762

ΣΙΝΕΜΑ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΚΑΪΜΑΚΗ

critic's CHOICE

JUST THE FACTS

Tár ****½

Έξι οσκαρικές υποψηφιότητες για το αριστούργημα του Τοντ Φιλντ

Magic Mike:

Ο τελευταίος του χορός **
I wanna dance with somebody

Τόρι και Λοκίτα (Tori et Lokita) ***½

Όχι οι Νταρντέν που επιθυμούμε να δούμε

Peter von Kant ***½

Ο Φρανσουά Οζόν τιμεί τον Ράινερ Φασμπίντερ

1341 Καρέ έρωτα και πολέμου ***½

Πόλεμος, ειρήνη, έρωτας και ιστορική αλήθεια

Μπλε Φεγγάρι (-)

Ρουμανικός ρεαλισμός και μελαγχολία

Θόδωρος Αγγελόπουλος, Νίκος Παναγιωτόπουλος: Ο καθένas και η μουσική του (-)

Ηχητικό ντοκουμέντο για τους δύο κορυφαίους μας δημιουργούς

Θίασος *****

Η σπουδαιότερη ταινία του Θόδωρου Αγγελόπουλου

Τιτανικός ****½

Η διαχρονική ερωτική ιστορία του Τζέιμς Κάμερον

ΑΚΟΜΗ

Tár (****½)

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Τοντ Φιλντ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Κέιτ Μπλάνσετ, Νοεμί Μερλάντ, Νίνα Χος

Η Λίντια Ταρ είναι μια φημισμένη μαέστρος ορχήστρας κλασικής μουσικής που βρίσκεται στο ζενίθ της καριέρας της. Ενόψει της αυτοβιογραφίας της με τίτλο «*Taron Tár*» και της πολυαναμενόμενης νέας εκτέλεσης της 5ης Συμφωνίας του Μάλερ με τη συμφωνική του Βερολίνου (πόλη στην οποία ζει μόνιμα με τη σύντροφο και την υιοθετημένη κόρη τους), η ηρωίδα βλέπει τους πρώτους τριγμούς να σχηματίζονται στο απόλυτα ελεγχόμενο και οργανωμένο σύμπαν της, όταν αρχίζει να λαμβάνει απειλητικά μείλ και περιέργα ταχυδρομικά δέματα.

Η ταινία ξεκινά με την αγέρωχη και πειθαρχημένη Λίντια (η Μπλάνσετ έτοιμη για το τρίτο της όσκαρ) να παίρνει ανάσες λίγο πριν την εμφάνισή της σε ένα γεμάτο από θαυμαστές αμφιθέατρο. Η live συνέντευξή της στον δημοσιογράφο του *New Yorker* αρχίζει με μια αγιογραφία της —προφανώς αποδεκτή από την ίδια όπως δείχνει κι η ικανοποίηση της βοηθού της— και αποκληρώνεται σε μια θύελλα χειροκροτημάτων. Αποθέωση, μεγαλείο, μαγεία. Η συνέχεια δεν θα έχει ανάλογη λάμψη. Η περιπέτεια της Ταρ με μια παλιά φίλη η οποία της στέλνει ενοχλητικά μείλ θα έχει απρόσμενη κατάληξη, ενώ ο ερχομός μια νεαρής Ρωσίδας τσελίστα στην ορχήστρα της αλλάζει όχι μόνο τις ισορροπίες στη ζωή της αλλά και τους κανόνες του παιχνιδιού. Ο Τοντ Φιλντ («*Κρυφές επιθυμίες*») μεγαλουργεί σε όλα τα επίπεδα φτιάχνοντας ένα αψεγάδιαστο δραματικό υπαρξιακό θρίλερ με κεντρικό πρόσωπο μια μουσική ιδιοφυία. Πίσω από τη βιτρίνα της διάσημης καλλιτέχνης ο σκηνοθέτης αναζητά τις βαθιές ρυτίδες ενός ανήσυχου, σκληρού και συχνά ανικανοποίητου ανθρώπου. Σύντομα αντιλαμβανόμαστε αυτό που είναι συχνό φαινόμενο στη σόου μπιζ: το μεγαλείο ενός κορυφαίου καλλιτέχνη, σπάνια συμπλέει με το μέγεθος της ανθρωπιάς του. Η αυταρχική κι αδίστακτη Λίντια χρησιμοποιεί τους γύρω της για προσωπικό όφελος («η μόνη σχέση από την οποία δεν προσδοκώσες όφελος ήταν η κόρη σου» της λέει η Γερμανίδα σύντροφός της) και χρησιμοποιεί την εξουσία της με σκοπό να ταπεινώνει, να βρίσκει ερωμένες, να νιώθει ανίκητη. Κάθε άνοδος έχει αναπόφευκτα όμως και την πτώση της. Η μεγαλοφυία του Φιλντ είναι πως χρησιμοποιεί το παραδοσιακό τούτο μοτίβο όχι για να μας πει τα τετριμμένα αλλά για να θίξει ένα πλέγμα συμβολισμού γύρω από το νόημα της μουσικής με φόντο μια περιεργή εποχή (τα μέσα μαζικής δικτύωσης, το κίνημα #MeToo, η πολιτική ορθότητα κλπ). Φυσικά καταλήγει να μιλά για το νόημα της ίδιας της ζωής: στο αξεπέραστο φινάλε, τα λόγια του Μπέρνσταϊν (στη βιντεοκασέτα από το ταπεινό παρελθόν της Λίντια που παλιά λεγόταν Λίντα) αποκαλύπτουν τη βαθιά σχέση του συναισθήματος με τη δημιουργία. Όταν αυτή χαθεί, όλοι καταλήγουν να μοιάζουν με «ρομπότ» όπως συχνά κατηγορεί τον περίγυρό της (συνεργάτες, φίλους μέχρι και τους Millennials) η δογματική και σνομπ Ταρ. Το σημαντικότερο λάθος της είναι ότι δεν βλέπει ολόκληρη την αλήθεια: το μεγαλύτερο ρομπότ όλων είναι η ίδια.

►►► Τα «1341 Καρέ έρωτα και πολέμου» (1341 Frames of Love and War) (***½) του Παν Ταλ συνθέτουν το πολύ ενδιαφέρον πορτρέτο του διασημότερου πολεμικού φωτογράφου του Ισραήλ, Μίχα Μπάρ-Αμ, μέσω μιας σειράς από εκατοντάδες βραβευμένες και ιστορικά απαραίτητες φωτογραφίες του δεύτερου. ►►► Το ντεμπούτο της ρουμάνας Αλίνα Γκριγκορε «Μπλε Φεγγάρι» (Blue Moon) (-) απέσπασε το βραβείο καλύτερης ταινίας στο φεστιβάλ του Σαν Σεμαστιάν. ►►► Το ντοκιμαντέρ «Θόδωρος Αγγελόπουλος, Νίκος Παναγιωτόπουλος: Ο καθένas και η Μουσική του» (-) σε συνσκηνοθεσία Αντώνη Κόκκινου και Γιάννη Σολδάτο, αφορά μια αδημοσίευτη συζήτηση ανάμεσα στους δύο κορυφαίους Έλληνες δημιουργούς. ►►► Ίσως η κορυφαία ελληνική ταινία όλων των εποχών είναι ο βραβευμένος στις Κάνες «Θίασος» (****) του Θόδωρου Αγγελόπουλου. ►►► Επετειακός «Τιτανικός» (Titanic) (***½) στις αίθουσες για το απόλυτο love story με φόντο το διασημότερο ναυάγιο στην ιστορία του σινεμά.

* ΔΙΑΦΟΡΗ
** ΜΕΤΡΙΑ
*** ΚΑΛΗ
**** ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ
***** ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ

☞ «Αστερίξ και Οβελίξ» (No 1 στα ταμεία) εναντίον του χιονιά

Magic Mike: Ο τελευταίος του χορός

(MAGIC MIKE'S LAST DANCE) **

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Στίβεν Σόντερμπεργκ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Τσάνινγκ Τέιτουμ, Σάλμα Χάγιεκ, Αγιούμπ Καν Ντιν, Βίκι Πέπερντιν

Ο γνωστός στρίπερ «Magic» Μάικ Λέιν, παρότι έχει αποσυρθεί από τις ερωτικές πίστες, αναλαμβάνει καθήκοντα για έναν τελευταίο χορό όταν μια εκκεντρική, ζάμπλουτη κοσμική του κάνει μια παλαβή πρόταση.

Συνεπές, συμπαθητικό και χωρίς ιδιαίτερες εκπλήξεις, το σίκουελ μιας από τις πιο εμπορικές επιτυχίες του Στίβεν Σόντερμπεργκ (το «*Magic Mike*» του 2012 βασιζόταν στην πραγματική εμπειρία του Τσάνινγκ Τέιτουμ ως στρίπερ πριν γίνει διάσημος σταρ) ποντάρει στη χημεία μεταξύ Χάγιεκ και Τέιτουμ ειδικά στις καυτές χορευτικές σεκάνς. Το σενάριο βασίζεται στην τρέλα της πρώτης που πείθει τον Μάικ να αφήσει τα πάντα για να τη βοηθήσει στο παράτολμο επιχειρηματικό της σχέδιο. Το φιλμ έχει κάποιες αφέλειες που ξεπερνιούνται ανώδυνα, βασίζει πολλά στο χιούμορ που αποδομεί τη θεατρική σοβαροφάνεια της αγγλικής πρωτεύουσας για χάρη ενός σόου που αποθεώνει τον ερωτικό χορό με όλους τους πιθανούς και απίθανους τρόπους!

Τόρι και Λοκίτα (TORI ET LOKITA) **½/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ζαν-Πιερ και Λικ Νταρντέν ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Πάμπλο Σιλς, Τζοελί Μπούντου, Αλμπάν Ουκά

Δύο ανήλικοι, ο μικρός Τόρι και η έφηβη Λοκίτα, που κατάφεραν να ταξιδέψουν μόνοι από την Αφρική στην Ευρώπη, πασχίζουν να επιβιώσουν στο σπέρνινο Βέλγιο με μοναδικό όπλο τη δύναμη της φιλίας τους.

Ό,τι ακριβώς περιμένει να δει ο σινεφίλ από το πολιτικοποιημένο και ανθρωποκεντρικό σινεμά των αδελφών Νταρντέν. Αυτή τη φορά η κάμερά τους στρέφεται στις δύσκολες συνθήκες της εξορίας δύο ασυνόδευτων παιδιών από την Αφρική που γίνονται έρμια στα χέρια ντίλερ ναρκωτικών και λαθρεμπόρων. Οι Τόρι και Λοκίτα παλεύουν για την πολυπόθητη κάρτα παραμονής, παρότι κάθε λεπτό ο κίνδυνος καταδοθεί. Τραχύς ρεαλισμός, ερασιτέχνες ηθοποιοί, δραματολογική ένταση και ανατροπή στο φινάλε, υπογραμμίζουν άλλο ένα ζήτημα πολιτικής σημασίας για τους Βέλγους δημιουργούς παρότι εδώ δεν δείχνουν να βρίσκονται στην καλύτερη φόρμα τους.

Peter von Kant **½/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Φρανσουά Οζόν ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Ντενίς Μενοσέ, Ιζαμπέλ Ατζανί, Χάνα Σιγκούλα

Ο Γερμανός σκηνοθέτης Πέτερ Φον Καντ ψάχνει να βρει ηθοποιούς για τη νέα του ταινία και πέφτει πάνω στον νεαρό Αμρ τον οποίο ερωτεύεται παράφορα.

Ήταν ίσως παράλειψη για τον Φρανσουά Οζόν που δεν είχε τόσα χρόνια ασχοληθεί με την περίπτωση του Ράινερ Βέρνερ Φασμπίντερ. Τελικά η έμπνευση που άργησε, ήρθε με τη μορφή μιας ελεύθερης μεταφοράς του εμβληματικού φιλμ του «τρομερού παιδιού» της μεταπολεμικής Γερμανίας «*Τα πικρά δάκρυα της Πέτρα Φον Καντ*». Εκκεντρικό χιούμορ σε σύνδεση με έναν αχαλίνωτο ερωτισμό, μελόδραμα υψηλών τόνων, ακαταμάχητη σινεφιλία (οι λάτρεις του Φασμπίντερ θα νιώσουν πληρότητα βλέποντας το φιλμ), μια ερμηνεία ζωής από τον τολμηρό Ντενίς Μενοσέ, άλλη κλάση από την Ατζανί κι ένα συγκινητικό εμβόλιο επεισόδιο στη σκηνή που η Χάνα Σιγκούλα υποδύεται τη μητέρα του σκηνοθέτη.

ΣΙΝΕΜΑ

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

©NETFLIX

Η ΠΑΜΕΛΑ ΑΝΤΕΡΣΟΝ μας δείχνει τις πληγές της

Το άλλοτε sex symbol κάθεται σε ένα αδιόρατο ντιβάνι ψυχαναλυτή και ξεδιπλώνει ένα φιλμ γεμάτο λαγνεία, πόνο και πτώση

«Ίσως κάνω όλες τις συνεντεύξεις γυμνή, δεν υπάρχει κανένα μυστήριο εδώ». Χαμογελά βαθιά. Η γλώσσα του σώματός της αποκαλύπτει ελάχιστα, αν δεν έχεις δει το ντοκιμαντέρ νομίζεις ότι η ώρα που θα αφιερώσεις παρακολουθώντας το θα γεμίσει από μία ανέμελη αφήγηση. Κι όμως, η Πάμελα Άντερσον, το μεγαλύτερο sex symbol των 90s, αποφασίζει να πει με ωμό τρόπο την ιστορία της. Η αφήγηση είναι καθηλωτική.

Εδώ και μερικές ημέρες κυκλοφόρησε στο Netflix το ντοκιμαντέρ «Πάμελα, μια ιστορία αγάπης». «Αν με ένοιαζε τι σκέφτονται οι άνθρωποι δεν θα ήμουν εδώ αυτή τη στιγμή», λέει κατά τη διάρκεια της πρόβας για την παράσταση του «Σικάγο» στην οποία υποδύεται τη Ρόξι. Κάνει μια παύση: «Αλλά με νοιάζει αρκετά». Οι κριτικές που έλαβε ήταν εξαιρετικές. Η Πάμελα, έχοντας μπει στα 55 της, αντιμετωπίζει εν είδει ψυχικής καθάρσης το χειροκρότημα στο Μπρόντγουεϊ – μία ψυχολογική συνθήκη που μας δείχνει, μέσω και του οδοιπορικού της ζωής της, ότι είναι ζωτικής σημασίας για την ίδια. Δεν είναι ναυαγισμένη μολονότι μοιάζει να έχει σπάσει το κατάρτι της – δείχνει να παλεύει να μαζέψει τα κομμάτια της και, όπως υπογραμμίζει εμφατικά, θέλει «για πρώτη φορά να έχει εκείνη τον έλεγχο της αφήγησης» – της ζωής της...

«Έζησα και έμπλεξα σε τρελές καταστάσεις κι όμως επιβίωσα», λέει ξεδιπλώνοντας ένα χρονικό επιβίωσης – μία σκοτεινή σειρά γεγονότων πίσω από τη φαινομενική λάμψη που έκρυβε η εκτυφλωτική ναυαγοσώστρια, το κορίτσι των εξώφυλλων του *Playboy*, το αντικείμενο του πόθου ενδεχομένως κάθε straight άνδρα της εποχής εκείνης.

Παρακολουθούμε μία Πάμελα αυτοκαταστροφική, που πολεμούσε με τους δαίμονές της πέφτοντας σε έρωτες για να ξορκίσει το παρελθόν της. Βρίσκοντας συντρόφους που έμοιαζαν στον μικροκακοποιό και παίκτη πό-

κερ πατέρα της, που όμως δεν την αγάπησαν όπως εκείνος είχε αγαπήσει τη μητέρα της. Βίωνε διαρκώς τους χωρισμούς (λόγω της βίαιης συμπεριφοράς του πατέρα) και τις επανασυνδέσεις των γονιών της – με το ψυχικό αποτύπωμα να βαθιάνει μέσα της.

Από το Λέιντισμιθ στην Καλιφόρνια και πάλι πίσω

Μεσήλικας πια, πούλησε το σπίτι της στην Καλιφόρνια και επέστρεψε εκεί απ' όπου ξεκίνησε. Σε απόσταση 2.1726 χλμ. βορείως του Λος Άντζελες, στο νότιο άκρο ενός ογκώδους καναδικού νησιού που βρέχεται από τον Βόρειο Ειρηνικό, βρίσκεται μία μικρή κωμόπολη, το Λέιντισμιθ. Ο πληθυσμός του υπερβαίνει ελαφρώς τους 8.000, η οικονομία βασίζεται στα πυκνά του δάση, τον τουρισμό και τη γεωργία. Οι δρόμοι είναι καθαροί και τα σπίτια χαμηλά. Απέναντι, μέσα από μια ασύμμετρη συστοιχία από μικρότερα και μεγαλύτερα νησιά, βρίσκεται η πόλη του Βανκούβερ. Λίγα χιλιόμετρα νοτιοανατολικά, το Σιάτλ – στον σταθμό των λεωφορείων αυτής της αμερικανικής μεγαλούπολης έφτασε η Πάμελα στις αρχές του 1990, στον δρόμο προς την Καλιφόρνια και την έπαυλη του Χιου Χέφνερ. Ένα δροσερό κορίτσι, που είχε αποκτήσει αναγνωρισιμότητα όταν εμφανίστηκε στις γιγαντοσθόνες ενός αγώνα αμερικανικού ποδοσφαίρου και κατόπιν έγινε αφίσα φορώντας ένα t-shirt που διαφήμιζε μία μπίρα, άνοιγε τα φτερά της για να γλιτώσει από τον ζηλιάρη –τότε– αρραβωνιαστικό της, που είχε πετάξει έναν δίσκο με ασημικά στο κεφάλι της όταν άκουσε το «ναι» στην τηλεφωνική της συνομιλία με το *Playboy*.

Πήρε μαζί της ελάχιστες αποσκευές, αλλά κουβαλώντας βαρύ ψυχολογικό φορτίο. Από πολύ μικρή ηλικία την κακοποιούσε η babysitter της – η Πάμελα αποκαλύπτει ότι όταν κάποια στιγμή έμαθε ότι είχε χάσει τη ζωή της σε τροχαίο θεώρησε ότι την σκότωσε με τη σκέψη της καθώς συχνά ευχόταν να πεθάνει. Στα 12 της χρόνια,

το κορίτσι που θα γινόταν η παγκόσμια ανδρική φαντασίωση, υπέστη βιασμό από έναν 25χρονο άνδρα, γεγονός που την έκανε να ντρέπεται υπερβολικά πολύ και δεν αποκάλυψε σε κανέναν – την ίδια στιγμή έγινε βαθιά εσωστρεφής, ένα έφηβο κορίτσι που μαγνήτιζε κακοποιτικές συμπεριφορές με ζητούμενο πάντα να επιβιώσει. Ένα από τα αγόρια της –αφηγείται– την πέταξε έξω από το αυτοκίνητο, ενώ η ίδια κατάφερε να μη χτυπήσει, κάνοντας τούμπες που είχε μάθει στο μάθημα της γυμναστικής.

Τον Φεβρουάριο του 1990, επελέγη ως Playmate του μήνα για το *Playboy*. Δεν είχε ιδέα από φωτογραφίες, αλλά βούτηξε με απελευθερωτική ορμή σαν μία προσπάθεια ανάκτησης του σώματός της. «Εχω βαρεθεί τόσο με όλο αυτό το παρελθόν, πρέπει να ξεφύγω», θυμάται πως σκέφτηκε όταν έφτασε στην Καλιφόρνια για την οντισιόν της. «Από το πρώτο κλικ, ένιωσα σαν να πετούσα τον εαυτό μου από μια γέφυρα».

Ο δεύτερος «βιασμός» της

Το 2022 φοράει άνετα λευκά καφτάνια, είναι αμακιγιάριστη, περιποιείται τον κήπο της, κάνει βόλτες κοιτώντας τη θάλασσα και σκαλίζει ένα πλούσιο αρχείο με χειρόγραφες σημειώσεις, DVD και κασέτες. Μία τέτοια κασέτα που περιείχε προσωπικές της στιγμές με τον ντραμίστα των Mötley Crüe, τότε σύζυγό της Τόμι Λι, έγινε ο καλύτης που άλλαξε προς το χειρότερο τη ζωή της – έκτοτε θα προσπαθούσε με μικρή επιτυχία να το διαχειριστεί και να σπκωθεί στα πόδια της. Άθελά της πρωταγωνίστησε στο πρώτο sex tape που έγινε viral παγκοσμίως. Το κορίτσι που συνειδητά φωτογραφιζόταν γυμνό για τα εξώφυλλα του *Playboy* διαλύθηκε – «ένιωσα να βγαίνω από το σώμα μου όταν το έμαθα»–, ήταν ένα τραύμα που δεν ξεπέρασε ποτέ κι ενδεχομένως οδήγησε στον τερματισμό του γάμου της και σ' ένα απότομο φρενάρισμα την καριέρα της. Ήταν σαν να την είχαν ρίξει τρομαγ-

μένη σε μία φιλήδονη αρένα και να απεδείχθη άσπλην – ακόμα και στη δικαστική διαμάχη με την εταιρία που είχε αναλάβει τη διανομή του κλαπέντος υλικού, έχασε, με επιχείρημα ότι δεν είχε νόμιμο δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή επειδή είχε εκτεθεί στο *Playboy*.

Όπως σημειώνει γλυκόπικρα ο μεγάλος γιος της στη διάρκεια του ντοκιμαντέρ: «*Μακάρι να είχε δεχθεί την προσφορά από το Penthouse να πουλήσει το υλικό έναντι αδράς αμοιβής. Θα είχε βγάλει χρήματα, καθώς μονίμως χρυστούσε*». Έζησε και ερωτεύτηκε έντονα και βίωσε την πτώση. Έκανε έξι γάμους, ενώ τώρα τη βλέπουμε να εξομολογείται δημόσια ότι ο μόνος άνδρας που αγάπησε (και την αγάπησε) ήταν ο πατέρας των δύο γιων της, ο Τόμι Λι, ο οποίος μετά από καταγγελία της έκανε φυλακή για 6 μήνες (το 1998), όταν τη χτύπησε ενώ είχε στην αγκαλιά της μωρό, τον μικρό τους γιο. Ο Τόμι μετανιώνει αλλά δεν άντεχε να είναι στο περιθώριο – ζήτησε παθολογικά, όχι μόνο τους συμπτωταγωνιστές της στο *Baywatch* (από το 1992 έως το 1997), αλ-

της. «*Αισθάνθηκα και πάλι όπως όταν είχε κλαπεί η κασέτα. Βασικά, είσαι απλώς ένα αντικείμενο που ανήκει στον κόσμο, τους ανήκεις*». Οι αντιρρήσεις της δεν είχαν απολύτως καμία σημασία.

Μαζί με το ντοκιμαντέρ, εκδόθηκε και ένα βιβλίο με τα απομνημονεύματά της. Εκεί η Πάμελα Άντερσον αφηγείται τι σκέφτηκε περνώντας από το σπίτι της τραγουδίστριας Νταλιντά στο Παρίσι, η οποία είχε αυτοκτονήσει. «*Η ιστορία της μου θύμισε πόσο απαίσια μπορεί να είναι η διασημότητα, πώς κάποιες γυναίκες στοχοποιούνται οδυνηρά και πόσο πονάει το να σε εκμεταλλεύονται. Χρησιμοποιείσαι και αντικειμενοποιείσαι συνεχώς*», γράφει, έχοντας ταυτιστεί πλήρως.

Η εργαλειοποίηση της εικόνας της

Σε αντίθεση με την τραγουδίστρια, η Πάμελα σπάει το στερεότυπο της «καζής ξανθιάς με το μεγάλο στήθος», αξιοποιώντας τη δυναμική της εικόνας της, κάνοντας ακτιβισμό για τα δικαιώματα των ζώων με την PETA.

«*Βαριόμουν να μιλάω για τα αγόρια μου και τα βυζιά μου όλη την ώρα*», εξηγεί η 55χρονη πλέον Πάμελα. «*Σκέφτηκα: Αν μπορώ να το συνδέσω με τον ακτιβισμό των ζώων ή τον ακτιβισμό για το περιβάλλον, θα έκανα κάτι σημαντικό*». Η εναρκτήρια συνενέργασία της με την PETA ήταν με την πρώτη διαφημιστική πινακίδα του οργανισμού στην Times Square της Νέας Υόρκης, που την έδειχνε γυμνή στα χιόνια και σύνθημα: Give fur the cold shoulder. Το «μυστικό όπλο» της Άντερσον, εκτιμά η ίδια, είναι ότι όταν οι άνθρωποι υποθέτουν ότι είναι μια ζωντανή κούκλα, η ενσάρκωση της «καζής ξανθιάς». «*Όταν κάποιος δεν πιστεύει ότι είσαι έξυπνος, και μετά σχηματίζεις μια πλήρη πρόταση, μοιάζεις με ιδιοφυΐα*», αστειεύτηκε σε μια εκδήλωση το 2019.

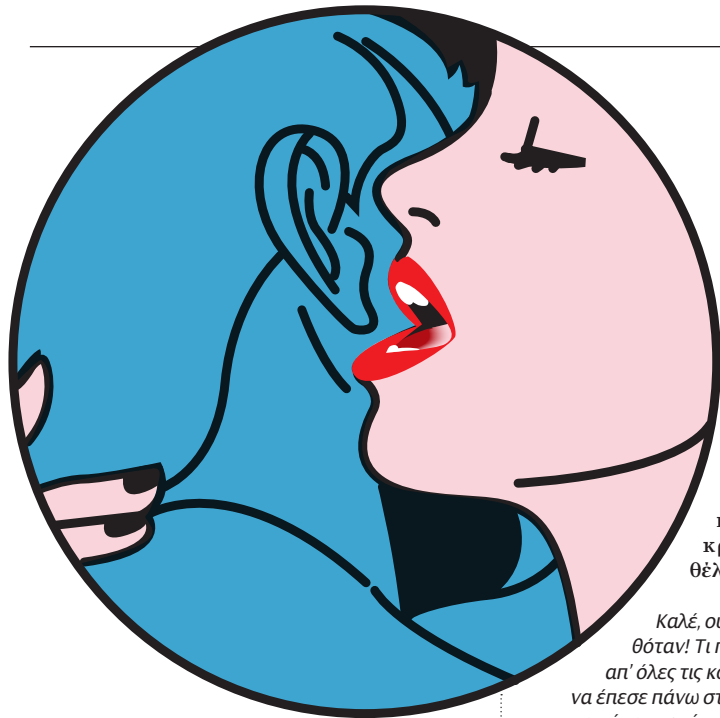
Ιδιοφυΐα ή όχι, το 2009 κατάφερε να πείσει τον Βλαντιμίρ Πούτιν να σταματήσει η Ρωσία τις εισαγωγές προϊόντων φώκιας. Ο Ρώσος πρόεδρος της ζήτησε να τον συναντήσει στη Μόσχα και στη συνέχεια απαγόρευσε την πρακτική αυτή. Έξι χρόνια αργότερα, τον πίεσε να ανα-

λάβει δράση για το εμπόριο κρέατος φαλαινών και έλαβε άλλη μια πρόσκληση για το Κρεμλίνο.

«Είναι κάτι που δεν περιμένεις»

Μιλώντας στον *Guardian*, ο σκηνοθέτης του ντοκιμαντέρ Ράιαν Γουάιτ (παραγωγός είναι ο γιος της, Μπράντον), περιγράφει την πρώτη συνομιλία μέσω Zoom που είχε με την Άντερσον από την αγροικία της στον Καναδά. Ο Γουάιτ «γοντεύτηκε από το πόσο ευπροσήγορη ήταν». Απλώς φαινόταν τόσο διαφορετική από τη δημόσια περσόνα της. «*Αν μπορούσαμε να κλείσουμε αυτή τη συνομιλία με το Zoom και να τη μεταφράσουμε σε μορφή ντοκιμαντέρ, νομίζω ότι ο κόσμος θα εκπλαγεί πραγματικά*».

Ο σκηνοθέτης λέει ότι η Πάμελα «αγαπά την εμπειρία»: «*Είναι εντελώς ελεύθερο πνεύμα, δεν υπολογίζει τίποτα. Πάντα μένει στη στιγμή και κατά καιρούς βιώνει μια έκρηξη ή μια τραγωδία*». Το ντοκιμαντέρ «*Pamela, a Love Story*» όντως είναι κάτι που δεν περιμένεις. Με την αφήγηση της ζωής του άλλοτε απόλυτου sex symbol διανύουμε μια διαδρομή μέσα από τις τελευταίες τρεις δεκαετίες παρακολουθώντας την αλλαγή στην ποπ κουλτούρα, την ωμή πραγματικότητα πίσω από τη φαινομενική λάμψη, μία γυναίκα να μας δείχνει τις χαραγματιές της, να χαμογελάει και να φωνάζει ότι επιβίωσε. Βλέπουμε την Πάμελα να αφηγείται την ιστορία, όπως εκείνη θέλει. **A**

κάτι ακόμα, γιατί σκέφτομαι πώς να του το φέρω και να δω πόσο ακόμα θα κρατήσει η υποκρισία του. Θέλω να του τα πω όλα, αλλά ακόμα κρατιέμαι. Βασικά, θέλω να ταπεινωθεί.

Καλέ, ούτε το λαχείο να σου καθόταν! Τι πιθανότητες υπήρχαν, απ' όλες τις κοπέλες της εφαρμογής να έπεσε πάνω στη φίλη, την ώρα μάλιστα που ήσουν εσύ παρούσα και τον τσάκωσες. Νομίζω πρέπει να πανηγυρίζεις γιατί δεν θα σπαταλήσεις άλλον χρόνο σε μια σχέση που δεν είναι ειλικρινής. Και σχέσεις που δεν είναι ειλικρινείς, δεν αξίζει να τις κουβαλάμε στη ζωή μας. Μη χάνεις άλλο τον χρόνο σου με αυτόν. Από εκεί και πέρα, με ταπεινώσεις κλη, δεν ασχολούμαι. Μ' αρέσει η απ' υψηλού προσέγγιση. Πες του το κατάμουτρα να δούμε τι θα σου πει. Να πάρεις τις όποιες απαντήσεις σου και να φύγεις κυρία. Μη δηλητηριάξεις με εκδικητικά συναισθήματα.

Βρίσκομαι σε ένα δίλημμα και πρέπει να πάρω μια απόφαση. Το αγόρι μου μου πρότεινε να μπουíme σε μια πιο ελεύθερη μορφή σχέσης. Να μπορούμε, δηλαδή, να φλερτάρουμε –και όχι μόνο– και με άλλους, αλλά να συνεχίσουμε κανονικά να είμαστε και μαζί. Συντηρητική δεν με λες, βέβαια, αλλά αυτό που μου πρότεινε δεν μου άρεσε.

Δεν μπορώ να μοιραστώ το αγόρι μου με άλλη κοπέλα. Με ξεγερώνει και μόνο η σκέψη. Απορώ πώς αντέχει αυτός να σκέφτεται ότι μπορεί εγώ να πάω με άλλον. Εμένα η σχέση μας μου αρκεί, αλλά αυτός είναι σε φάση που θέλει να δοκιμάζει συνεχώς. Επίσης, φοβάμαι πως αν δεν δεχτώ θα ξεγενρώσει και θα θέλει να χωριστούμε. Άσε που αν του αρνηθώ, θα έχω περισσότερες πιθανότητες να με απατήσει πίσω από την πλάτη μου, γιατί θα του στερήσω κάτι που θέλει. Αχ, δεν ξέρω...

Δηλαδή εσύ πρέπει να δεχτείς σύνει και ντε κάτι που δεν σου αρέσει, γιατί αυτός είτε θα σε χωρίσει είτε θα σε απατήσει; Μα δεν είμαστε καλά. Τι σκεπτικό είναι αυτό; Αρχικά, δεν θα πιέσεις τον εαυτό σου για κάτι που δεν θέλεις να κάνεις και σε φέρνει σε δύσκολη θέση. Πολλά ζευγάρια πειραματίζονται και δοκιμάζουν πράγματα, αλλά πρέπει να το θέλουν και οι δύο. Εξήγησε στον φίλο σου ό, τι ακριβώς σκέφτεσαι. Μην θυσιάζεις τα θέλω σου για να κρατήσεις κάποιον στη ζωή σου με το ζόρι. Να ακούς και να υπερασπίζεσαι τη φωνή σου, το ποια είσαι, το τι θέλεις από μια σχέση και το τι δεν θέλεις από μία σχέση. Τι να κάνουμε; Αν φύγει ή αν σε πει ξενέρωτη, απλώς δεν ήθελε και τόσο αυτή τη σχέση. Εσύ τι θα κάνεις; Θα τον κυνηγάς από πίσω με την απόχη; Και για να το κλείσω, αυτός μπορεί να σου προτείνει ό, τι θέλει, να πάτε να ζήσετε –ας πούμε– στη Γουαδελούπη, εσύ θα πας να ζήσεις, άμα δεν θες, στη Γουαδελούπη;

Τζένη μου, σου στέλνω γιατί έχω ένα σοβαρό θέμα με τη σύζυγό μου και θα ήθελα τη γνώμη σου για το πώς να το αντιμετωπίσω. Η γυναίκα μου έχει γίνει κατά φαντασίαν ασθενής. Την πιάνει ένας πονοκέφαλος και νομίζει ότι είναι κάτι πολύ σοβαρό. Τον τελευταίο καιρό, μάλιστα, ψάχνει συνέχεια στο διαδίκτυο για ασθένειες. Προχθές, την έπιασε το βράδυ ένας πόνος στο χέρι και το συζητάγαμε δυο ώρες. Προσπάθησα να την ηρεμήσω, αλλά ήθελε να πάρει εκείνη την ώρα τον ορθοπεδικό να πάει από εκεί. Με έχει κουράσει αυτή η κατάσταση, έχει χάσει την ψυχραιμία της, με το παρά μικρό ταραίζεται. Σχεδόν δεν επικοινωνούμε καθόλου για τίποτε άλλο. Με έχει τρελάνει όλο αυτό...

Αχαγαππείτε φίλε, να πω ότι δεν σας καταλαβαίνω και τους δύο, θα πω ψέματα. Ειδικά την περίοδο του covid πολ-λοίχαίμε βρεθεί στη φάση της γυναίκα σου και, πιστέψτε με, είναι δύσκολα διαχειρίσιμο τόσο για εκείνη όσο, φαντάζομαι, και για εσένα. Θα σου έλεγα, αν έχεις άλλο κουράγιο και θέλεις να σταθείς σε αυτόν τον άνθρωπο, να οπλιστείς με λίγη ακόμη υπομονή και να της προτείνεις να μιλήσει με κάποιον ειδικό σε θέματα ψυχικής υγείας, με τον οποίο με γνώση και μεθοδικότητα θα αντιμετωπίσουν παρέα όσα την απασχολούν, τη φοβίζουν και την κάνουν να νιώθει ανασφάλεια. Είμαι σίγουρη πως θα βρει τη βοήθεια που χρειάζεται και εσύ δεν θα επιφορτιζόσαι με θέματα που δεν γνωρίζεις πώς ακριβώς να χειριστείς.

Μανεκέν μου, την καλησπέρα μου. Έχω σχέση με ένα παιδί εδώ και 7 μήνες. Μια ωραία πρωία, εκεί που πίναμε καφέ με μια παλιά μου φίλη από το σχολείο που πέτυχα στην περιοχή (αυτή single εν τω μεταξύ), ανοίγει μια εφαρμογή γνωριμιών κι αρχίζει να μιλάει με έναν. Το εν λόγω προφίλ δεν είχε φωτογραφία και η φίλη μου του ζήτησε να στείλει. Στην αρχή, έστειλε 1-2 φωτογραφίες μόνο σώμα (χωρίς πρόσωπο), και έτσι, όπως τις έβλεπα, όλο και κάτι μου θύμιζαν. Έλεγα μέσα μου «δεν μπορεί». Μέχρι που της στέλνει πρόσωπο και παθαίνω ντουβρουτζί! Πληγώθηκα πάρα πολύ, αλλά είπα στον εαυτό μου ότι δεν αξίζει. Νιώθω ότι δεν μπορώ να εμπιστευτώ κανέναν. Δεν του έχω πει

© JOHN HOLMES

Ερωτικά αδιέξοδα, sexy απορίες, κρυμμένα μυστικά... και στα fm! Το «Μίλα μου βρόμικα» κάνει τα ερωτικά σας θέματα να ακούγονται σαν παθιαρικό τραγούδι στο Athens Voice Radio 102.5

ΚΡΙΟΣ

(20 Μαρτίου - 19 Απριλίου)

Η εβδομάδα που ξεκινά έχει έμφαση στα επαγγελματικά και τα οικονομικά σου, αλλά ίσως ο «πειρασμός» να κρατήσεις μια γνώριμη στάση που σε βολεύει και σε κάνει να λειτουργείς στον «αυτόματο» με συνεργάτες, συναδέλφους, πελάτες κ.λπ., να μην ευννοεί ιδιαίτερα την επικοινωνία, και γενικά την αλληλεπίδραση σ’ αυτό το κομμάτι. Η προσέγγιση του να ακούσεις περισσότερο τις ανάγκες της άλλης πλευράς και να εκφραστείς με τη σειρά σου με ειλικρίνεια θα είναι προς όφελος όλων. Το εξάγωνο Αφροδίτης-Ουρανού την Τετάρτη, ζητάει θάρρος, πρωτοτυπία και φρέσκια οπτική στα πράγματα, σε διαπραγματεύσεις σε επαγγελματικές σχέσεις με άτομα που έχουν ρόλο και μπορούν να διαμορφώσουν εξελίξεις, ενώ ίσως προκύψει και κάποια πρόταση με οικονομικό συμφέρον. Το μόνο «μείον» αυτής της όψης είναι η τάση για αχρείαστες και βιαστικές αγορές και επειδή είσαι παρορμητικό παιδί και έχει και εκπώσεις, θέλει λίγη προσοχή. Η σύνοδος Ερμή-Πλούτωνα την Παρασκευή απαιτεί ψυχραιμίες κινήσεις με συνεργάτες και ανώτερους, καθώς μπορεί να βγουν στην επιφάνεια παλιά θέματα που προδιαθέτουν σε χειριστικές συμπεριφορές. Η είσοδος του Ερμή στον Υδροχόο το Σάββατο θα σε βοηθήσει να οργανωθείς καλύτερα σε επίπεδο στόχων.

ΤΑΥΡΟΣ

(20 Απριλίου - 19 Μαΐου)

Η εβδομάδα ξεκινά στον απόηχο της Πανσέληνου στον Λέοντα και τις πρώτες μέρες ίσως δυσκολευτείς να βρεις τον βηματισμό σου, νιώθοντας κάπως «μουδιασμένος». Το εξάγωνο του κυβερνήτη σου, της Αφροδίτης, με τον Ουρανό από το ζώδιό σου την Τετάρτη είναι μια καλοδεχούμενη όψη, που τονώνει την κοινωνική σου έκφραση. Αισθάνεσαι πως έχεις πλέον ενέργεια, ενώ μέσα από τις επαφές και τις κουβέντες των ημερών με φίλους και αγαπημένα πρόσωπα «ανοίγεις» περισσότερο, θέλοντας να μοιραστείς ό,τι σε προβληματίζει – μένοντας παράλληλα συνεπής σε όσα λες και υπόσχεσαι για το μέλλον. Αν πάλι είχε παιχτεί κάποια παρεξήγηση με κάποιον φίλο, σύντροφο, συνεργάτη, σου δίνεται η δυνατότητα να τα «βρείτε», κάνοντας ανακοχή για το καλό όλων. Η σύνοδος Ερμή-Πλούτωνα την Παρασκευή σε βοηθά να εστιάσεις μπαίνοντας σε μια διαδικασία μίνι απολογισμού για τα πεπραγμένα στα επαγγελματικά και στις σπουδές σου, κάνοντας καλύτερες επιλογές ώστε να καταφέρεις να «συμμαζέψεις» τις υποθέσεις σου. Η είσοδος του Ερμή στον Υδροχόο (11/2) κάνει έτι περαιτέρω focus στη δουλειά σου.

ΔΙΔΥΜΟΙ

(20 Μαΐου - 20 Ιουνίου)

Φαίνεται πως «γυρίζουν» πολλά στο κεφάλι σου αυτή την εβδομάδα, που όμως μπορεί να αποδειχτεί αρκετά παραγωγική αν καταφέρεις να οργανωθείς κατάλληλα. Το θέμα είναι πως πρώτα πρέπει να τα «βρεις» με τον εαυτό σου για να μπορέσεις να κάνεις την «έξωθεν προσέγγιση» προς τους άλλους, συζητώντας ανοιχτά, χωρίς να κινδυνεύεις να αδικήσεις κάποιον. Αυτό συνεινάγεται ότι πρέπει να είσαι πολύ προσεκτικός με τα όποια συμπεράσματά σου, με την αδιαφορία που δείχνεις στις επαφές σου και με την αξία που δίνεις στο ένστικτό σου, που μάλλον δεν λειτουργεί και τόσο τέλεια. Το εξάγωνο Αφροδίτης-Ουρανού την Τετάρτη σε καλεί να να έρθεις σε επαφή με τις ανάγκες και επιθυμίες σου για την επαγγελματική και προσωπική σου ζωή, κάνοντας πέρα το «hustle and bustle» της καθημερινότητας και της ρουτίνας σου στον τρόπο που σκέφτεσαι και μεταβολίζεις τα πράγματα, εναρμονίζοντας τα θέλω με τη δράση σου στο τώρα. Η σύνοδος Ερμή-Πλούτωνα βέβαια την Παρασκευή είναι κομμάτι βαριά από άποψη ψυχολογίας, φέροντας τάση για αναλυση που στο τέλος οδηγεί σε «παράλυση» και σε εσωτερικό μπέδρεμα, με τα συναυθήματα σου να είναι δύσκολα διαχειρίσιμα. Η είσοδος του Ερμή στον Υδροχόο το Σάββατο ελαφραίνει το κλίμα.

ΚΑΡΚΙΝΟΣ

(21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου)

Η εβδομάδα ξεκινά «υπό την επήρεια» της άκαρης Πανσέληνου στον Λέοντα, που εσύ ως παιδί της Σελήνης ένιωσες μάλλον για τα καλά με τον έναν ή τον άλλον τρόπο. Και κάπου εκεί πρέπει να βάλεις ένα όριο, μην επιτρέποντας στον εαυτό σου να «θαφτεί» και για το υπόλοιπο της εβδομάδας που έχει πραγματάκια να δώσει. Αυτό οφείλεται κατά βάση στο εξάγωνο Αφροδίτης-Ουρανού την Τετάρτη που προϊδεάζει για πιο ευχάριστες εξωτερικές συνθήκες και μια ανάγκη να «ξεκολλήσεις» στην καθημερινότητά σου. Βγάζεις έναν πιο ανάλαφρο χαρακτήρα, με σαφώς καλύτερη επικοινωνία με συνεργάτες, συναδέλφους, πελάτες, που οφείλεις να αξιοποιήσεις στο έπακρο για να στηρίξεις τις ιδέες σου, κάποια πιθανά πρότζεκτς, για να στείλεις βιογραφικά, για να περάσεις από συνέντευξη για δουλειά κ.λπ. Και στα προσωπικά όμως μπορεί να προκύψουν ενδιαφέρουσες καταστάσεις, με περισσότερες εξόδους, δημιουργικές δραστηριότητες με φίλους, ενώ για τους αδέσμευτους «παίζει» χαλαρό φλερτ, ίσως και κάποιες νέες γνωριμίες. Η σύνοδος, ωστόσο, Ερμή-Πλούτωνα απέναντί σου την Παρασκευή είναι «δύσκολη πίστα», καθώς μπορεί να βγάλει προβλήματα και ρήξεις σε σχέσεις και συνεργασίες, τελειώνοντας ίσως με μια κατάσταση που «κωλαίνει» εδώ και καιρό.

ΛΕΩΝ

(22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου)

Ξεκινάς την εβδομάδα με «νωπή» γεύση από την Πανσέληνο στο ζώδιό σου και μολονότι είσαι Λέων και δεν μασάς γενικά, ε μάλλον «τα χρειάστηκες». Οι απαιτήσεις σε δουλειά και προσωπικά σου κάνουν «παρέα», βγάζοντας άγχος δεδομένων και των έκτακτων συνθηκών, με το μόνο που μπορεί να σε βοηθήσει να είναι ο ίδιος σου ο εαυτός, εφόσον επιλέγεις να είσαι σταθερά προσανατολισμένος σε μια θετική αντιμετώπιση της πραγματικότητας. Σε συνδυασμό και με το εξάγωνο Αφροδίτης-Ουρανού (8/2) chances are ότι θα τα καταφέρεις, αρκεί να αποφύγεις τη μεγάλη «παγίδα», meaning να προσεγγίσεις κάθε ιδέα στην καθημερινότητα και στα επαγγελματικά με «χρησιμοθηρικό» χαρακτήρα, κάνοντας το λάθος να προκαταβάλεις τον εαυτό σου με προσδοκίες, κυρίως στη βάση του τι μπορεί να κάνει ο άλλος για σένα. Αξίζει να την εκμεταλλευτείς για να διαπραγματευτείς μια αύξηση αποδοχών, μια οικονομική συμφωνία κ.λπ. Η σύνοδος Ερμή-Πλούτωνα την Παρασκευή θα σε «τσιτώσει» με τα της δουλειάς, η είσοδος του Ερμή όμως απέναντί σου στον Υδροχόο, θα βοηθήσει τις επικοινωνίες σου.

ΠΑΡΘΕΝΟΣ

(23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου)

Παρά τον εσωτερικό αναβρασμό λόγω της πρόσφατης Πανσέληνου στον Λέοντα και τον 12ο οίκο του ωροσκοπίου σου, στο ξεκίνημα της εβδομάδας προσπαθείς να «συμμαζέψεις» τα συναισθηματικά και ενεργειακά σου αποθέματα, με την πεποίθηση ότι υπάρχουν και ικανοποιητικότερες ημέρες. Και πράγματι, με το εξάγωνο της Αφροδίτης απέναντί σου με τον Ουρανό την Τετάρτη αισθάνεσαι καλύτερα, έχοντας επιλογές και σχετικά με τα επαγγελματικά, αλλά και στο κομμάτι των προσωπικών. Αναφορικά με το τελευταίο, γίνεσαι λίγο πιο «ευέλικτος», θέλοντας να ορίσεις εσύ το πλαίσιο, έχοντας παράλληλα τον έλεγχο, πράγμα που σε «εξιτάρει» με έναν τρόπο, οδηγώντας σε στο να ψαχτείς/να κυνηγήσεις ίσως πολλές καταστάσεις ταυτόχρονα αν είσαι single, ενώ αν είσαι σε σχέση, η διάθεση ανανέωσης με το ταίρι σου είναι εμφανής, ίσως και με τον προγραμματισμό ενός long awaited ταξιδιού. Καλή όψη και για εμπορικές συναλλαγές, επαγγελματικές επαφές, διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία κ.λπ. Η σύνοδος Ερμή-Πλούτωνα πάλι την Παρασκευή έχει άλλη «χροιά», φέροντας ίσως ξεκαθαρίσματα σε μια προσωπική (ή και επαγγελματική) σχέση ειδικά αν υπήρχαν προβλήματα εδώ και καιρό. Η είσοδος του Ερμή στον Υδροχόο (11/2) σε καλεί να (ξανά)σκεφτείς τα fitness goals σου.

ΖΥΓΟΣ

(22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου)

Είσαι μάλλον «στην τοίτα» στο ξεκίνημα της εβδομάδας, γιατί κανείς δεν σε προειδοποίησε πως η κακοκαιρία «Barbara» θα συνέπεφτε με τη «βαρεμένη» Πανσέληνο στον Λέοντα την Κυριακή. Κι όμως, τα ‘χαμε πει, αφού δυστυχώς έκανε τετράγωνο με τον πλανήτη του απρόβλεπτου, Ουρανό, προϊδεάζοντας για μια σειρά από ακραία γεωφυσικά φαινόμενα στην ευρύτερη περιοχή, πράγμα που επαληθεύτηκε και από τα τραγικά γεγονότα στη γείτονα. Τώρα, σε ό,τι σε αφορά personally, τις πρώτες μέρες δεν αποκλείεται να υπάρξουν έντοννοι τόνοι σε συνδιαλλαγές με συνεργάτες, παιδιά, φίλους, σύντροφο. Και αυτό γιατί με το εξάγωνο του κυβερνήτη σου, της Αφροδίτης, με τον Ουρανό την Τετάρτη, θα εύχεσαι η μέρα να είχε παραπάνω από 24 ώρες για να τα προλάβεις όλα. Κάθε άλλο, αφού ευνοεί επαγγελματικές συζητήσεις, interviews, διαπραγματεύσεις συμφωνιών, ενώ ίσως υπάρξει και κάποια συμφέρουσα οικονομικά πρόταση για συνεργασία. Η Παρασκευή, με τη σύνοδο Ερμή-Πλούτωνα, τώρα μπορεί να οδηγήσει σε μια οριακή κατάσταση ζητήματα που αφορούν το σπίτι, τα οικογενειακά ή τα προσωπικά, ιδιαίτερα αν είσαι γεννημένος τελευταίες μέρες, ενώ η είσοδος του Ερμή στον Υδροχόο (11/2) σε κάνει πιο flirty.

ΣΚΟΡΠΙΟΣ

(23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου)

«Οχι άλλο κάρβουνο, ρε φίλε» αναφωνείς στο ξεκίνημα της εβδομάδας, γιατί ο συνδυασμός της κακοκαιρίας «Barbara» με την Πανσέληνο στον Λέοντα σε... «μάδησε» κυριολεκτικά συναισθηματικά και ενεργειακά. Η νευρικότητα είναι διάχυτη και τις πρώτες μέρες στο πεδίο της καθημερινότητας και των επαγγελματικών σου, όπου κυριολεκτικά δεν παίρνεις «ανάσα», προσπαθώντας να τα χωρέσεις όλα, χωρίς ίσως μεγάλη επιτυχία. Το εξάγωνο της Αφροδίτης με τον Ουρανό απέναντί σου την Τετάρτη δείχνει βέβαια πως υπάρχει μεγάλη κινητικότητα και φρέσκιες ιδέες σε επίπεδο συνδιαλλαγών, επαγγελματικών και δημιουργικών σχεδίων, υπάρχουν όμως και ζητήματα στα οποία πρέπει να αναγνωρίσεις το τι πρέπει να διορθωθεί για να «ισιώσουν» πρακτικά. Αυτό αφορά ίσως μια προσωπική ή επαγγελματική σχέση και πραγματικά αξίζει να δώσεις στον εαυτό σου τη δυνατότητα να κουβεντιάσεις και να αντιληφθεί ό,τι έχει «παιχτεί» το προηγούμενο διάστημα σε βάθος, φτάνοντας σε ορθά συμπεράσματα, προτού αρχίσεις να σκέφτεσαι βιαστικά εναλλακτικές, που στην προκειμένη φάση θα είναι «μια απ’ τα ίδια». Η σύνοδος Ερμή-Πλούτωνα την Παρασκευή θα σε ζορίσει αρκετά νοητικά, βγάζοντας ίσως και τάση για χειριστικές συμπεριφορές στις επικοινωνίες σου, ενώ η είσοδος του Ερμή στον Υδροχόο την επομένη ζητά να κάνεις focus στα οικογενειακά σου.

ΤΟΞΟΤΗΣ

(22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου)

Το ξεκίνημα της εβδομάδας συνοδεύεται από μια φρενιτιά καθηκόντων στην καθημερινότητά σου, με το βασικό «δόγμα» να είναι το να κατευνήσεις την ενέργειά σου σε ό,τι γνωρίζεις καλά πως αποτελεί προτεραιότητα για σένα. Στο κεφάλι σου γυρίζουν παρά πολλά, θετικά και αρνητικά, ωστόσο εύκολες επιλογές δεν υπάρχουν, οπότε καλείσαι να εντοπίσεις το κέρδος αναφορικά με την κάθε σου κίνηση, αντιλαμβανόμενος πως οι ακραίες θέσεις μπορεί να μοιάζουν αρχικά βολικότερες, στην ουσία όμως δεν πρόκειται να σε βοηθήσουν. Το εξάγωνο Αφροδίτης-Ουρανού την Τετάρτη, ευνοεί συζητήσεις για θέματα που αφορούν το σπίτι ως ακίνητο, τα οικογενειακά, τα προσωπικά και τα επαγγελματικά, ενώ ίσως προκύψει και κάποιου είδους θετική εξέλιξη σχετικά με μια μετακόμιση, αγοραπωλησία, μια πρόταση για συνεργασία κ.λπ. Ακόμα, θα σε «ντοπάρει» σχετικά με την ανάγκη βελτίωσης της φυσικής σου κατάστασης, βάζοντάς σε στη διαδικασία να «ξεσηκώσεις» διατροφές, να ψαχτείς με προγράμματα γυμναστηρίων κ.λπ. Η σύνοδος Ερμή-Πλούτωνα την Παρασκευή παραπέμπει σε αυξημένο άγχος και έγνοιες για τα οικονομικά σου, καθώς και σε ανασφάλειες ερωτικού περιεχομένου. Η είσοδος του Ερμή στον Υδροχόο το Σάββατο αυξάνει την κοινωνικότητά σου.

ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ

(21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου)

«Business...almost as usual» στο ξεκίνημα της εβδομάδας, αφού η έκτακτη επικαιρότητα λόγω «Barbara» και η επιρροή της «δυσκολοχώνευτης» Πανσέληνου στον Λέοντα σε θέλουν ήδη κουρασμένο. Η ευκαιρία να εμπλουτίσεις τις ασχολίες και τα σχέδιά σου και να έρθεις σε αλληλεπίδραση με φίλους και σύντροφο θα ξεκινήσει από την Τετάρτη και πραγματικά αξίζει να την αξιοποιήσεις, επιλέγοντας αυστηρά εκείνα τα άτομα και τις ασχολίες που σε βοηθούν να εκφράσεις την καλύτερη σου πλευρά, χωρίς να μπεις στη σκέψη ότι κάτι χάνεις αν δεν τα κάνεις τώρα όλα, αν δεν βρεθείς με όλους κ.λπ. Αυτή η όψη έχει και τον χαρακτήρα του ξαφνικού, οπότε μέσα στα πιθανά σενάρια παίζει και μια απρογραμμάτιστη εγκυμοσύνη, μια απρόσμενη συνάντηση με κάποιον γνωστό, ένας κεραυνοβόλος έρωτας, μια πρόταση συνεργασίας, το κλείσιμο μιας συμφωνίας ή και κάποια λιγότερο ευνοϊκή εξέλιξη, όπως μια εναντίωση μέσα σε προσωπικές/επαγγελματικές σχέσεις. Η σύνοδος Ερμή-Πλούτωνα στο ζώδιό σου την Παρασκευή παράγει τεράστιο νοητικό δυναμικό για να επεξεργαστείς μια πολύπλοκη κατάσταση στη ζωή σου, βρίσκοντας λύσεις εκεί που πριν έβλεπες μόνο προβλήματα, όντας εξαιρετική και για μελέτη, έρευνα, πνευματική εργασία κ.λπ.

ΥΔΡΟΧΟΟΣ

(20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου)

Ξεκινάς την εβδομάδα σου «πλέοντας» στα φουρτουνιασμένα απόνερα της έντονης Πανσέληνου που πραγματοποιήθηκε απέναντί σου στον Λέοντα, με τις πρώτες μέρες να έχουν μια παρόμοια, απαιτητική και νευρική λογική, στο κομμάτι των σχέσεων και των συνεργασιών σου. Ενώ η επιθυμία σου είναι να διευρύνεις τον ορίζοντά σου, φαίνεται πως εμφανίζονται στο προσκήνιο ξεχασμένες προσωπικές ανασφάλειες, «φαντάσματα» από το παρελθόν, παλιές άλυτες ιστορίες και προβλήματα, και ο «πειρασμός» να αναλώσεις την τωρινή σου διάθεση για την υπάρχουσες δυνατότητες σε «περιρινά ξινά σταφυλία» είναι κάτι παραπάνω από πιθανός. Είναι σημαντικό να θυμάσαι πως εκεί που εστιάζεις τη σκέψη και το συναίσθημά σου, αυτό και θα «ελκύσεις» με έναν τρόπο στην πραγματικότητα σου. Μείνε, λοιπόν, καλύτερα στο εδώ και στο τώρα και όχι στην παγίδα του παλιού, που «θα» μπορούσες να είχες κάνει διαφορετικά. Αυτή η ενέργεια θα είναι έντονη την Παρασκευή με τη σύνοδο Ερμή-Πλούτωνα στον 12ο οίκο σου, που μπορεί να «κατσουφιάσει» τη διάθεσή σου και να «θρέψει» τις φοβίες σου, οδηγώντας ίσως και σε ξεκαθαρίσματα σχέσεων. Η είσοδος του Ερμή την επομένη στο ζώδιό σου αυξάνει την επικοινωνιακή σου δεινότητα, ενώ το εξάγωνο Αφροδίτης-Ουρανού (8/2) σε βοηθά να βγάλεις κάποια άκρη με θέματα οικονομικών και σπιτιού.

ΙΧΘΥΕΣ

(18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου)

Η εβδομάδα ξεκινά νευρικά, με πολλά προς διαχείριση σπινκαθημερινότητα και μια παραπάνω «ευαισθησία», σωματική και ψυχολογική, σε θέματα υγείας, λόγω της ζόρικης Πανσέληνου στον Λέοντα. Αυτά μπορεί να αφορούν είτε εσένα τον ίδιο –οπότε είναι σημαντικό να σε προστατέψεις περισσότερο παίρνοντας και καμιά βιταμίνη, κρατώντας μακριά γρίπη και Covid–, δεν αποκλείεται όμως να αφορούν και ένα αγαπημένο πρόσωπο μεγαλύτερης ηλικίας που περνάει δύσκολα και σε έχει ανάγκη. Η πραγματικότητα ζητά μια «συνδυαστική προσέγγιση» για να τα βγάλεις πέρα, λαμβάνοντας υπόψη σου προβλήματα και τρέχοντα σχέδια, βλέποντας πώς αυτά μπορούν να λειτουργήσουν υπό το πρίσμα της εμπειρίας, των δυνατοτήτων και του μυαλού σου. Το εξάγωνο Αφροδίτης-Ουρανού την Τετάρτη μπορεί να φέρει κάποια unexpected news, θετικά ή αρνητικά, καθώς Ουρανός είναι αυτός, άρα απρόβλεπτος, ευνοεί τις ενδιαφέρουσες γνωριμίες στα ερωτικά, αλλά και τις αγορές προϊόντων τεχνολογίας. Η σύνοδος Ερμή-Πλούτωνα την Παρασκευή μπορεί να αποκαλύψει το πραγματικό πρόσωπο ενός φίλου, αλλά και σε ποιους συνεργάτες μπορείς να στηριχτείς. Η είσοδος του Ερμή στον Υδροχόο (11/2) δίνει μεγαλύτερη έμφαση σε θέματα υγείας, δικά σου ή άλλων. **A**

102.5 ATHENS VOICE RADIO

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ TO SOUNDTRACK ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

instax
FUJIFILM

instax mini Evo

“Instant Love”

**100 ways to
express yourself!**

/ 10 x lens effects / 10 x film effects /
/ high quality prints / smartphone printer /
/ design focused /

don't just take, give. ♥

ARTEMIS 1932